COLECȚIA
PSIHOTERAPIA
ORTODOXĂ

K.V. Zorin

Păcatele părinților și bolile copiilor

K.V. ZORIN Păcatele părinților și bolile copiilor

Σοφία

K. V. ZORIN

Păcatele părinţilor şi bolile copiilor

Traducere din limba rusă de
Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfinţitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

editura Σοφία

Editura Cartea Ortodoxă

Bucureşti

Redactor: Irina Floarea

Coperta: Mona Velciov

Traducerea a fost făcută după originalul în limba rusă: K. V. Zorin, *Grehi roditelei i bolezni detei*, ediția a 3-a, ed. Russkii Hronograf, Moscova, 2003.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ZORIN, K. V.

Păcatele părinților și bolile copiilor / K. V. Zorin ; trad. din lb. rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas/ - București: Editura Sophia; Alexandria: Cartea Ortodoxă, 2007

ISBN 978-973-136-013-3

ISBN 978-973-1710-40-2

I. Tănăsescu-Vlas, Adrian (trad.)

II. Tănăsescu-Vlas, Xenia (trad.)

Înainte-cuvântare

La fel ca orice lucrare serioasă, această carte nu *poate fi numită* „lectură ușoară", cu care omul se poate distra când se plictisește ori cu care își poate „omorî timpul" în mijlocul de transport. Nu poate fi citită „dintr-un foc". Fiecare capitol al ei trebuie „digerat", „probat" pe propria persoană. Numai atunci va aduce folos. Din mila lui Dumnezeu, autorul a reușit să scrie interesant despre probleme complexe și dificile. Pe cât se pare, un rol foarte important l-a avut aici faptul că a abordat teme de mare actualitate și nu a ocolit problemele arzătoare. Belșugul de exemple concrete aruncă lumină asupra studiilor teoretice.

Cartea „Păcatele părinților și bolile copiilor" a lui K.V. Zorin este orientată în primul rând către cititorii care vin la Dumnezeu nu cu inima, ci cu rațiunea. Aceștia *se străduie* să analizeze în mod critic propria persoană și viața pe care au dus-o, să înțeleagă sursele duhovnicești ale propriilor maladii și ale bolilor celor care le sunt apropiați. Foarte mulți dintre noi se întorc pentru prima *dată spre Dumnezeu atunci* când li se agravează starea de sănătate sau sănătatea rudelor. Boala îl împinge pe om să își revizuiască sistemul de *valori și cunoștințele* despre sine. Această afirma-

ție este valabilă mai ales în privința bolii și a morții unui copil.

Autorul scrie despre legătura dintre comportamentul părinților și starea sănătății copiilor, despre suferințele lor care urmează păcatelor părintești. Într-adevăr, pentru avorturi, pentru căsătoriile între rude de sânge apropiate, pentru libertinajul sexual, pentru alcoolism, pentru fumat, pentru narcomanie și pentru alte vicii ale părinților adeseori plătesc și copiii lor. Nu este un secret faptul că tatăl sau mama le provoacă uneori propriilor odrasle stresuri, traume psihice, conflicte interpersonale și lăuntrice. Acestea duc la serioase maladii fizice, psihice și duhovnicești. Ca atare, la mulți adulți originea bolilor și complexelor psihologice (de exemplu, complexul de inferioritate) se regăsește în copilărie.

Nu este simplu să te descurci în hățișul acestor probleme. Să spunem că prin purtarea sa inadecvată dinainte și de după ce a rămas gravidă, femeia a traumatizat inițial embrionul/fetusul, apoi copilul nou-născut. Iar gravele urmări ale păcatului mamei se pot arăta după ani de zile, chiar după zeci de ani – iar lumea se întreabă care or fi pricinile nenorocirilor abătute asupra omului.

Cum să prevenim situațiile de acest fel? Ce greșeli de educație suntem datori să evităm pentru a nu dăuna sănătății copiilor? Răspunzând la întrebările acestea, K. V. Zorin continuă în mod logic cartea sa precedentă, intitulată „De ce suferă copiii"[1]. El analizează în

[1] Apărută la Editura Sophia, 2006.

lumina credinței ortodoxe diferite situații de viață, se străduie să prevină asupra greșelilor care pot surveni în practică. În cartea lui, cititorul va afla un bun prilej de meditații cu privire la multe dintre problemele sale. Dă, Doamne, ca acestea să se rezolve cu bine!

ieromonah Anatolii Berestov,
doctor în științe medicale, profesor,
duhovnicul și conducătorul
Centrului pentru îngrijirea sufletului
„Sfântul Ioan de Kronstadt"

CAPITOLUL I

„Păcatele părinţilor noştri nu le pomeni..."

Pe tatăl nelegiuit îl vor huli fiii, că pentru el sunt de batjocură... Ai dat ocara întru slava ta şi ai pângărit sămânţa ta, încât ai adus mânie peste fiii tăi şi greu suspin peste neamul tău...
(Sir. 41, 10 şi 47, 22)

„S-a întâmplat în cele mai întunecate vremuri ale iobăgiei. Era pe atunci, la începutul veacului, un general – general cu relaţii mari, moşier putred de bogat, dar dintre cei (e adevărat, foarte puţini încă de pe atunci) care erau aproape convinşi că ieşind la pensie şi-au câştigat dreptul asupra vieţii şi a morţii supuşilor. Erau pe atunci oameni din aceştia. Ei bine, îşi ducea generalul traiul pe moşia sa de două mii de suflete, se ţinea cu nasul pe sus, îşi trata vecinii mărunţi ca pe nişte milogi şi bufoni ai săi. Avea sute de câini şi aproape o sută de îngrijitori ai acestora, toţi în livrea şi toţi călare. Şi iată că un băiat de la curte – un băieţel, de numai opt ani – a aruncat cu o piatră în joa-

că şi l-a lovit la picior pe câinele *favorit* al generalului. «De ce şchioapătă câinele meu favorit?» I se raportează că iată, băiatul cutare a dat în el cu o piatră şi l-a lovit la picior. «A, tu *eşti*», s-a uitat la el generalul. «Luaţi-l!» L-au luat – l-au luat de la mama lui; toată noaptea a stat în temniţa boierească; dimineaţa iese generalul cu tot alaiul la vânătoare, se aşază pe cal. În jurul lui - întreţinuţii, câinii, *îngrijitorii câinilor*, hăitaşii – toţi călare. În jur au fost adunate slugile de curte spre învăţătură de minte – în faţa tuturor, *mama băiatului vinovat*. Îl scot pe băiat din temniţă. Era o zi de toamnă posomorâtă, rece, ceţoasă, numai bună de vânătoare. Generalul porunceşte să fie dezbrăcat copilul: copilul e lăsat în pielea goală. Tremură, e nebun de frică, nu îndrăzneşte să zică nici pâs... „Şo!" – comandă generalul. „Fugi, fugi!" – îi strigă îngrijitorii câinilor; băiatul fuge... „Pe el!" – răcneşte generalul şi asmute asupra lui întreaga haită de ogari. L-a vânat pe copil ca pe o fiară, sub privirile mamei lui, şi câinii l-au sfâşiat în bucăţi!.. După cât se pare, generalul a fost pus sub tutelă. Dar... ce să-i fi făcut? Să-l fi împuşcat? Pentru satisfacerea simţului moral, să-l fi împuşcat? Spune, Alioşka!" – îl descusu *cu stăruinţă* Ivan Karamazov pe fratele său mai tânăr, ucenicul stareţului Zosima.

– Să-l fi împuşcat! – rosti Alioşa încetişor, ridicându-şi ochii către fratele său cu o umbră de zâmbet palid şi strâmb.

– Bravo! – strigă *Ivan cuprins de un anume entuziasm. De vreme* ce ai zis asta, înseamnă că... Halal *schimnic*! Aşadar, iată ce drăcuşor şade la tine în inimioară, Alioşa Karamazov!

– Am zis o aberaţie, dar...

– Tocmai asta este, că „dar"... – strigă Ivan. – Să ştii, călugăraşule, că aberaţiile sunt cum nu se poate mai trebuincioase pe acest pământ. Pe aberaţii se întemeiază lumea, şi fără el poate că nu *s-ar petrece* nimic în ea. Ştim noi ce ştim!"

Astăzi, Dostoievski este citit de parcă ar fi contemporan cu noi şi ar scrie despre vremurile de astăzi. Minunatul artist al cuvântului rusesc pune o problemă foarte *acută*. *Şi în* zilele noastre nebunia, setea de agoniseală şi calculul hrăpăreţ al puternicilor acestei lumi îi osândesc pe oameni la *suferinţe* şi *neputinţă*. Generalul lipsit de inimă întruchipează o patimă foarte răspândită la adulţi: egoismul *împins la limită, opus cu* desăvârşire iubirii jertfelnice. În ultimă instanţă, tocmai **iubirea de *sine constituie una dintre* principalele cauze duhovniceşti ale suferinţelor copiilor**.

Este o problemă extrem de dureroasă. Cu greu este de găsit o familie pe care ea să n-o privească direct sau indirect. Ea atinge coardele cele mai sensibile ale sufletului. Ca atare, în cugetările pe această temă este nevoie de tact, de delicateţe şi de o cât mai mare prudenţă. *Părinţii* iubitori receptează suferinţele copilului mult mai acut decât propria durere. Ei doresc să înlăture prin orice mijloace atât simptomele, cât şi rădăcinile bolii. Medicii reuşesc în a indica factorii genetici, psihologici, sociali şi de altă natură ai apariţiei şi dezvoltării ei. Cauzele duhovniceşti rămân însă, de obicei, în umbră. Iar ele se ascund adeseori chiar în noi înşine, fiindcă *noi înşine* le creem copiilor noştri *terenul pentru* suferinţe. Nu este uşor să recunoaştem

lucrul acesta. Totuşi, să fim cinstiţi şi să nu ne ascundem după deget.

Cunoaşterea felului în care păcatul adulţilor provoacă boala copilului este folositoare nu numai pentru medici, pedagogi, psihologi şi alţi specialişti care lucrează cu copiii. În primul rând ea aduce folos părinţilor şi celor ce au copii în grijă ori se pregătesc să aducă pe lume unul. Poate că exemplele şi afirmaţiile ce urmează **vor dezlega anumite îndoieli şi nedumeriri** ale oamenilor pe care îi chinuie întrebările: „De ce Dumnezeu mi-a trimis crucea de a educa un copil invalid?"; „De ce micuţul meu a murit, iar alţi copii sunt vii şi sănătoşi?"; „Cu ce sunt eu vinovat că odraslele mele se îmbolnăvesc des?". Aş vrea **să le dau adulţilor imboldul de a se gândi cu mai multă seriozitate la răspunderea pe care o au pentru naşterea şi educarea copilului, să îi feresc de greşeli fatale, pentru care copilul va plăti cu sănătatea sa.**

1.
Faptele părinţilor şi sănătatea copiilor

Înainte de a trece la faptele care ilustrează dependenţa sănătăţii copiilor de purtarea părinţilor, să ne concentrăm asupra a trei momente esenţiale.

În primul rând, Biblia şi Sfinţii Părinţi deosebesc **mai multe pricini duhovniceşti ale bolii şi morţii copiilor: păcatul strămoşesc, al lui Adam şi al Evei, lucrările speciale ale Purtării de grijă dumnezeieşti şi păcatele personale ale părinţilor**. Toate acestea ţin de domeniul nepătrunselor judecăţi ale lui Dumnezeu.

Prorocul vechi-testamentar Isaia strigă în numele lui Dumnezeu: *gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre şi căile Mele ca ale voastre... ci cât sunt de departe cerurile de pământ, atât sunt de departe căile Mele de căile voastre şi cugetele Mele de cugetele voastre* (Is. 55, 8-9). Noi nu putem să ştim ceea ce n-a putut să înţeleagă nici marele rege biblic David (Ps. 138, 6). Iar lui Dumnezeu îi descoperea cele mai ascunse taine şi adevăruri! Doar la Înfricoşata Judecată vom primi răspunsuri exhaustive şi absolut obiective la toate problemele vieţii şi ale morţii, inclusiv la cele ce privesc rădăcinile duhovniceşti ale suferinţelor copiilor. *Acum vedem ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci – faţă către faţă; acum cunosc în parte,*

dar atunci voi cunoaşte pe deplin, precum am fost cunoscut şi eu (1 Cor. 13, 12).

După cuvintele psalmistului David, *judecăţile Domnului – adevărate, îndreptate dimpreună* (Ps. 18, 10).

Să ne închipuim un tablou uriaş, plin de armonie şi de lumină. Imaginea este foarte frumoasă şi rafinată, culorile se îmbogăţesc una pe alta, toate nuanţele sunt alese de-a dreptul minunat. Să ne închipuim că nici un pictor n-ar putea să picteze mai bine ori să găsească vreun defect. Dar câmpul vederii noastre, iată, se îngustează, şi ochiul începe să zărească numai locul cel mai puţin arătos – un fel de pată urâtă şi întunecoasă. Nimic altceva nu se mai vede. Încetăm dintr-o dată să înţelegem de ce este nevoie de acea pată: ea nu face altceva decât să strice totul! Iar acum să ne gândim: poate, oare, un fragment puţin expresiv să dea o impresie deplină şi obiectivă asupra întregii pânze în ansamblul ei? Răspunsul este evident. Şi noi, când privim suferinţa **desprinzând-o de întregul plan al lui Dumnezeu privitor la omul cu pricina,** Îl învinuim pe Ziditor de nepricepere, de lipsă de talent şi chiar de samavolnicie.

În al doilea rând, părinţii şi copiii au drepturi şi îndatoriri reciproce. Pe de o parte, Biblia **îi cheamă pe copii** să le mulţumească din inimă părinţilor pentru faptul că *au fost înfăşuţi în scutece şi le-au dat grijă şi bătaie de cap, şi nici un împărat n-a început altfel când s-a născut, că toţi intră în viaţă în acelaşi fel şi ies, iarăşi, la fel* (Înţ. Sol. 7, 4-6). *Din toată inima cinsteşte pe tatăl tău şi nu uita niciodată durerile mamei tale. Adu-ţi aminte că ei ţi-au dat viaţă: ce le vei*

da tu în schimb pentru ceea ce au făcut ei pentru tine? (Sir. 7, 28-29; cf. Tovit 4, 4). Şi la bătrâneţe, chiar dacă mintea părinţilor slăbeşte, trebuie să li se facă pogorământ şi să li se arate respect, să nu fie dispreţuiţi (Sir. 3, 12-15). *Copii, ascultaţi pe părinţii voştri în Domnul, că aceasta este cu dreptate: „cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta", care este porunca dintâi cu făgăduinţa: „ca să-ţi fie ţie bine şi să trăieşti ani mulţi pe pământ"*, învaţă Apostolul Pavel (Efes. 6, 1-3). A te supune în Domnul înseamnă a împlini orice rugăminţi şi porunci care nu sunt potrivnice voii lui Dumnezeu.

Pe de altă parte, Sfânta Scriptură **îi învaţă pe părinţi** să se îngrijească de copii lor – de pildă, să îşi ajute fiicele în vederea alegerii unui soţ vrednic, să îi uşureze amărăciunile, să-i aplaneze conflictele familiale (Sir. 7, 24-26). În Vechiul Testament se spune: *fata este grijă ascunsă tatălui şi grija ei depărtează somnul de la el – cât este tânără, ca nu cumva să-i treacă vârsta, iar după ce se mărită, să nu fie urâtă de bărbatul său; cât este fecioară, ca nu cumva să se pângărească şi în casa părintească să rămână grea, iar când va fi cu bărbatul ei ca nu cumva să se smintească, şi împreună cu soţul său locuind să nu rămână stearpă* (Sir. 42, 11-14). Despre educarea fiilor se spune: *calul neîmblânzit rămâne nărăvaş: aşa şi orice copil lăsat în voia lui ajunge rău-crescut... ceartă pe fiul tău şi fă-l să lucreze, ca să nu se poticnească întru ruşine* (Sir. 30, 8 şi 13).

Ideal este ca responsabilitatea părinţilor şi respectul odraslelor să meargă mână în mână. În practică

vedem însă, din păcate, că lucrurile merg tocmai pe dos. Ca atare, al treilea aspect *important* ce trebuie examinat este **gradul de responsabilitate a copilului pentru greşelile părinţilor săi**. Cu alte cuvinte, este drept ca copiii nevinovaţi să plătească cu sănătatea lor pentru greşelile neamului? Din punctul de vedere creştin, **preaînalta dreptate dumnezeiască întrece cu mult capacitatea noastră de înţelegere şi concepţiile noastre despre dreptate**. Tema aceasta cere o discuţie aparte. Ea este dificilă şi în plan teologic, şi în plan moral, şi în plan medical. Iar răspunsul la problema dată îl avem în Sfânta Scriptură.

Pentru început, vom face apel la mărturia Vechiului Testament. Dreptul Noe şi-a blestemat nepotul, pe Canaan, din pricina faptei imorale a tatălui acestuia, Ham. Se pune întrebarea: de ce pentru nelegiuirea cu pricina n-a avut de suferit Ham, ci fiul acestuia? În acel caz concret, lucrurile sunt pe deplin explicabile. Îndată după sfârşirea potopului universal, Dumnezeu l-a binecuvântat pe Noe şi pe cei trei fii ai lui, inclusiv pe Ham (Fac. 9, 1). Şi strămoşul n-a îndrăznit să arunce blestemul său deasupra binecuvântării dumnezeieşti. Blestemul a căzut asupra unuia din nepoţi. Subliniem însă: este un caz de excepţie.

Legea lui Moise delimitează clar cazurile când copiii răspund pentru păcatele părinţilor. De pildă, după cea de-a doua poruncă („să nu-ţi faci idol"), următorul verset spune literal: *...Eu sunt Domnul Dumnezeu Tău, Dumnezeu gelos, care pedepseşte pe copii pentru vina părinţilor ce Mă urăsc pe Mine, până la al treilea şi al patrulea neam, şi Mă milostivesc până la*

al miilea neam către cei ce Mă iubesc şi păzesc poruncile Mele (Ieş. 20, 5-6).

Rândurile acestea nu trebuie scoase din context, altminteri sensul lor va fi pervertit cu desăvârşire. Prin cuvântul *copii* se subînţeleg aici urmaşii direcţi din prima generaţie, precum şi nepoţii, strănepoţii şi stră-strănepoţii. Atotţiitorul nu-i pedepseşte pe toţi copiii, ci doar pe cei care Îl urăsc, şi nu pentru orice fapte nelegiuite ale părinţilor, ci doar pentru călcarea celei de-a doua porunci a Legii Sale. Iar mila lui Dumnezeu a fost făgăduită fiecărei generaţii din neamul drepţilor, ca răsplată pentru împlinirea tuturor poruncilor, nu numai a celei de-a doua. Cuvintele despre pedeapsa care merge până la a treia şi a patra generaţie nu privesc celelalte nouă porunci, precum afirmă şi a cincea carte a proorocului Moise: *părinţii să nu fie pedepsiţi cu moartea pentru vina copiilor şi nici copiii să nu fie pedepsiţi cu moartea pentru vina părinţilor, ci fiecare să fie pedepsit cu moartea pentru păcatul său* (Deut. 24, 16) – şi se precizează cu rigurozitate pentru care anume. Grăitor este în acest sens faptul că după ce s-a suit pe tronul Iudeei regele Amasia i-a omorât fără cruţare pe ucigaşii tatălui său, *însă pe fiii ucigaşilor nu i-a omorât* (4 Împ. 14, 1-6).

În ordinea pământească a lucrurilor, pedeapsa nu urmează neapărat fără întârziere păcatului. Uneori, le despart mulţi ani şi generaţii. Depărtarea în timp dintre fărădelege şi pedeapsă îi îngăduie celui asupra căruia atârnă mânia lui Dumnezeu să îşi dea seama de nelegiuirea sa şi să se pocăiască. Iar pe cei evlavioşi îndelunga răbdare dumnezeiască îi învaţă să cercete-

ze cu seriozitate și să respecte cu sârguință legile vieții duhovnicești. Domnul strică treburile celor care nu sunt cu luare-aminte față de lucrările Lui (Ps. 27, 7).

Răsplata se face întotdeauna după dreptate: *...iar dacă nu vei asculta glasul Domnului Dumnezeului tău și nu te vei sili să împlinești toate poruncile și hotărârile Lui.. blestemat vei fi... blestemat va fi rodul pântecelui tău și rodul pământului tău... Domnul te va bate pe tine și pe urmașii tăi cu plăgi nemaiauzite, cu plăgi mari și nesfârșite și cu boli rele și necurmate... până vei fi stârpit* (Deut. 28, 15-18, 59-61).

Cu alte cuvinte, capeți ce ai meritat. **Dumnezeu nu amenință, ci previne. El descrie situația în care omul se aduce atât pe sine, cât și pe copiii săi, făcând abuz de liberul său arbitru.** În Vechiul Testament, principiul pedepsei pentru păcate este același ca și în Noul. Dacă omul a știut voia lui Dumnezeu și a făcut pe dos, *va fi bătut mult.* Iar *dacă n-a știut, dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătut puțin. Și oricui i s-a dat mult, mult i se va cere, și cui i s-a încredințat mult, mai mult i se va cere* (Lc. 12, 47-48). Aici nu este vorba numai de viața pământească. Judecata lui Dumnezeu are stăpânire asupra sufletului și după moartea trupului. *Lesne este înaintea Domnului ca în ziua sfârșitului să dea omului după căile lui* (Sir. 11, 28).

Iată un exemplu din istoria biblică. Domnul l-a prevenit din timp pe necredinciosul rege Ieroboam că va da pierzării toată casa lui – însă în fiul cel mic al regelui *s-a aflat ceva bun înaintea Domnului*,și ca atare el singur *va fi îngropat în mormânt* și va primi nădejdea vieții veșnice (3 Regi 14, 1-18).

Așa a fost în vremurile vechi-testamentare. Înaintea venirii în lume a Mântuitorului Hristos, Dumnezeu Își pregătește poporul pentru a primi morala nou-testamentară. *Pentru ce voi spuneți în Israel pilda aceasta și ziceți: „Părinții au mâncat aguridă și copiilor li s-au strepezit dinții"? Precum este adevărat că Eu sunt viu, zice Domnul Dumnezeu, tot așa este de adevărat că pe viitor nu se va mai grăi pilda aceasta în Israel* (Iez. 18, 2-3). Aici se arată limpede că omul nu răspunde pentru păcatele altora, ci numai pentru păcatele sale personale.

La întrebarea: *pentru ce fiul să nu poarte nedreptatea tatălui său?*, Domnul răspunde: *pentru că fiul a făcut ceea ce era drept și legiuit și toate legile Mele le-a ținut și le-a împlinit, de aceea va trăi.* După legea dumnezeiască, sufletul păcătosului moare dacă el nu se pocăiește – și Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci *ca el să se întoarcă de la căile sale și să fie viu.* Potrivit nemincinoasei făgăduințe a Domnului, *fiul nu va purta nedreptatea tatălui, și tatăl nu va purta nedreptatea fiului; celui drept i se va socoti dreptatea sa, iar celui rău – răutatea sa* (Iez. 18, 18-23).

Același lucru este scris și în cartea Proorocului Ieremia: *fiecare va muri pentru fărădelegea sa; cine va mânca aguridă, aceluia i se vor strepezi dinții* (Ier. 31, 30). Remarcabil este faptul că acestui verset îi urmează o prezicere despre Noul Testament al Domnului nostru Iisus Hristos.

Morala creștină a primit în mod organic cuvintele Proorocilor vechi-testamentari și le-a dat un înțeles aparte. Este vorba de Jertfa Mântuitorului pe Cruce. După pă-

rerea Avvei Isaac Sirul, **Dumnezeu nu *poate fi numit* „drept judecător", întrucât pentru păcatele lumii nu L-a cruțat pe Fiul Său Cel Unul-Născut.** Cel Drept a pătimit fără vină pentru cei nedrepți. *Dumnezeu Își arată dragostea Lui față de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit când noi eram încă păcătoși* (Rom. 5, 8). Pătimirile Fiului lui Dumnezeu sunt mai presus de orice concepții omenești despre dreptate. El Și-a dat viața de bunăvoie nu ca plată pentru propriile păcate, ci spre răscumpărarea păcatelor neamului omenesc. *Ați fost cumpărați cu preț*, zice Apostolul Pavel (1 Cor. 6, 20).

Reflecția asupra textelor biblice și patristice ne oferă cheia înțelegerii felului în care suferințele copiilor depind de păcatele părinților. **Copiii nu plătesc cu sănătatea lor pentru păcatele personale ale părinților, ci pot suferi în virtutea urmărilor păcatelor părintești.** Fără a fi răspunzători personal pentru nelegiuirile neamului lor, urmașii sunt strâns legați de înaintași genetic, psihologic, social, cultural și duhovnicește. Ca atare, amândouă generațiile – și cea în vârstă, și cea tânără – trăiesc în mod inevitabil experiența înrâuririi reciproce pozitive și negative. Aici nu este vorba de karma, de pedeapsa *oarbă a destinului* pentru faptele rele săvârșite, chipurile, „în viețile anterioare", ci de rezultatul nemijlocit al unității trupești, sufletești și duhovnicești dintre *părinți* și copiii lor.

Între păcatele părinților și bolile copiilor se pot trasa, într-adevăr, **„înlănțuiri" absolut evidente.** Să examinăm niște exemple concrete. *Domnul* osândește cu asprime închinarea la idoli. Ea duce la pierzare sufletele și este însoțită de ritualuri extrem de abominabile, mergând până la jertfe omenești. Astfel, înstrăinându-se de credința în Dumnezeul Unic, evreii *au slujit celor cioplìți... și au jertfit pe fiii lor și pe fiicele lor dracilor, și au vărsat sânge nevinovat* (Ps. 105, 36-38).

Adeseori copiii sunt **„ostatici" ai nelegiuirilor adulților**, fiind vorba în primul rând de adulții cu putere și autoritate. Suntem cu toții „întrețesuți" în rețeaua de relații economico-sociale ale societății, și suntem mădulare ale aceluiași trup unic. Boala unui organ provoacă suferința, ba chiar și moartea întregului organism. *Prin binecuvântarea oamenilor drepți se înalță cetatea*, ne învață regele Solomon, *iar prin gura celor nelegiuiți ajunge ruină* (Pilde 11, 11). Pentru perversiunile lor sexuale și pentru lipsa lor de pocăință, Dumnezeu i-a nimicit pe toți locuitorii Sodomei și Gomorei, afară de familia dreptului Lot (Fac. 19, 1-30). Din *pricina cumplitei lor necredințe* negreșit că i-ar fi dat pierzării pe toți cei o sută douăzeci de mii de locuitori ai Ninivei, dacă aceștia nu s-ar fi *pocăit după* propovăduirea Prorocului Iona (Iona, cap. 1-4). Din pricina îndărătniciei și împietririi inimii faraonului, care nu voia să-i elibereze pe evrei din robie, au pierit *toți întâii-născuți ai Egiptului, de la om până la dobitoc* (Ieș. 19, 29-30; Ps. 134, 14-15).

Lămurindu-i pe oamenii care sufereau de foamete și de sete în Cezareea Capadociei, Sfântul Ierarh Vasilie cel Mare spune: „Din pricina câtorva vin necazurile asupra întregului popor, și mulți gustă roadele fărădelegile unuia singur"[1]. După Sfântul Ierarh Ciprian al

[1] Citat după: *Osnovî soțialnoi konțepții Russkoi Pravoslavnoi Țerkvi* (Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în

Moscovei, amarele urmări ale păcatelor omeneşti se întind asupra cârmuitorului ţării, iar păcatele acesteia, la rândul lor, se întind asupra supuşilor[1].

Adeseori, moartea năprasnică a copilului se explică prin **dorinţa părinţilor de a-l poseda pe de-a-ntregul, de a-l lua în stăpânire**. Ei zămislesc şi educă copii pentru interese cu totul egoiste, din motive egoiste. Lucrul acesta mult mai degrabă îl vatămă pe copil decât îl ajută.

Din păcate, acum este foarte răspândit următorul business criminal: vânzarea copiilor în scopul propriei îmbogăţiri, spre dobândirea de organe pentru transplante, spre desfătarea pedofililor ş.a.m.d. Apare tentaţia de a folosi darul lui Dumnezeu (capacitatea de a da naştere copiilor) nu potrivit menirii sale nemijlocite, ci în scopuri comerciale. Trupul şi sufletul oamenilor nu sunt o marfă – dar, din păcate, încep să devină o marfă, după cum s-a şi prezis în Apocalipsă (18, 11-13). Şi atunci Domnul, prevăzând planurile utilitare ale adulţilor, le dă afaceriştilor posibilitatea de a-şi înfăptui planurile viclene. **De multe ori copiii nevinovaţi intră în mormânt tocmai fiindcă părinţii nu sunt vrednici să-i aibă.** Treapta acestei nevrednicii e stabilită de Judecătorul Ceresc, Care cunoaşte tainele inimilor.

Nu demult s-a petrecut o întâmplare despre care au relatat mijloacele de informare în masă, în parti-

---

Deianie Iubileinogo Osviuşcennogo Arhiereiskogo Sobora Russkoi Pravoslavnoi Ţerkvi o Sobornom proslavlenii novomucenikov i ispovednikov rosiiskih XX veka (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici şi mărturisitori ruşi ai secolului XX), Moscova, 2000, p. 22.

[1] *Ibidem*, p. 22.

cular programul de ştiri matinale „Radio Rossia" din 19 octombrie 2001. O femeie din Marea Britanie (numele ei nu este menţionat) a născut un copil bolnav de leucemie. Acesta nu putea fi vindecat decât prin transplantul anumitor ţesuturi, care trebuie recoltate de la un donator compatibil genetic. Neîndeplinirea acestei condiţii duce la respingerea grefei, în care caz pacientul moare.

Nefericita a mers la Chicago şi cu ajutorul fecundării artificiale a conceput un nou copil – frate mai mic al fiului său. După aceea, medicii au folosit ţesuturile embrionului cu pricina ca „piese de schimb" pentru tratarea celui bolnav de leucemie. În Marea Britanie, asemenea operaţii sunt interzise prin lege. Despre eficacitatea operaţiei respective nu a fost relatat nici un amănunt.

Motivele mamei sunt limpezi. Dacă ar fi fost posibil, ea şi-ar fi dat propria măduvă osoasă pentru salvarea copilului, fără să stea pe gânduri, într-o pornire de nobilă jertfire de sine. Mama voia, într-adevăr, să fie cum e mai bine, dar opţiunea ei chiar a fost cea mai bună? Este oare creştineşte să cumperi sănătatea unuia dintre copii cu preţul vieţii celuilalt, să transformi un om, fără acordul lui, în material de construcţie pentru alt organism?

Dar iată câteva realităţi din viaţa noastră obişnuită. Să presupunem că tatăl sau mama nu-şi deprind copilul cu normele elementară de igienă şi curăţenie. Atunci, riscul îmbolnăvirii de dizenterie („boala mâinilor nespălate") şi de alte infecţii intestinale este practic sută la sută. Dacă în familie toate problemele se rezolvă cu urlatul, pe tonuri ridicate, cu greu va fi dezobiş-

nuit copilul să urle din orice motiv, pentru că el n-a fost învățat să-și țină în frâu emoțiile și sentimentele. Irascibilitatea crescândă capătă cu timpul un caracter nevrotic. Copilul devine dezechilibrat, agitat, nervos. Psihicul dezechilibrat, literalmente sfâșiat de fricțiunile familiale, clachează *și împinge* la gesturi neadecvate.

Printre cauzele duhovnicești ale bolilor care apar la copii din vina părinților sunt și unele **mai puțin evidente**. În practica sa, pediatrul ortodox T. Kostenko s-a lovit de o boală de neînțeles a vremii noastre: copiii abandonați. Gestul mamei îi aruncă pe aceștia într-un **șoc duhovnicesc-moral**. Reacția lor la abandonul părintesc este caracteristică. Atunci când o nou-născută a fost adusă mamei sale la alăptat, micuța zâmbea, era comunicativă, lua bine în greutate. Numai când s-a petrecut tragedia a devenit, *parcă*, un alt copil. Înfățișarea ei a devenit cu totul jalnică, plină de tragism și singurătate lăuntrică. Mânca puțin, părea tristă și apatică. În general, copiii resimt foarte acut trădarea mamei, singurătatea, înstrăinarea, situația lipsită de ieșire care i-a lovit pe neașteptate. Nu atât conștientizează, cât simt.

Pediatrii au decis că sugarul s-a îmbolnăvit – însă după câteva zile, parcă adaptându-se la trădare, fetița s-a schimbat în bine. Totuși, a continuat să stârnească mirare expresia din ochii ei. În ei se citea nedumerire amestecată cu mirare și rugăminte. Ochii copilului părăsit se deosebeau mult de privirea copiilor încălziți de gingășia, *mângâierea* și dragostea maternă[1].

[1] T. Kostenko, *Esli Vaș rebionok zubolel* (Dacă vi s-a îmbolnăvit copilul), Ed. Svet Pravoslavia, Ivanovo, 2002, p. 98.

Din punct de vedere teologic, aici nu *este nimic* greu de înțeles. Refuzul conștient al asumării copilului pentru a satisface propriile pofte (dorința mamei de a păstra modul de viață dinainte, „libertatea", de a se ocupa cu comerțul ș.a.m.d.) este nepăsare față de copii. Este un păcat să nu-ți alăptezi copilul din orice motiv în afară de boală. O asemenea atitudine pervertește radical instinctul matern, *se împotrivește* planului dumnezeiesc privitor la familie și la căsnicie.

În plan psihologic, trecerea bruscă și prematură la alimentația artificială reprezintă un stress puternic. Nou-născutul rămâne lipsit de lucrul principal – de comunicarea cu mama, de căldura și grija ei, de ceea ce în popor se numește „vitamina M" (dragostea de mamă). Contactul integral cu mama creează condițiile optime pentru dezvoltarea psihofizică normală a copilului, pentru *stabilirea unor relații calde, întemeiate* pe încredere, a unei legături duhovnicești profunde, pe termen lung. Iar dezobișnuirea de piept și obișnuirea cu biberonul îl înstrăinează pe copil de comunicarea cu mama, îl silește la un surogat de comunicare – nu cu un om viu, ci cu un *obiect* neînsuflețit.

În fine, de pe pozițiile medicinei, laptele de mamă reprezintă alimentul cel mai valoros, de neînlocuit, pentru nou-născut. El conține în proporții ideale toate *substanțele* esențiale – proteine, grăsimi, carbohidrați, microelemente, vitamine, hormoni, enzime și anticorpi; susține în mod ideal *imunitatea* și apără de infecții. Copii care au fost la sân fără întârziere sunt de obicei mai liniștiți și mai sănătoși decât cei ce au fost lipsiți de posibilitatea aceasta. Laptele de la o mamă

străină (şi cu atât mai mult laptele de animale sau preparatele artificiale) sunt mult mai puţin potrivite pentru copil din punct de vedere *imunologic şi genetic* decât laptele propriei mame.

Aşadar, abandonarea copilului sau chiar simplul refuz neîntemeiat de a-l alăpta au o influenţă extrem de negativă asupra lui. Este foarte important de ştiut lucrul acesta mai ales acum, când procentul copiilor abandonaţi sau „trecuţi pe biberon" creşte, iar alimentarea naturală, prin alăptare, se „demodează".

Alt caz. Să zicem că adolescentul nu vrea să înveţe la şcoală. *Adeseori, aceasta este o reacţie anormală de opoziţie.* El se opune într-adins cerinţelor îndreptăţite ale adulţilor: *îşi inventează scuze, chiuleşte de la lecţii,* se preface că îi e rău, uneori fuge de acasă de „părinţii tirani" şi ameninţă în mod ostentativ că îşi va pune capăt zilelor. Motivaţia unor asemenea gesturi este foarte diversă, mergând de la cea mai banală lene şi de la încercarea de a atrage atenţia până la dorinţa de a evada de sub un tutelaj exagerat şi de a-şi afirma propriul ego, pe care ambiţiile educatorilor îl strâmtorează. În orice caz, adolescentul arată lipsă de respect faţă de părinţi şi dispreţuieşte normele sociale general acceptate.

În anumite condiţii, reacţiile anormale, mai ales reacţiile anormale ale personalităţii (RAP), se transformă în stări nevrotice sau psihopatice, evocă *modificări patologice în sistemele nervos, imunitar şi endocrin.* Pe baza RAP se formează diverse stări psihoadaptative şi psihodezadaptative: astenică, psihovegetativă, dismnestică. Sindromul astenic se manifestă prin *labilitate emoţională, irascibilitate crescută,* rezistenţă scăzută la oboseală, scăderea capacităţii de concentrare; cel psihovegetativ – *prin palpitaţii, tulburări de scaun,* schimbarea culorii tegumentelor ş.a.m.d.; cel dismnestic – prin diverse tulburări de memorie. În cazul unei evoluţii nefavorabile, sindroamele menţionate evoluează în forme clinice de amploare: nevroze, psihopatii, *stări psihopatoide.*

Şi, în fine, există **unele legături între păcatele părinteşti şi bolile copiilor pe care nu le poate vedea şi aprecia decât o persoană experimentată duhovniceşte şi străvăzătoare.** „Una şi aceeaşi boală", *subliniază* episcopul Varnava (Beliaev), „se poate întâmpla la un om din pricina lipsei de respect faţă de părinţi, la altul – din pricina hoţiei, ba chiar la unul şi acelaşi om se poate întâmpla o dată pentru un păcat, altă dată – pentru alt păcat"[1].

Ştiinţa tradiţională nu se ocupă cu acest domeniu al existenţei umane. Ca atare, este logic să ne bazăm aici pe izvoarele creştine, fără trimiteri la practica şi teoria ştiinţei. Suntem îndrituiţi să discutăm despre faptele concrete, mai ales pe temeiul Sfintei Scripturi şi al Sfintei Tradiţii. Autenticitatea exemplelor culese din acestea este consfinţită de autoritatea tradiţiei teologice a Bisericii Ortodoxe.

Potrivit vechii prorocii vechi-testamentare, soţia lui Iuda Iscarioteanul avea să rămână văduvă, iar copiii lui aveau să rămână orfani. Ei aveau să devină pribegi săraci; nimeni nu avea să le arate milostivire:

[1] Episcop Varnava (Beliaev), *Osnovi iskusstva sviatosti* (Bazele artei sfinţeniei. Încercare de expunere a asceticii ortodoxe), în 4 volume, Nijnii Novgorod 1996, p. 44.

să fie feciorii lui întru pierzare, într-un neam (într-o generaţie) *să se stingă numele lui* (Ps. 108, 12). Mai mult: într-un fel cu neputinţă de explicat, vânzarea de Dumnezeu avea să se răsfrângă chiar şi asupra strămoşilor adormiţi: *pomenească-se fărădelegea părinţilor lui înaintea Domnului, şi păcatul maicei lui să nu se şteargă* (Ps. 108, 13). Iată rezultatul lepădării conştiente de Hristos şi de credinţă!

Din păcate, adeseori se întâmplă ca din pricina păcatelor părinteşti copiii să devină anormali din punct de vedere psihic şi chiar îndrăciţi. Iată numai două exemple. Odată, la Avva Amuna, vestit nevoitor din Egipt, trăitor în pustia Nitriei, a fost adus un tânăr ferecat în lanţuri. Nefericitul fusese muşcat de un câine turbat şi, scos din fire de suferinţa insuportabilă, se sfâşiase singur cu dinţii până la sânge. *Văzându-i pe părinţii lui*, care veniseră să îl roage pentru vindecarea fiului lor, Sfântul Amun le-a zis cu smerenie: „De ce mă împovăraţi cerând ceea ce întrece puterile mele? Aveţi ajutorul la îndemână. Plătiţi-i ce se cuvine văduvei căreia i-aţi înjunghiat pe ascuns boul, şi feciorul vostru se va face sănătos". Daţi în vileag, părinţii au împlinit cu bucurie cuvintele sfântului Bătrân, şi cu rugăciunile lui tânărul s-a făcut sănătos[1].

Indiscutabil, cauza nemijlocită a turbării a fost infecţia virală, care atacă sistemul nervos, ducând în cele din urmă la deces. Dacă nu se face în timp util un tratament special, bolnavul moare în mod inevitabil de paralizie cardio-respiratorie. Judecând după descri-

[1] După Lavsaiconul lui *Paladie*, episcopul Elenopolului.

ere, tânărul era într-un stadiu avansat, şi chiar dacă ar fi fost adus într-o clinică supermodernă ar fi murit, indiferent de intensitatea măsurilor terapeutice adoptate. Acestea sunt consideraţiile generale de ordin pur medical – însă în planul duhovnicesc boala şi vindecarea tânărului sunt legate nu de turbare, ci de păcatul şi pocăinţa părinţilor lui pentru hoţie şi pentru paguba adusă în mod intenţionat unui om sărac.

Al doilea exemplu este luat din Viaţa Cuviosului Arsenie Capadocianul. Când acesta vedea un copil mic paralizat sau îndrăcit, începea prin a căuta cauza nenorocirii. Dacă vina era a părinţilor, Sfântul le dădea epitimie (măsuri duhovniceşti în vederea îndreptării lor), şi după aceea îl vindeca pe cel bolnav. Într-o bună zi, părinţii au adus la nevoitor un copil legat fedeleş de mâini şi de picioare. Bătrânul a poruncit să fie dezlegat fără întârziere. Părinţii s-au speriat: „Băiatul e nebun şi o să ne facă belele. Cu mare greutate am izbutit să-l legăm". Însă Părintele Arsenie a replicat: „Daţi-i drumul şi nu vă temeţi". Îndată ce copilul a fost dezlegat, dracul l-a părăsit, şi copilul s-a vindecat pe dată. S-a apropiat de Bătrân şi s-a aşezat lângă el liniştit, ca un mieluşel.

Cuviosul a priceput că vina părinţilor era dublă. Pe de o parte, copilul se născuse îndrăcit pentru păcatele lor (nu ni se dau amănunte despre felul acestora). În al doilea rând, tatăl şi mama se purtau crud cu copilul lor suferind: îl lăsau nemâncat ca să slăbească fizic şi să nu poată face pagube[1].

[1] În româneşte această Viaţă a apărut sub titlul: *Cuviosul Paisie Aghioritul: Sfântul Arsenie Capadocianul (1840-1924)*.

Iar acum, alt aspect al aceleiaşi probleme. Nişte părinţi şi-au adus fiul îndrăcit la Sfântul Partenie al Lampsacului. De obicei, Sfântul, cu harul lui Dumnezeu, le ajuta celor nefericiţi fără să se lase rugat. De data aceasta însă, el s-a arătat nemulţumit. Căzând la picioarele omului lui Dumnezeu, părinţii îl rugau cu lacrimi să le scape fiul de boală.

Nevoitorul a răspuns: „Fiul vostru nu este vrednic de vindecare, fiindcă duhul-chinuitor i-a fost dat ca pedeapsă pentru că este aproape ucigaş de tată". Părinţii s-au îngrozit, iar Sfântul a lămurit: „Fiul vostru vă jignea deseori?". „Da", a răspuns cu durere tatăl. „V-aţi rugat, în amărăciunea voastră, ca Domnul să-l pedepsească?". „Da, am păcătuit înaintea Domnului", au recunoscut suspinând părinţii. Atunci, Sfântul a răspuns: „N-are decât să sufere, fiindcă şi-a meritat pedeapsa". Însă părinţii cei iubitori, neputând îndura gândul acesta, nu încetau să verse lacrimi şi să-l roage pe făcătorul de minuni. Mişcat de rugăminţile lor fierbinţi, acesta a cerut de la Dumnezeu iertare pentru tânăr, l-a binecuvântat şi, rugându-se, l-a tămăduit[1].

Aşadar, să fim mai prevăzători când cerem ceva de la Dumnezeu! *Binecuvântaţi pe cei ce vă prigonesc... şi nu blestemaţi... Nu vă răzbunaţi singuri*, învaţă Apostolul Pavel, *ci lăsaţi loc mâniei lui Dumnezeu... Dacă vrăjmaşul tău este flămând, dă-i de mâncare; dacă este însetat, dă-i să bea... Nu te lăsa biruit de rău, ci biruieşte răul cu binele* (Rom. 12, 14 şi 19-21).

trad. ieroschim. Ştefan Lacoschitiotul, Chilia Bunei Vestiri, Schitul Lacu, Sf. Munte Athos, *1999 (n. tr.)*.

[1] *Prakticeskaia simfonia dlia propovednikov slova Bojiia* (Simfonie practică pentru propovăduitorii cuvântului lui Dumnezeu), alcătuită de protoiereu *Grigorii* Diacenko, Moscova, *1992*, pp. 281-282.

Ultimul exemplu, care ilustrează complexitatea şi multiplele valenţe ale relaţiei dintre păcatele părinţilor şi bolile copiilor, va fi luat dintr-o relatare despre un remarcabil nevoitor al vremurilor noastre, şi anume Cuviosul Paisie Aghioritul. La acesta, în Sfântul Munte, a venit un bărbat a cărui fiică era grav bolnavă de cancer. Acesta adusese cu sine şi câteva lucruri ale fetei, ca să le binecuvânteze Părintele.

„Bătrânul i-a zis nefericitului:

– Eu o să mă rog, dar şi tu, ca părinte, trebuie să faci jertfă, pentru că Dumnezeu Se milostiveşte grabnic de iubirea jertfelnică.

Tatăl fetei a întrebat:

– Ce jertfă să fac, părinte?

Bătrânul a zis:

– Jertfeşte şi tu o patimă.

Acela, având o idee foarte slabă despre viaţa duhovnicească, a răspuns:

– Păi eu n-am nici o patimă.

Atunci bătrânul l-a întrebat:

– De fumat fumezi?

– Da.

– Lasă-te de fumat din dragoste de fiica ta, şi Dumnezeu o s-o facă sănătoasă, a cerut Bătrânul.

Tatăl s-a lăsat imediat de fumat, şi fata a început să se facă, puţin câte puţin, sănătoasă. După o vreme, s-a însănătoşit cu desăvârşire, lucru confirmat şi de medici. Totuşi, tatăl a uitat nu după mult timp de făgă-

duința sa, și ca atare nu și-a mai ținut-o. Ce credeți că s-a întâmplat? Fetei i s-a descoperit iarăși o tumoră malignă, și starea ei s-a înrăutățit. Tatăl a cerut din nou ajutorul Bătrânului, însă a auzit mustrarea fermă și nepărtinitoare: „Dacă tu, tată fiind, nu ai evlavie și *nu jertfești* de dragul copilului o patimă, care dealtfel îți distruge trupul, nici eu nu pot să te ajut cu nimic!"

Ce lecție bogată în învățăminte *pentru noi toți*! Înțelegerii duhovnicești a Bătrânului Paisie i s-a descoperit legătura, nevăzută de către medici, dintre procesul canceros din fiică și împătimirile tatălui ei. Cu rugăciunile bineplăcutului lui Dumnezeu, tatăl și-a biruit patima fumatului, și boala a dat înapoi – dar omul s-a purtat după aceea necugetat. În ciuda făgăduinței, nu se lăsase cu totul de obiceiul care era vătămător și pentru propria lui sănătate. Cu adevărat, este mai bine să nu făgăduiești, decât să făgăduiești și să nu împlinești! Cu atât mai mult când este vorba de Dumnezeu și de viața copilului tău care e pe moarte. După netrecătorul cuvânt al Scripturii, *dragostea acoperă mulțime de păcate* (1 Pt. 4, 8) și *cui i se iartă puțin, puțin iubește* (Lc. 7, 47). Practic, prin fapta sa tatăl cu pricina a arătat că nu-și iubește destul fiica. Iar de vreme ce *lucrurile stăteau așa*, i-a fost *refuzată* cererea.

Să rezumăm cele arătate mai sus. **Relația dintre păcatele părinților și bolile copiilor este mult mai complexă decât pare la prima vedere. Păcatul poate duce la boală, iar boala – la păcat.** Negreșit că în multe cazuri pot fi urmărite mecanisme cu totul pământești, naturale, care ne duc la păcat, iar prin acesta la boli somatice, psihice sau duhovnicești. Nu rareori însă

aceste căi sunt voalate, în ele intervenind diverse circumstanțe ascunse *de privirea omenească*. Diversitatea legăturilor din interiorul patimilor păcătoase, precum și dintre maladiile somatice și psihice nu ne îngăduie totdeauna să discernem exact relațiile cauză-efect, să deosebim primarul de secundar. Totuși, uneori este cu putință să explicăm în mod concret felul anume în care păcatul *duce* la boală. Și nu este vorba de născociri ale unor oameni care se află în treabă, ci de fapte. Cel care le ignoră se *poartă în mod greșit și iresponsabil*, iar o atitudine atentă și scrutătoare față de ele le-ar folosi, fără îndoială, atât medicilor cât și pacienților.

Păcatul părinților îi duce pe urmași, direct sau indirect, la boală și moarte. El nu se substituie deloc factorilor genetici, biochimici, fiziologici, sociali ș.a.m.d. implicați în apariția și dezvoltarea maladiilor. Dimpotrivă, în general toate cauzele acționează „mână în mână", de parcă și-ar transmite ștafeta una alteia. Medicina și psihologia contemporană ne demonstrează în mod convingător lucrul acesta.

Rezistența la boală depinde de ereditate, de imunitate, de educație, de mediul înconjurător etc. Un rol însemnat este jucat aici de reacția noastră la evenimente, de nivelul controlului și stăpânirii noastre de sine, de abilitatea de a face față propriilor emoții și simțăminte. Slăbiciunea de caracter, irascibilitatea, firea suspicioasă, ranchiunoasă, orgolioasă, mulțumirea de sine și celelalte patimi ale adulților sunt aliați puternici ai bolilor.

Iar acum să argumentăm corectitudinea afirmațiilor noastre. Vom analiza un fragment relativ mic al

vieții omenești: de la zămislire până la naștere. Premizele dezvoltării sistemelor de organe și a personalității sunt create intrauterin. Tocmai în această perioadă sănătatea copilului depinde în cel mai înalt grad de purtarea părinților lui. „Copilașul e ca aluatul: ce-ai frământat, aceea crește”, spune zicătoarea rusească, iar alta chinezească, o întărește: „Ai sădit păr? Nu aștepta piersici”.

2.
Legea eredității duhovnicești

Vom începe de la o problemă care aparent nu este apropiată de tema noastră: problema originii sufletului. În această privință, în Ortodoxie nu există o dogmă unanim acceptată, ci câteva păreri diferite. În orice caz, Biserica respinge teoriile preexistenței și reîncarnării sufletului. Alt punct de vedere este ipoteza creerii sufletului de către Dumnezeu în momentul în care se formează corpul embrionului. Această poziție a fost apărată de Fericitul Teodorit al Cirului, Sfinții Ierarhi Ioan Gură de Aur, Chiril al Alexandriei, Ambrozie al Milanului și alții. Sfinții Ierarhi Vasilie cel Mare, Grigorie Teologul, Athanasie cel Mare, Grigorie al Nyssei, Cuviosul Macarie Egipteanul împărtășesc părerea potrivit căreia sufletul și trupul omului se nasc din părinții lui. Această viziune oferă o bună explicație pentru ereditatea neamului omenesc, pentru moștenirea caracteristicilor somatice și psihice ale părinților.

Chiar din secolul al XIX-lea s-a încercat, de către arhimandritul Teofan (Avseniev), să fie puse în acord aceste abordări aparent opuse. El a ajuns la concluzia că **sufletul omenesc ia naștere din sufletele părinților sub înrâurirea a doi factori: puterea creatoare pusă de Ziditor în natura omenească și acțiunea nemijlocită a Proniei Dumnezeiești**[1].

---

[1] Feofan (Avseniev), *Estestvennoe razvitie i jizn' duşi* (Dezvoltarea naturală și viața sufletului), în *Russkaia relighioznaia*

Elevul şi tizul arhimandritului Teofan, Sfântul Ierarh Teofan Zăvorâtul, a cercetat problema luând în calcul structura sufletului omenesc. În acesta există o relativă distincţie în două părţi: una mai de jos, alta mai înaltă. Cea mai de jos este *sufletul în înţelesul* restrâns al cuvântului. Ea este de acelaşi rang cu sufletul animalelor şi este orientată pe de-a-ntregul către nevoile vieţii şi activităţii pământeşti a omului. Iar partea mai înaltă are o denumire specială: duh. Duhul este o putere după chipul lui Dumnezeu, deopotrivă cu îngerii, care îi deosebeşte pe oameni de animale (conştiinţa, libertatea voinţei, frica de Dumnezeu, setea de Dumnezeu ş.a.m.d.)[1].

Potrivit Bibliei, Domnul l-a făcut pe om din „ţărâna pământului", iar după aceea a suflat în el suflet lucrător şi duh de viaţă, *şi s-a făcut omul fiinţă vie* (Fac. 2, 7; Înţ. Sol. 15, 11). Prin harul lui Dumnezeu, sufletul lucrător şi duhul de viaţă alcătuiesc două laturi ale sufletului omenesc, care este unul şi nedespărţit.

Ierarhul Teofan Zăvorâtul scrie: „Când Dumnezeu l-a făcut pe om, în primul rând i-a format trupul din ţărână. Trupul acela ce era? O păpuşă de lut sau trup viu? Era trup viu – *animal cu chip de om*, cu suflet animal. După aceea, Dumnezeu a suflat în el duhul Său, şi din animal a devenit om – înger cu chip de om. Precum atunci, aşa *şi acum* iau fiinţă oamenii. Sufletele se nasc

antropologhia (Antropologia religioasă rusă), vol. 1, Moscova, 1997, pp. 138-145.

[1] Teofan Zăvorâtul, *Şto est' duhovnaia jizn' i kak na neio nastroit'sia* (Ce este viaţa duhovnicească şi cum să dobândim dispoziţia potrivită pentru ea), Leningrad, 1991, p. 31-34.

de la părinţi (aluzie la traducianism – a doua teorie de care vorbeşte ceva mai devreme autorul – n. tr.) ori sunt introduse pe calea naşterii *fireşti* (aluzie la prima teorie de mai sus – n. tr.), iar duhul este insuflat de *Dumnezeu, Care pretutindenea este*"[1].

Aceasta pare o *rezolvare* foarte echilibrată a problemei. Ea oferă un răspuns şi totodată lasă loc pentru taina cea negrăită.

De ce ne-am adâncit în problema originii sufletului şi duhului? Pentru că trupul nostru, *fără îndoială*, apare pe calea unirii a două celule sexuale ale părinţilor. Tocmai de aceea numeroase boli sunt ereditare. Însă **natura omului nu se rezumă la trup. Şi însuşirile sufletului** (inclusiv cele maladive şi păcătoase) **se moştenesc**.

Acest fapt a fost luat în seamă de către Sfântul Ierarh Filaret al Moscovei. În „Convorbirea despre naşterea de prunci binecuvântată", el *spune*: „...Unde a fost semănat grâu, grâu răsare, nu neghine... Unele boli trec de la părinţi la copii... Este firesc ca părinţii să nască prunci *după chipul şi după asemănarea lor*, ca din păcătoşi să se nască păcătoşi, la fel cum din ofticoşi se nasc ofticoşi". Există şi cazuri deosebite: „Din părinţi buni se nasc uneori copii nevrednici de ei, sau copii buni se nasc din părinţi nevrednici, sau din părinţi obişnuiţi se nasc copii *neobişnuiţi*"[2].

Ierarhul aminteşte că Adam şi Eva au născut trei fii în perioade diferite ale vieţii lor duhovniceşti. Înda-

[1] Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Nastavlenia v duhovnoi jizni* (Povăţuiri în viaţa duhovnicească), Moscova, 1994, p. 61.

[2] Filaret, Mitropolitul Moscovei şi Kolomnei, *Tvorenia* (Opere), Moscova, 1994, pp. 236-239.

tă după cădere și după izgonirea din rai, încă nutrind nădejdea naivă a unei izbăviri grabnice, protopărinții dau naștere lui Cain cel obraznic. După ce au făcut cunoștință pe propria piele cu greutatea păcatului, a așteptărilor înșelate și a greutăților vieții, ei dau naștere blândului și neprihănitului Abel. Și, în fine, după ce au trecut prin tragedia uciderii de frate, protopărinții, smerindu-se, zămislesc și aduc pe lume, cu nădejde în Dumnezeu, pe Seth cel binecredincios[1].

Subliniem: se moștenesc nu păcatele personale, ci predispoziția spre ele, adică pervertirea naturii omenești. Cu îngăduința lui Dumnezeu, **păcatele nepocăite ale strămoșilor provoacă modificări patologice în trupurile și în sufletele urmașilor**. Nu este exclus să fie vătămat genotipul. Între însușirile înnăscute se numără, de pildă, caracteristicile fundamentale ale sistemului nervos (după I. P. Pavlov, intensitatea, mobilitatea și echilibrul proceselor de stimulație și inhibiție). Acestea lasă o amprentă esențială asupra particularităților temperamentale (impulsivitate, irascibilitate, lentoare, calm, vioiciune ș.a.m.d.). Iar temperamentul, la rândul său, are o puternică înrâurire asupra comportamentului, caracterului, obiceiurilor, intereselor, cerințelor, și prin aceasta predispune la prezența anumitor patimi păcătoase. De el depinde într-o măsură însemnată puterea cu care se manifestă emoțiile negative (în primul rând mânia și frica).

Colericul – om lipsit de echilibru, tăios, care nu-și stăpânește emoțiile, excesiv de direct – e temperamental și se aprinde ca paiele uscate. Spre deosebire de flegmatic, el se supune mâniei cu ușurință. Iar melancolicului – om închis, sfios, reținut și vulnerabil – îi e mai greu să biruie nu mânia, cât întristarea și deznădejdea. Gândurile întunecate, dispoziția pesimistă îl biruie mai des decât pe sangvin. În mod evident, omul care a moștenit de la părinți (sau de la bunici) însușirile sus-menționate va fi mai supus bolilor decât cel înzestrat cu o ereditate sănătoasă. Este cu totul de înțeles: „Așchia nu sare departe de trunchi".

[1] *Ibidem*, p. 239.

Pentru a fi corecți, trebuie să observăm că nu există temperamente „bune" sau „rele": fiecare are calitățile și neajunsurile sale. La cei mai mulți dintre noi se îmbină însușirile mai multor temperamente. Colerici, sangvini, flegmatici și melancolici „puri" se întâlnesc *mult mai rar*. Formarea temperamentului are loc treptat, sub înrâurirea mediului, educației, autoeducației ș.a.m.d. Ca atare, laturile negative ale temperamentului, care creează premizele pentru dezvoltarea patimilor păcătoase nu sunt nicidecum o povară pe care omul e condamnat s-o poarte toată viața. Ele pot fi înfrânate cu ajutorul eforturilor voinței și rațiunii. Iar trăsăturile pozitive pot fi dezvoltate.

Cuviosul Ioan Scărarul scrie că unii oameni sunt din fire înclinați către înfrânare, liniștire, smerenie, blândețe, umilința duhovnicească, iar la alții însăși „firea se împotrivește însușirilor celor bune, însă ei se silesc către acelea, și chiar dacă sunt câteodată biruiți, eu îi laud *mai mult decât pe cei dintâi*, ca pe unii ce-și silesc firea". Omul care pe calea șlefuirii ascetice de sine a biruit mânia și viclenia este mai presus

din punct de vedere duhovnicesc decât cel care din fire este liniştit şi deschis la suflet. Virtuţile dobândite prin propriile osteneli şi prin lupta cu patimile sunt mult mai preţioase în ochii lui Dumnezeu decât calităţile bune moştenite de la părinţi[1].

Ce vor moşteni copiii, dacă părinţii lor nu vor fi în stare să corecteze manifestările negative ale temperamentului lor în comportament şi în comunicarea cu ceilalţi oameni? Problema aceasta rămâne deschisă. Poate că dezlegarea ei va fi oferită de enigmaticele cuvinte ale înţeleptului vechi-testamentar. Acesta, fiind urmaş al unui neam binecredincios, dă mărturie despre sine precum urmează: *eram copil iscusit, şi de suflet încă m-am întâmplat bun; şi mai vârtos, bun fiind, venit-am într-un trup fără de prihană* (Înţ. Sol. 8, 19-20).

Întemeindu-se pe bogata sa experienţă pastorală şi medicală, mitropolitul Antonie al Surojului afirmă: „...Fiecare generaţie moşteneşte de la toate cele dinainte (în particular copiii de la părinţii lor şi de la înaintaşii cei mai apropiaţi) caracteristici ale minţii, inimii, voinţei, particularităţi ale corpului, probleme rezolvate şi nerezolvate... Dacă părinţii au rezolvat în ei înşişi o anumită problemă, ei le transmit copiilor o omenitate mai şlefuită, eliberată de acea „problemă blestemată", ca să folosim expresia lui Dostoievski. Dacă ei nu vor fi în stare să o rezolve, generaţia următoare se va lovi de ea mai devreme sau mai târziu. Şi eu am întâlnit oameni care-mi spuneau: „Am cutare sau cu-

[1] Cuviosul Ioan, egumenul muntelui Sinai, *Lestviţa* (Scara), Sviato-Troiţe-Serghieva Lavra, 1908, pp. 93, 160, 181.

tare ispită, apare în mine cutare sau cutare problemă. De unde şi până unde?" Şi, „săpând" în *trecutul lor*, reuşeam să găsesc de câteva ori la strămoşii şi la părinţii lui aceeaşi problemă nerezolvată. Problema apărea în faţa acelui om, care o rezolva tocmai fiindcă ştia că e un lucru moştenit şi că rezolvând-o o rezolvă pentru bunica sa, pentru bunicul său, pentru străbunicul său şi pentru părinţii săi"[1].

Un cunoscut păstor contemporan formulează **legea eredităţii duhovniceşti: „...Copilul primeşte de la părinţi doar acel potenţial al energiilor dumnezeieşti pe care îl aveau părinţii lui în momentul când l-au zămislit"**. Acest fenomen explică de ce părinţii le transmit copiilor lipsa de har, viciile şi apucăturile dăunătoare de care nu s-au putut elibera în timpul vieţii lor de până atunci. În egală măsură se moştenesc şi virtuţile câştigate, „potenţialul energiilor dumnezeieşti harice"[2].

Părinţii sunt strâns legaţi de copii prin legături nevăzute, duhovnicesc-morale. Sufletele îşi împărtăşesc *valorile şi sensurile pe care şi le-au însuşit*. În popor se spune: „Suflet pe suflet vesteşte". Comunicarea inimilor se săvârşeşte ca întrepătrundere şi cunoaştere intuitivă, adesea inconştientă. De la strămoşi la urmaşi,

[1] Mitropolitul Antonie al Surojului. *O vstrece* (Despre întâlnire), Klin, 1999, pp. 87-88.

[2] Igumen N., *O pricinah interesa k satanizmu u molodioji* (Despre cauzele interesului manifestat faţă de satanism în rândul tinerilor), în *Otrekaius' ot tebia, satana. Kak spasti naşih detei ot satanizma* (Mă lepăd de tine, satana: Cum să ne scăpăm copiii de satanism), Moscova, 1999 , pp. 16-18.

ca de la donatorii de sânge la pacienți, se face o „transfuzie" constantă de energie duhovnicească.

Această legătură amintește oarecum de legea vaselor comunicante: nivelul apei din acestea este egal, oricât de mult s-ar turna ori s-ar scoate dintr-unul singur. „Fluidul" de care este plin „rezervorul" părintesc se transferă în sufletul copilului. Tocmai de acolo ia fiul sau fiica multe din elementele creșterii și dezvoltării organismului său, formării personalității sale. Se transmit și urmările păcatului, și roadele harului. Iar înrâurirea tatălui are aceeași însemnătate cu cea a mamei. Această interacțiune nu încetează niciodată, deși își schimbă formele și intensitatea. Probabil că ea nu depinde de timp și spațiu – cel puțin, nu dispare după moartea fizică a părinților sau copiilor.

După spusele Apostolului Pavel, patriarhul Levi i-a adus zeciuială dreptului Melhisedec încă fiind „în coapsele" străbunicului său Avraam (Evr. 7, 1-10). *Acest pasaj din epistola apostolică este anevoie de înțeles. Întâlnindu-se cu arhiereul Melhisedec, patriarhul Avraam i-a dat zeciuială din cele mai bune prăzi ale sale. Însă, după Legea lui Moise, zeciuiala era primită de la poporul lui Israel de către leviți – urmașii lui Levi, strănepotul lui Avraam. Rezultă că Melhisedec a primit zeciuială prin Avraam de la însuși Levi.* Avraam nu a generalizat, spunând că aduce dar pentru toți urmașii săi, ci anume din partea lui Levi, care, ca să zicem așa, exista genetic în sămânța lui. Dinainte de a se naște pe pământ, Levi a plătit darea de cinste lui Melhisedec și a împlinit porunca lui Dumnezeu.

Nu el însuși – subliniază Biblia, ci în persoana *străbunicului său, pe care nu l-a văzut niciodată viu!*

Înrâurirea duhovnicesc-genetică a mamei asupra copilului său este întipărită atât în eposul popoarelor, cât și în experiența ascetică a creștinilor. Inima mamei iubitoare este un organ aparte, foarte sensibil, de comunicare cu copiii. *El este uluitor de exact „reglat"* pe „frecvența de transmisie" a copilului său. „Rugăciunea mamei te ajunge din fundul mării" – glăsuiește înțelepciunea poporului. Fericitul Augustin spunea despre sine că este fiul lacrimilor mamei sale, întrucât cu rugăciunile ei s-a întors, după îndelungi căutări, la calea adevărată.

Sufletul iubitor de mamă suferă și se mâhnește intuitiv, *chiar fără să știe precis că odrasla ei a dat de necaz.* Cunoaștem o mulțime de cazuri când *mamele au simțit* de la depărtare momentul morții copilului lor. În timpul celui de-al doilea război mondial, multe femei și-au dat seama, printr-un „al șaselea simț", de clipa morții fiilor lor. Iar după aceea, după săptămâni, venea hârtia oficială, și convingerea amară a inimii se confirma.

Iată un caz real, care s-a petrecut în anul 1996. Despre el s-a scris în presa centrală. Un oarecare părinte, pe nume Pavel, se întorcea acasă după slujbă. De el s-a apropiat o femeie necunoscută și i s-a adresat cu rugămintea: „Vă rog foarte mult să-l împărtășiți pe fiul meu. Este vina mea că nu s-a împărtășit niciodată, mă tem pentru el". Femeia a dat adresa și a dispărut repede.

Părintele și-a amintit adresa, dar avea anumite îndoieli – multe lucruri se pot întâmpla... Totuși, noaptea a simțit limpede că trebuie să meargă, și dimineața

s-a dus la adresa cu pricina. I-a deschis uşa un bărbat ca la vreo patruzeci de ani, cu o înfăţişare foarte bolnăvicioasă, cu faţa suptă. Îndată ce părintele Pavel s-a prezentat şi a zis că a venit să-l împărtăşească la rugămintea mamei lui, acela a încercat să-l dea afară din apartament cu grosolănie, învinuindu-l de minciună. S-a dovedit că mama lui era moartă de doisprezece ani. Atunci, preotul a arătat cu mâna un perete pe care atârna o fotografie şi a întrebat: „Cine este acolo? Femeia aceea m-a rugat să vin la dumneavoastră". Era fotografia mamei lui. Omul s-a albit la faţă şi l-a poftit pe preot în cameră ca să-l spovedească şi să-l împărtăşească.

În ziua următoare, părintele a simţit iar în sufletul său nevoia de a-l vizita pe bărbatul cu pricina. Ajungând acolo, a aflat de la vecini că el murise noaptea trecută. Vecinii i-au povestit că prin beţiile şi bătăile sale, omul practic îşi băgase mama în mormânt, şi s-au mirat foarte tare că un asemenea om s-a învrednicit să se împărtăşească în ajunul morţii[1].

Întâmplarea este, într-adevăr, enigmatică. Este limpede că nu e vorba de o amăgire demonică. După cum se vede, cei morţi ştiu despre noi mai mult decât ştim noi înşine, şi Îl roagă pe Domnul să Se milostivească de cei căzuţi. Ajutorul din lumea de dincolo de mormânt dă mărturie despre faptul că împărtăşirea, comuniunea dintre oameni (în cazul de faţă rude) nu încetează odată cu moartea. Aşadar, **prin legătura duhovnicesc-genetică se transmite de la părinţi la copii o anumită informaţie duhovnicească. Aceasta poate fi binefăcătoare şi mântuitoare sau, dimpotrivă, aducătoare de boli şi purtătoare de moarte**. Să ilustrăm această afirmaţie.

[1] Krupin V., *Golos iz mraka* (Glasul din întuneric), în *Gudok*, 9 august 1996, p. 5.

Cândva, regele David s-a ispitit de frumuseţea Batşebei, soţia generalului său Urie. David l-a trimis pe Urie la moarte sigură şi, eliberându-şi locul dorit, a înduplecat-o pe Batşeba să-l ia de bărbat. Pentru omorul cu premeditare, preacurvie şi – principalul – lipsa pocăinţei pentru cele săvârşite, Dumnezeu l-a pedepsit pe rege. Prorocul Nathan i-a deschis lui David ochii asupra fărădelegii sale, şi acesta şi-a recunoscut vina. Atunci, Nathan a răspuns: *...Domnul a ridicat păcatul tău de deasupra ta, şi nu vei muri... Dar fiindcă tu, prin această faptă, ai dat vrăjmaşilor Domnului pricină să-L hulească, de aceea va muri fiul care ţi se va naşte... Şi a lovit Domnul pruncul pe care i-l născuse lui David femeia lui Urie, şi acela s-a îmbolnăvit* (1 Împ. 12, 13-15).

David s-a pocăit cu amar. La rugăciunea fierbinte a adăugat postul aspru, nădăjduind că Domnul îl va milui şi copilul va trăi. Strigătul sufletului necăjit s-a întrupat în minunatele stihuri de pocăinţă ale psalmului 50. Şi totuşi, copilul a răposat... Şi s-a îndreptăţit cuvântul Scripturii: *...fiecare se ispiteşte de a sa poftă fiind tras şi amăgit; după aceea, pofta, zămislind, naşte păcat, iar păcatul, săvârşindu-se, naşte moarte* (Iac. 1, 14-15).

Iubirea dintre David şi Virsavia nu se încheie însă pe această notă tristă. După ce au adus roade vrednice de pocăinţă, Dumnezeu a sfinţit căsătoria lor şi le-a

dăruit fiu – legendarul rege Solomon. *Domnul l-a iubit pe el*, precizează Sfânta Scriptură (2 Împ. 12, 24). Acesta i-a întrecut pe toți cârmuitorii pământului prin bogăție, slavă și înțelepciune. Din pricina cucerniciei tatălui său, el a trăit ani mulți și fericiți. În pofida acestui fapt, spre sfârșitul vieții lui femeile i-au stricat inima și au plecat-o spre închinarea la idoli. De aceea, Dumnezeu l-a pedepsit pe Solomon: *i s-a născut Rovoam cel cu puțină înțelepciune*, ce prin prostia sa a pricinuit poporului multe nenorociri (3 Împ. 11, 1-43; Sir. 47, 14-31).

Să ne gândim: cel mai înțelept dintre oameni a născut un copil slab de minte! Unii ar putea explica faptul acesta printr-un hazard nefericit sau prin cunoscutul principiu: „La copiii geniilor natura se odihnește". *Aici este însă vorba de Pronia lui Dumnezeu.* Pentru El nu este greu să-i binecuvânteze cu dărnicie pe toți urmașii noștri pentru cucernicia părinților.

Un caz apropiat ca însemnătate este descris de Sfântul Ierarh Ignatie (Briancininov). Pe când era încă adolescent, Avva Elisei s-a îmbolnăvit și era pe moarte. Cu toate strădaniile doctorilor, nu mai avea de trăit, după prognosticul acestora, mai mult de trei zile. *Tatăl tânărului, care îi ura pe monahi cu încrâncenare*, s-a grăbit să meargă la biserica Sfântului Marcu. Acolo l-a întâmpinat un Bătrân sfânt și l-a întrebat: „Ce e cu tine, domnule Procopie? De ce ești necăjit?" Tatăl a răspuns: „Cel care ți-a descoperit numele meu îți va descoperi și pricina întristării mele".

Străvăzătorul nevoitor a mers împreună cu tatăl copleșit de jale la cel ce trăgea să moară și a poftit-o în

odaie pe *mama lui, care era femeie evlavioasă*. După aceea, bineplăcutul lui Dumnezeu a început să-l povățuiască și totodată să-l mângâie pe tată: „Dumnezeu caută de la tine împlinirea a trei porunci, și dacă le vei păzi, îi va dărui viață fiului tău". Tatăl l-a chemat pe sfântul Evanghelist Marcu ca martor al făgăduinței sale că va împlini totul. Bătrânul a continuat: „Sunt de acum cincisprezece ani de când preacurvești, spurcând patul soției tale. Pentru aceasta, Dumnezeu a secerat cu moarte înainte de vreme cinci dintre copiii tăi. Asta în primul rând. În al doilea rând, nu-l căsători cu sila pe tânăr, ci dă-i putința să primească chipul monahicesc. În al treilea rând, să nu mai ai împărtășire cu ereticii". Tatăl a ascultat și l-a încredințat pe Bătrân: „Voi păzi cuvintele tale în toate zilele vieții mele". Nevoitorul s-a rugat îndată cu osârdie, ca și cum s-ar fi pus chezaș înaintea lui Dumnezeu pentru grabnica pocăință a păcătosului, și a treia zi băiatul s-a înzdrăvenit cu desăvârșire[1]

Este limpede că pricina duhovnicească a bolii lui mortale erau păcatele grele ale tatălui – **preacurvia, educația greșită a fiului**, în urma căreia acesta putea să se smintească și să meargă pe urmele lui, și **concepția antihristică despre lume**.

Într-adevăr, încălcarea de către părinți a poruncii „să nu curvești" este extrem de primejdioasă pentru sănătatea urmașilor. Odată, Cuviosul Leonid al Optinei a primit un cuplu care avea un fiu bolnav psihic.

---

[1] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Otecinik* (Pateric), Moscova, 1993, pp. 137-138.

Sfântul a explicat că boala cu pricina era pedeapsa Domnului pentru **neînfrânarea lor sexuală în ajunul marilor praznice bisericești**[1]. Și Cuviosul Serafim de Sarov prevenea că **din pricina nepăzirii curăției relațiilor conjugale în zilele de post** se nasc copii morți, iar femeile mor deseori la naștere *datorită* necinstirii praznicelor bisericești și a duminicilor[2].

Să nu uităm că Sfântul Serafim i-a spus lucrurile acestea la începutul secolului al XIX-lea unui tânăr care se pregătea să se căsătorească. Acesta ceruse binecuvântare și sfat de la făcătorul de minuni din Sarov. Pesemne că Sfântul a văzut frică de Dumnezeu și credință adâncă în sufletul tânărului, și de aceea i-a dat o povață ascetică atât de anevoioasă[3]. Iar noi, oameni slabi duhovnicește, să ne mângâiem cu dialogul dintre Apostoli și Mântuitorul pe tema poruncii „să nu curvești": *zis-au Lui ucenicii Lui: „Dacă așa este pricina omului cu femeia, nu este de folos a se însura". Iar El a zis lor: „Nu toți încap cuvântul acesta, ci cei cărora le e dat... Cela ce poate a încăpea, să încapă"* (Mt. 19, 10-12).

---

[1] Citat după: *Što nado znat' vstupaiușcim v brak: Kniga dlia roditelei, jenihov i nevest, svidetelei* (Ce trebuie să știe ce se căsătoresc: Carte pentru *părinți*, miri și mirese, nași), Moscova, 1999, p. 27.

[2] *Ibidem*, p. 26.

[3] Părerea celor doi mari Bătrâni este confirmată indirect de faptul că Biserica Ortodoxă nu săvârșește căsătorii în vremea posturilor, a Săptămânii Brânzei și în Săptămâna Luminată, între Nașterea Domnului și Bobotează, în zilele dinainte de praznicele mari și de hramul bisericii unde se face nunta, precum și în ajunul miercurilor, vinerilor și duminicilor de peste an.

Înțelesul acestui răspuns este lămurit în „Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse": „...Continuarea existenței pământești a neamului omenesc reprezintă unul dintre scopurile fundamentale ale legăturii de Dumnezeu rânduite a căsătoriei... Refuzul intenționat al nașterii de prunci, refuz provenit din imbolduri egoiste, depreciază căsătoria și reprezintă un păcat neîndoielnic. Totodată, soții sunt răspunzători în fața lui Dumnezeu pentru educarea corespunzătoare a copiilor. Una dintre căile realizării unei atitudini responsabile față de nașterea lor este reprezentată de înfrânarea de la relațiile sexuale pentru un anumit interval de timp. Totuși, este neapărată nevoie să ne amintim cuvintele pe care le adresează soților creștini Apostolul Pavel: *să nu vă lipsiți unul de altul decât cu bună învoială, pentru un timp, ca să vă îndeletniciți cu postul și cu rugăciunea, și după aceea iarăși să fiți împreună, ca să nu vă ispitească satana pentru neînfrânarea voastră* (1 Cor. 7, 5). Este limpede că în acest domeniu soții trebuie să ia hotărâri de comun acord, apelând la sfatul duhovnicului, iar acesta din urmă este dator să ia în seamă, cu chibzuința cuvenită unui păstor de suflete, condițiile concrete ale vieții perechii cu pricina, vârsta, starea de sănătate, treapta lor de maturitate duhovnicească și multe alte circumstanțe, făcând deosebire între cei ce pot să *încapă* înaltele cerințe ale înfrânării și cei cărora *nu le e dat* (Mt. 19, 11) și având în grijă în primul rând ca familia să nu se destrame, ci să se întărească. În hotărârea sa adoptată pe 28 decembrie 1998, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse le-a arătat preoților ce

poartă datoria slujirii de duhovnici că „este inadmisibil să îi silească ori să încerce să-i convingă pe păstoriţi, împotriva voinţei lor, să refuze viaţa conjugală în cadrul căsătoriei"; de asemenea, le-a amintit păstorilor duhovniceşti nevoia indispensabilă de a „păstra o deosebită decenţă şi o deosebită prudenţă pastorală în ce priveşte discutarea cu păstoriţii a problemelor legate de diversele aspecte ale vieţii lor familiale"[1] (vezi anexa I).

După cum vedem, Biserica Ortodoxă nu-şi părăseşte fiii în *suferinţele lor cele din trup* (1 Cor. 7, 28). Ea face totul pentru alinarea şi chiar pentru deplina îndepărtare a tragicelor urmări ale păcatului strămoşesc şi ale păcatelor personale. Întrucât nici pe departe nu sunt în stare toţi oamenii să trăiască în celibat, pe cei care doresc să-şi întemeieze o familie Biserica îi binecuvântează să se **căsătorească**. Din punct de vedere creştinesc, când îşi alege soţul (respectiv soţia), *omul nu trebuie să se orienteze în primul rând după* criteriile exterioare: poziţia în societate, posibilităţile financiare ş.a.m.d. A lua în considerare toate acestea nu este un păcat, însă a le pune „în capul unghiului" este o greşeală.

Înşelător este farmecul şi deşartă este frumuseţea, însă femeia care se teme de Domnul este vrednică de

---

[1] *Osnovî soţialnoi konţepţii Russkoi Pravoslavnoi Ţerkvi* (Bazele concepţiei sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în *Deianie Iubileinogo Osviaşcennogo Arhiereiskogo Sobora Russkoi Pravoslavnoi Ţerkvi o Sobornom proslavlenii novomucenikov i ispovednikov rosiiskih XX veka* (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici şi mărturisitori ruşi ai secolului XX), Moscova, 2000, p. 63.

laudă! (Pilde 31, 30). Într-adevăr, cum zice poporul, „nu cu faţa faci casă". Mult mai importante sunt calităţile duhovniceşti ale caracterului şi personalităţii: curăţia morală, corectitudinea, bunul simţ, frica de Dumnezeu ş.c.l. La modul ideal, trebuie să existe unitatea între exterior şi interior, între formă şi conţinut. O greşeală foarte răspândită este aceea că ne legăm pe de-a-ntregul de partea sufletesc-trupească a omului iubit, fără să luăm în seamă duhul lui. Iată de ce ne împotmolim în patimi şi ne istovim în necazuri.

Domnul le-a dat o deosebită putere să ajute la întemeierea unei **căsnicii reuşite** Sfântului Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, Sfinţilor şi Drepţilor Dumnezeieşti Părinţi Ioachim şi Ana, Sfântului Apostol Simon Zilotul (Cananitul), Sfântului Filaret cel Milostiv. Mijlocirea acestora îi ajută pe creştini să-şi găsească o pereche potrivită.

Unirea dintre soţi primeşte binecuvântarea lui Dumnezeu prin **Taina Căsătoriei**. Săvârşind Taina aceasta, Biserica Îl roagă pe Domnul să-i păzească în pace şi înţelegere pe cei ce se însoţesc, să-i izbăvească de ispite, să le ajute în naşterea şi creşterea copiilor. Căsătoria religioasă se deosebeşte de cea civilă (juridică) prin faptul că este harică. Harul primit trebuie păzit cu grijă şi înmulţit cu râvnă prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. După regula generală, pentru a păstra harul este neapărată nevoie ca soţii să facă aceleaşi lucruri ca pentru a-l dobândi – să se străduie a împlini poruncile lui Dumnezeu. Altminteri riscă să piardă harul, şi aceasta îi lasă neajutoraţi în faţa păcatului. Pentru creştini, să trăiască împreună necununaţi este un păcat.

Zămislirea (concepţia) este un moment foarte tainic. El trebuie sfinţit prin rugăciune comună stăruitoare – de pildă, aşa cum au făcut Dreptul Tobie şi soţia lui înainte de împărţi patul conjugal. Este remarcabil faptul că Biserica Ortodoxă a inclus istorisirea cu pricina în textul Sfintei Scripturi. *Când au rămas numai amândoi în odaie, Tobie s-a sculat din pat şi a zis: „Scoală, soro, să ne rugăm ca Domnul să ne miluiască!" Şi a început Tobie a zice: „Bine eşti cuvântat Tu, Dumnezeul părinţilor noştri, şi bine este cuvântat numele Tău cel sfânt şi slăvit întru toţi vecii! Bine să Te cuvânteze pe Tine cerurile şi toate făpturile Tale! Tu ai făcut pe Adam şi Tu ai făcut pe Eva, femeia lui, pentru a-i fi ajutor şi sprijin, şi din ei s-a născut neamul omenesc. Tu ai zis: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor asemenea lui". Şi acum, Doamne, nu plăcerea o caut luând pe sora mea, ci o fac cu inimă curată. Binevoieşte, deci, a avea milă de ea şi de mine şi a ne duce împreună până la bătrâneţe!"* (Tobie 8, 4-9).

Aşadar, grija pentru soarta copilului începe cu mult înainte de zămislirea lui, iar educarea lui începe cu nouă luni înainte de naştere. Legea eredităţii duhovniceşti implică multe răspunderi pentru oamenii căsătoriţi. **Părinţii sunt datori să se pregătească atât fizic, cât şi duhovniceşte, întrucât sunt părtaşi la actul creator al lui Dumnezeu.** Parafrazându-l pe Apostolul Pavel, putem spune că **tatăl şi mama sunt împreună-lucrători (colaboratori) ai lui Dumnezeu**. Ei dau început unei noi persoane umane, ce reprezintă un *ogor al lui Dumnezeu*, o *zidire a lui Dumnezeu* (1 Cor. 3, 9).

Teologia morală creştină *vede un păcat în starea pătimaşă a duhului părinţilor în momentul zămislirii şi în timpul sarcinii*: „Părinţii îşi pot face fericit copilul încă dinainte de naştere. *După o zămislire cu toate* măsurile morale de precauţie şi o purtare în pântece cu frică de Dumnezeu, copilul vine pe lume cu o mare putere împotriva păcatului, altfel spus cu o anumită „rezervă de bine". Este limpede păcatul părinţilor care fac pe dos: aceştia îşi molipsesc cu patimile nu numai puterile sufleteşti, ci şi sângele, şi astfel le transmit copiilor lor, odată cu zămislirea, propriile boli, atât sufleteşti, cât şi trupeşti. De aici vine, de pildă, înclinarea creditară spre beţie, spre desfrânare sau caracterul certăreţ"[1].

Când părinţii afirmă că au pus în copil o părticică din sufletul lor, aceasta nu este o laudă deşartă sau o figură de stil. Această exprimare cu obârşii străvechi este îndreptăţită atât la propriu, cât şi la figurat. „În mod ereditar li se transmit copiilor de la părinţi nu numai însuşirile fizice, ci şi cele duhovniceşti", afirma un chirurg de excepţie, Sfântul Ierarh Luca Voino-Iaseneţkii, „şi aceasta ne face să ne gândim serios la îndatoririle noastre nu numai faţă de Dumnezeu, ci şi la cele faţă de neamul omenesc... Marea îndatorire a tuturor părinţilor este să-şi amintească întotdeauna lucrul acesta, să-şi biruie totdeauna defectele şi patimile, se să pocăiască întotdeauna de păcatele lor

---

[1] Protoiereul Evghenii Popov, *Nravstvennoe bogoslovie dlia mirian* (Teologie morală pentru mireni), Moscova, 1993, pp. 300-301.

în fața lui Dumnezeu, să-și curețe mereu inima, așa încât să le transmită curăția *inimii* și copiilor"[1].

Cu adevărat, *după fiii săi se cunoaște omul* (Sir. 11, 30)! Iată de ce Sfântul Ierarh Filaret al Moscovei își încheie „Cuvântul despre nașterea de prunci binecuvântată" cu o învățătură de foarte mare însemnătate: „Cei ce doresc să aibă copii vrednici vor face bine dacă mai înainte vor deveni ei înșiși părinți vrednici"[2].

[1] *Hristiianskii brak* (Căsătoria creștinească), în seria *Otecinik* (Pateric), nr. 3, Moscova, 1997, pp. 92-93.

[2] Filaret, mitropolitul Moscovei și Kolomnei, *op. cit.*, p. 241.

3.
„Golgota intrauterină"[1]

Creștinismul îi *cheamă* pe **părinți să își asume răspunderea pentru sănătatea duhovnicească și psihofizică a copiilor**. În acest plan, este interesant de făcut o corelație între recomandările bisericești și cele medicale care privesc comportamentul femeii (inclusiv gravide). Să examinăm niște exemple concrete – căsătoriile consangvine, bolile infecțioase cu transmitere sexuală, alcoolismul, fumatul și narcomania. Aceste fenomene există în viața societății încă din antichitate.

Încă din zorii istoriei, printr-o iconomie aparte a lui Dumnezeu, copiii și nepoții lui Adam și ai Evei s-au înmulțit pe calea relațiilor intime – dar genofondul omenirii era atunci curat de boli ereditare. Acestea au apărut mult mai târziu, când *pământul s-a stricat înaintea feței lui Dumnezeu și s-a umplut de strâmbătate... pentru că tot trupul stricase calea sa pe pământ* (Fac. 6, 11-12). Căsătoriile consangvine au apărut între popoarele păgâne datorită **nepăzirii curăției relațiilor sexuale**.

[1] Această parte a celui de-al doilea capitol al cărții a fost scrisă pe baza seminariilor de cultură duhovnicească a medicului pe care *autorul* le-a făcut cu studenții Universității Medico-Stomatologice de Stat din Moscova. Materialul a fost adaptat pentru cititorul lipsit de pregătire profesională în domeniul medical: este expus într-o formă simplă, fără a fi încărcat cu terminologie științifică.

Prin prorocul Moise, Dumnezeu le-a interzis fiilor lui Israel să urmeze obiceiurilor Egiptului şi Canaanului, pentru că acestea erau rele (Lev. 18, 3). *Să păziţi toate poruncile Mele şi toate judecăţile Mele să le ţineţi, că omul care le plineşte va trăi prin ele* (Lev. 18, 5-6). Interdicţia privitoare la căsătoriile consangvine, homosexualitate, lesbianism, bestialitate este însoţită de ameninţătoarea prezicere dumnezeiască: *oricine va face urăciunile acestea, sufletul acela se va stârpi din poporul său* (Lev. 18, 29). Cu asprime a osândit legăturile consangvine şi Sfântul Apostol Pavel. În numele Domnului, el l-a dat pe cel ce cutezase o asemenea fărădelege *satanei, spre chinuirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus* (1 Cor. 5, 5).

Ştiinţa a dovedit fără putinţă de tăgadă că **cei proveniţi din căsătorii consangvine sunt supuşi defectelor de dezvoltare şi altor malformaţii genetice, sunt handicapaţi fizic sau/şi psihic**. „Amestecarea sângelui" duce la degenerarea urmaşilor, datorită acumulării genelor defectuoase de acelaşi tip, cu provenienţă comună. Cu cât este mai îndepărtată înrudirea, cu atât este mai mică probabilitatea apariţiei unor urmaşi bolnavi. În cazul verilor de-al doilea, ca este de aproximativ 8%, în cazul verilor primari – de aproximativ 17,5%, iar în cazul rudelor mai apropiate – de peste 50%.

Impresionează şi rezultatele cercetărilor efectuate de geneticieni cu privire la compatibilitatea caracteristicilor biologice ale fiinţelor vii. În jur de o treime (!) din cazurile de avorturi spontane şi de copii născuţi morţi în cadrul căsătoriilor consagvine rezultă din incompa-

tibilitatea genetică a soţilor. Oricât ar părea de paradoxal, înrudirea genetică dintre tată şi mamă activează mecanismele de expulzare a produsului de concepţie, şi viaţa acestuia se curmă. Printre perechile de acest fel nu puţine sunt lipsite de copii. Cel mai bine se poate observa acest fenomen la familiile aristocratice. Afluxul de „sânge proaspăt" era o sursă de revigorare pentru acestea. Una dintre explicaţiile acestui fenomen uimitor este faptul că lui Dumnezeu nu Îi este pe plac împuţinarea, sărăcirea diversităţii genetice a omenirii[1].

Cu adevărat, *fiii desfrânaţilor nu vor ajunge la desăvârşire, şi sămânţa ieşită din patul nelegiuit se va stinge. Că de vor şi avea viaţă lungă, nu vor fi de nici o treabă, şi bătrâneţile lor, la urmă de tot, vor fi fără cinste; iar de vor muri de timpuriu, vor fi fără nădejde, şi fără mângâiere vor fi în ziua judecăţii, pentru că neamul celui nedrept are sfârşit groaznic* (Înţ. Sol. 3, 16-19).

Poziţiile Bisericii şi medicinei coincid până şi în privinţa **bolilor transmisibile pe cale sexuală**. Acestea din urmă sunt, de regulă, caracteristice pentru persoanele care încalcă cea de-a şaptea poruncă a Legii lui Dumnezeu (*să nu curveşti*).

Iată un exemplu din trecutul apropiat. După datele Ministerului Sănătăţii al U.R.S.S., în anul 1986 în ţara noastră a fost înregistrat primul pacient (homosexual) infectat cu virusul S.I.D.A. Bolnavul avusese 22 de parteneri sexuali. Cinci dintre aceştia erau de asemenea infectaţi. Dintre cei 24 de parteneri ai celor cinci, vi-

[1] L.N. Hahalin, *Zagadka Vaşego rebionka* (Enigma copilului dumneavoastră), Moscova, 1990, p. 19.

rusul s-a transmis la trei, inclusiv concubinei unuia dintre ei. Nu după mult timp, aceasta a rămas *gravidă* şi a născut un copil bolnav de S.I.D.A. Atunci, la mijlocul anilor '80, naşterile aveau loc într-o maternitate comună, fără respectarea unor măsuri de prevedere speciale. Unul dintre homosexualii infectaţi a devenit *donator de* sânge, infectând pe această cale încă cinci oameni. Iar întrucât contaminarea are loc şi prin hrănirea cu laptele muls de la lehuze, numărul noilor-născuţi afectaţi a crescut vertiginos. Rămâne doar să deplângem amarnica suferinţă pe care o îndură oameni nevinovaţi din pricina fărădelegilor altora!

Pe temeiul manualului pe care l-au alcătuit în 1996 obstetricieni de frunte ai Universităţii Californiene[1], vom alcătui tabelul nr. *1*. Acesta reflectă **relaţia de dependenţă dintre sănătatea produsului de concepţie şi bolile transmisibile pe cale sexuală de care *suferă mama*.**

Vom remarca faptul că tratamentul pe care îl primeşte femeia gravidă sau care alăptează nu este nicidecum lipsit de toxicitate pentru copil. Multe medicamente pătrund în organismul acestuia prin *placentă*, prin lichidul amniotic şi prin laptele de sân. Acţiunea toxică a medicamentelor produce defecte de dezvoltare, tulburări funcţionale ale diverselor organe şi ţesuturi, tulburări ale reacţiilor comportamentale şi chiar moartea embrionului/fătului/*nou-născutului*.

[1] *Akuşerstvo. Spravocinik Kaliforniiskogo Universiteta* (Obstetrică. Manualul Universităţii Californiene), sub red. K. Nisvander şi A. Evans, Moscova, 1999, pp. 230-238, 281, 285-286.

Bolile femeii însărcinate	Starea produsului de concepţie
Infecţia H.I.V.	Riscul de contaminare intrauterină în condiţiile infecţiei H.I.V. asimptomatice la mamă oscilează între 7 şi 71%. În condiţiile afectării de către S.I.D.A. (stadiul final al infecţiei H.I.V.), el este şi mai mare. Cezariana nu micşorează probabilitatea contaminării. Nou-născutul are greutate scăzută (sub 2500 gr).
Hepatita virală B şi C	Virusul se transmite prin sânge, salivă, laptele de sân şi duce la avort sau la naşterea unui copil mort. Hepatita B este observată mai des (până la 75% din cazuri) la noii-născuţi ale căror mame s-au infectat cu virusul respectiv spre sfârşitul sarcinii. Riscul contaminării intrauterine cu hepatita C nu depinde de momentul infectării mamei.
Herpesul organelor genitale (boală care trebuie deosebită de erupţiile herpetice banale de pe buze şi din jurul nasului)	În cazul în care mama este la prima infecţie, creşte probabilitatea avortului şi a naşterii premature. 50% dintre copii vor prezenta simptomatologia herpetică. Creşte riscul de complicaţii neurologice grave (inclusiv de atrofie a creierului), de miocardită, de encefalită, de hepatită şi de moarte a nou-născutului.

Sifilisul	Tratamentul început în a 16-a săptămână de sarcină previne sifilisul congenital la copil; la termene mai avansate, de obicei *nu reușește să-l* mai înlăture. În absența tratamentului, 25% dintre sarcini se termină prin moartea produsului de concepție și prin avort, 25-30% dintre copii mor la scurt timp după naștere, iar la 40% dintre copiii supraviețuitori se manifestă simptome de sifilis la 3 săptămâni după naștere.
Gonoreea	Infecția intrauterină duce la întârzierea dezvoltării, la sepsis și la corioamnionită (inflamarea placentei și a învelișurilor produsului de concepție); infectarea *în timpul nașterii duce la conjunc*tivită, otită și vulvovaginită (infecția organelor genitale externe).

Un tablou analog se observă în cazul **alcoolismului părinților**. Urmările distructive ale **conceperii copilului la beție** sunt cunoscute din cele mai vechi timpuri. Un mit grecesc povestește că din Zeus, care era desăvârșit la minte și la trup, dar se afla atunci în stare de beție, zeița Hera l-a zămislit pe Hefaistos (Vulcan în versiunea romană). Acesta a ieșit ghebos, șchiop, slab de trup și cu caracter dezechilibrat. După părerea lui Hipocrate, consumul de băuturi spirtoase înainte de concepere are ca rezultat copii reduși mintal și epileptici. Aristotel vede o asemănare între mamele care se dedau beției și copiii lor. „Bețivii nasc bețivi", glăsuiește un aforism al lui Plutarh.

Fiecare păhărel băut de femeia *gravidă* este împărțit cu copilul ei. Iar organismul fătului epurează alcoolul din sânge de două ori mai încet decât organismul mamei. Uneori, fătul ajunge la pierderea *cunoștinței* și la moarte atunci când mama lui este deja trează și începe să-și vină în fire. Alcoolismul cronic al mamei duce la **sindromul alcoolic al fătului**. Când mama consumă mai mult de 50 ml/zi (este vorba de echiva*lentul în alcool* pur), 32% dintre copii se aleg cu defecte de dezvoltare. Reducerea dozei nu aduce după sine nici un efect pozitiv. Vătămător este până și abuzul episodic de băuturi spirtoase[1].

Acestea influențează *produsul de concepție în funcție* de stadiul dezvoltării intrauterine. Înainte de fertilizare, alcoolul aduce vătămare spermatozoizilor și ovulelor. De la concepție până în săptămâna a 9-a este perioada de formare intensivă a organelor și țesuturilor. Atunci sensibilitatea celulelor produsului de concepție la acțiunea factorilor externi (inclusiv a preparatelor medicamentoase și a alcoolului) este maximă. Din săptămâna a 9-a până la sfârșitul sarcinii continuă să se formeze organele principale ale copilului (inclusiv creierul și organele sexuale). Creșterea acestora poate fi încetinită[2].

Noii-născuți se ivesc pe lume mici, cu tulburări psihice și fizice (mai ales ale capului, inimii, extremităților și sistemului nervos central). Se observă anoma-

[1] *Ibidem*, pp. 53-54; N.P. Bocikov, *Kliniceskaia ghenetika: Ucebnik* (Genetică clinică: Manual), Moscova, 2001, p. 408.

[2] M.M. Șehtman, *Rukovodstvo po ekstraghenital'noi patologhii u beremennâh* (Vademecum de patologie extragenitală a femeii gravide), Moscova, 1999, p. 762.

lii de dezvoltare intrauterină: ptoză palpebrală (pleoape căzute), asimetric a ochilor, modificări ale formei craniului, aplatizarea occipitalului etc. La copii se observă întârzierea dezvoltării mintale, infantilism, nevropatii, tulburări de somn și de apetit, crize frecvente de isterie și de panică provocate de cauze neînsemnate, proastă coordonare a mișcărilor, dureri de cap și alte simptome. Sunt copii nervoși, cu nivel intelectual scăzut, înclinați spre cruzime, spre fapte criminale, și care se lasă cu ușurință influențați în rău...

Nu degeaba cu multe veacuri *înaintea achizițiilor moderne* ale medicinei îngerul Domnului a prevenit-o pe soția dreptului vechi-testamentar: *...ai să zămislești și ai să naști un fiu; așadar, să nu bei vin și sicheră* (tip de băutură alcoolică)... *și a născut femeia un fiu, și i-au pus numele Samson. Și a crescut copilul, și l-a binecuvântat pe el Domnul* (Jud. 13, 7 și 24). Samson se distingea printr-o mare forță fizică: nu avea egal ca putere.

Există dovezi convingătoare și cu privire la influența *negativă a* **fumatului** *asupra* dezvoltării copilului. Nu degeaba Biserica echivalează fumatul cu o sinucidere *lentă sau cel puțin cu o tentativă* de sinucidere lentă. Față de cei din jur, fumătorul devine un ucigaș involuntar. Când femeia gravidă se află într-o încăpere plină cu fum de țigară, chiar fără să fumeze ea însăși, prin aerul inspirat chinuie copilul. Când femeia fumează, copilul *ei este, metaforic vorbind, zăvorât într-un uter plin* cu nicotină. Inima îi bate mai repede; el „tușește", se înăbușă din pricina lipsei acute de oxigen și a otrăvirii cu produșii de descompunere ai nicotinei.

Rezultatul? Avorturi, întârzierea dezvoltării intrauterine, ruperea prematură a apelor și dezlipirea prematură a *placentei*, nașteri premature, nașteri de copii morți. După datele savanților americani, *la gravidele* care fumează sub un pachet de țigări pe zi riscul morții fătului crește cu 20%, la cele care *fumează* peste un pachet de țigări pe zi – cu 30%. Nu s-a reușit să se stabilească dacă există o limită inferioară a numărului de țigări fumate, sub care produsul de concepție să nu fie supus la risc[1]. În Statele Unite și în Marea Britanie, o treime dintre noii-născuți cu greutate scăzută aparțin mamelor *fumătoare*. Copiii acestora sunt foarte sensibili la boli ale aparatului respirator, inclusiv la cancer. *Probabilitatea morții* subite este dublă.

La urmări extrem de tragice pentru sănătatea copiilor *duce* și **narcomania**. Câteva luni de injecții regulate cu heroină sunt de ajuns pentru a deregla serios ciclul menstrual. Cu timpul, activitatea glandelor endocrine degenerează ireversibil, mușchii uterini se atrofiază. Sentimentul propriului handicap provoacă un disconfort psihologic cumplit, mergând până la depresii cronice și tentative de sinucidere.

Dacă femeia rămâne totuși gravidă, șansa de a naște un copil sănătos este scăzută. Pe fondul consumului de narcotice, placenta funcționează anormal. Rezultatul este proasta nutriție a produsului de concepție, defecte de dezvoltare; câteodată, deznodământul este letal. Copiii mamelor narcomane sunt prematuri, fragili din punct de vedere fizic, au defecte de dezvoltare,

[1] *Akușerstvo* (vezi mai sus), pp. 48, 54.

greutate şi înălţime mică. Imunitatea lor este scăzută şi prezintă susceptibilitate crescută la boli infecţioase. Psihicul le este şubred din start, lipsit de rezistenţă la stressuri, cu reacţii lipsite de echilibru. În viitor, aceasta îi va împinge să caute refugiu în droguri.

Dar cum se iau naştere condiţiile prielnice pentru formarea aşa-numitei personalităţi narcotice? Un rol însemnat este jucat aici de faptul că cel în cauză a fost obişnuit încă de când era în uter să primească substanţe narcotice prin sângele mamei. La el apare **dependenţa chimică**! Parcă este „reglat" pe consumul de narcotice, integrându-le în propriul metabolism. Narcoticul devine parte a organismului şi se substituie funcţional anumitor hormoni, a căror producţie cunoaşte o scădere esenţială. Dezechilibrul hormonal creşte după ce narcoticele sunt eliminate din organism. La noii-născuţi, aceasta are loc prin rinichi, intestine şi plămâni. Atunci corpul semnalizează că are neapărată nevoie să-şi completeze componentele. Astfel ia naştere cerinţa de a primi doze noi de narcotice. Dacă aceasta nu este satisfăcută, apare ***sindromul de abstinenţă***.

Manualul de obstetrică sus-menţionat, apărut în 1996 sub egida Universităţii Californiene, ne oferă în această privinţă informaţii cutremurătoare[1] (vezi tabelul nr. 2).

[1] *Ibidem*, pp. 55-63.

Narcoticul	Efectul asupra produsului de concepţie
Haşiş, marijuana	Avort, naştere prematură; întârzierea dezvoltării intrauterine (reducerea *diametrului cranian şi a lungimii fătului*, greutatea nou-născutului scade în medie cu 105 g). Fumarea a peste 5 ţigări cu marijuana pe săptămână scade greutatea copilului cu 130 g.
Cocaină	Creşte riscul următoarelor complicaţii: *avort, rupere a apelor şi dezlipire* placentară prematură, naştere prematură, intoxicaţia, hipoxia (foamea de oxigen) şi moartea fătului. Cocaina provoacă spasm vascular, măreşte frecvenţa contracţiilor cardiace şi valorile *tensiunii arteriale*. Există risc de malformaţii congenitale, de accident vascular şi de moarte subită a sugarului.
Amfetamine	Întârzierea dezvoltării intrauterine (greutatea scade în medie cu 225 g, iar diametrul cerebral – cu 0,8 cm). *Există riscul* de dezlipire prematură a placentei, de malformaţii congenitale şi de hipoxie. La noii-născuţi apare sindromul de abstinenţă (somnolenţă, lene la supt etc.).

Opioide (metadonă şi mai ales heroină)	În 20-35% la sută din cazuri are loc naşterea prematură, iar în 12-45% se produce întârzierea dezvoltării intrauterine. Riscul de moarte subită a sugarului ajunge până la 2-4%. La 95% dintre noii-născuţi se observă sindromul de abstinenţă, care la 12-25% din cazuri se manifestă în formă gravă (dureri puternice, diaree, frisoane etc.).
Halucinogene (LSD, fenciclidină)	Risc de anomalii cromozomiale şi de defecte de dezvoltare (anomalii ale feţei). Urmările pe termen lung nu au fost studiate.
Dizolvanţi organici (toluol, aurolac)	La făt apar tulburări de tipul „sindromului alcoolic": întârzierea dezvoltării intrauterine, anomalii ale extremităţilor, hidrocefalie, micşorarea dimensiunilor creierului şi craniului *din pricina dezvoltării* insuficiente (microcefalie) ş.a.m.d. La noii-născuţi se instalează o stare de acidoză *permanentă*.

Astfel, **deprinderile dăunătoare** (alcoolismul, fumatul şi narcomania) **reprezintă o patologie familială contagioasă. Această „infecţie" duhovnicesc-psihologică migrează de la o generaţia la alta, perturbând activitatea vitală a embrionului prin intermediul acţiunii sale asupra aparatului genetic şi a proceselor fiziologice**.

Un alt exemplu tipic de suferinţă a copiilor pentru care sunt vinovaţi părinţii este **avortul provocat**. Creştinismul afirmă că orice atentat la viaţa omului este criminal, începând din momentul zămislirii[1]. Întreruperea *intenţionată* a sarcinii, indiferent de termen, este echivalată cu un asasinat. Întrucât o parte a vinei este asupra celor care conving mama să avorteze ori iau parte la procedura avortului, Biserica Ortodoxă „cheamă statul să recunoască dreptul lucrătorilor medicali de a refuza, din motive de conştiinţă, să efectueze avorturi... Medicul este dator să dea dovadă de maximă responsabilitate în ce priveşte punerea unui diagnostic ce poate împinge femeia la întreruperea sarcinii". Totodată, trebuie ca „indicaţiile medicale să fie confruntate atent cu imperativele conştiinţei creştine", iar pacienta să fie prevenită cinstit asupra efectelor secundare ale avortului[2].

Biserica binecuvântează mişcarea antiavort. Într-un cântec scris de participanţi ai acesteia vorbeşte copilul omorât fără vină:

[1] Această abordare este în general comună religiilor lumii. Este interesant de remarcat că în anumite state (de exemplu, în Japonia) viaţa omului este măsurată nu începând de la naştere, ci de la concepere. Vârsta trecută în paşapoartele japonezilor include perioada dezvoltării intrauterine (de regulă, nouă luni).

[2] *Osnovî soţialnoi konţepţii Russkoi Pravoslavnoi Ţerkvi* (Bazele concepţiei sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în *Deianie Iubileinogo Osviaşcennogo Arhiereiskogo Sobora Russkoi Pravoslavnoi Ţerkvi o Sobornom proslavlenii novomucenikov i ispovednikov rosiiskih XX veka* (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici şi mărturisitori ruşi ai secolului XX), p. 63.

Eu sunt copilul nenăscut pe lume,
Sunt sufletul orfan, lipsit de nume,
Din inima de doctor gerul crunt,
Nod fără milă retezat eu sunt.
Trăiți, deci, cum poftiți, tată și mamă,
Trăiți „ca toți" și nu *mă luați în seamă*,
Tot vă iubesc mai mult decât oricine,
Chiar dacă ați uitat deja de mine.

Femeia care a avortat nu este respinsă de Biserică, ci este chemată să se pocăiască și să biruie urmările pierzătoare ale păcatului săvârșit. Potrivit „Bazelor concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse", adoptate la Sinodul Arhieresc Jubiliar din august 2000, „în cazurile când există o amenințare directă asupra vieții mamei în cazul continuării sarcinii, mai ales dacă are și alți copii, în practica pastorală se recomandă să se facă pogorământ. Femeia care a făcut întrerupere de sarcină în asemenea circumstanțe (de indicație medicală absolută – n.a.) nu este exclusă de la împărtășirea cu Biserica (*este vorba* de Taina Împărtășaniei – n.a.), însă această împărtășire este condiționată de împlinirea de către ea a rânduielii de pocăință pe care o hotărăște preotul la care se mărturisește".

Să ne îndreptăm atenția asupra a trei momente.

În primul rând, oricare ar fi motivația avortului, femeia are de acum înainte **îndatoriri morale sporite**. Ea trebuie să-și amintească întotdeauna de copilul zămislit, însă nenăscut. Spre pomenirea sufletului acestuia, trebuie să dea milostenie și să facă felurite alte fapte de milostivire. La liturghii și la panihide nu

se fac rugăciuni pentru pruncul lipsit de *nume ucis fără vină* în pântece. Pentru el se fac rugăciuni cu propriile cuvinte și, cu binecuvântarea duhovnicului, se poate citi „Acatistul de pocăință pentru femeile care și-au omorât pruncii în pântece". *Mama credincioasă care* din oarecare pricină nu a cruțat viața fătului poate face următoarea rugăciune către Milostivul Dumnezeu:

„Pomenește, Iubitorule de oameni Doamne, sufletele robilor Tăi prunci care s-au mutat de la cele de aici, în pântecele maicilor pravoslavnice săvârșindu-se cu moarte năprasnică din pricina întâmplărilor neașteptate, ori a nașterii grele, ori a lipsei de prevedere, ori dați fiind morții cu bună știință, și din pricini ca acestea neprimind Sfântul Botez.

Botează-i, Doamne, în marea îndurărilor Tale (după cum se știe, Biserica nu săvârșește Taina Botezului asupra oamenilor morți; la Dumnezeu însă *toate sunt cu putință* (Mc. 10, 27) – n. a.) și mântuiește-i cu harul Tău cel nepovestit, iar pe mine, păcătoasa (numele), care am săvârșit uciderea pruncului/pruncilor din pântecele meu, iartă-mă și nu mă lipsi de milostivirea Ta. Amin.

Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătoasei (metanie mare).

Doamne, pentru credința și lacrimile mele miluiește-i pe fiii mei care au murit în pântecele meu; pentru milostivirea Ta, Doamne, nu-i lipsi de lumina Ta cea dumnezeiască".

În al doilea rând, o circumstanță atenuantă în problema avortului este cazul când **dezvoltarea fătului pune în primejdie viața mamei**. Atunci, întreruperea sarcinii este o măsură de forță majoră; ea nu con-

stituie scopul intervenției chirurgicale, ci un efect secundar și nedorit. Aici se pune în aplicare străvechiul principiu: „Dintre două rele, alege-l pe cel mai mic".

Să zicem că la examinarea gravidei se descoperă un miom uterin multiplu sau un cancer de corp uterin. Tratamentul neinvaziv este deja lipsit de eficacitate. Ca atare, extirparea uterului, cu produsul de concepție cu tot, este oricum un rău mai mic decât abținerea de la operație, care va duce fără îndoială la pierderea ambelor vieți. În mod asemănător se rezolvă problema și în cazul sarcinii extrauterine atunci când trebuie extirpată o trompă uterină, eventual împreună cu o porțiune din uter. Cunoaștem totuși cazuri când mama și-a jertfit viața pentru a salva pruncul.

În al treilea rând, pogorământul Bisericii față de neputințele omenești nu poate fi socotit binecuvântare *pentru uciderea de prunci*. Indicațiile medicale de întrerupere artificială a sarcinii nu trebuie interpretate arbitrar. Din categoria lor **nu fac parte** acele boli ale mamei al căror tratament nu impune avort, nici bolile produsului de concepție. Descoperirea unei anumite patologii la copil nu dă dreptul moral la avort. Pe deasupra, consultul medico-genetic și diagosticul prenatal nu sunt scutite de erori. „Se poate considera că diagnosticul prenatal este îndreptățit din punct de vedere moral atunci când el este orientat spre tratarea bolilor descoperite într-un stadiu cât mai precoce și spre pregătirea părinților pentru a-l îngriji într-un mod aparte pe copilul bolnav. Orice om are dreptul la viață, la dragoste și la grijă, indiferent ce boală are"[1].

---

[1] *Ibidem*, p. 63.

De pe poziții creștine nu există deosebire de principiu între uciderea unui embrion/făt downian și cea a unui nou-născut downian. Și totuși, această maladie a produsului de concepție este pe lista indicațiilor medicale oficiale de avort. Pe de o parte, cei ce suferă de sindrom Down nu sunt membri valizi ai societății și au nevoie de îngrijire permanentă. Într-o anumită măsură, ei sunt lipsiți de capacitate de muncă și nu răspund pentru faptele lor. Pe de alta, pe oamenii de acest fel Dumnezeu îi judecă altfel decât pe cei sănătoși din punct de vedere psihic. Și ceea ce li se iartă primilor, nu li se iartă celorlalți. Ca atare, sindromul Down este una din căile de mântuire, pe care neurmata Purtare de grijă dumnezeiască o alege pentru anumiți oameni.

Având în vedere lucrul acesta, Cuviosul Paisie Aghioritul se exprimă cât se poate de categoric: „Ei merg la rai fără multă osteneală... Dacă părinții vor privi această problemă astfel, duhovnicește, vor trage folos și pentru sine, și vor avea plată duhovnicească"[1]. Într-una dintre scrisorile Sfântului Teofan Zăvorâtul există o frază remarcabilă cu privire la copiii handicapați psihic: „Idioți! Ei sunt idioți numai pentru noi, dar nu pentru ei înșiși și nu pentru Dumnezeu. Duhul lor crește pe o cale aparte. Se prea poate ca noi, cei „înțelepți", să ne dovedim a fi mai răi decât idioții. Iar copiii sunt cu toții îngeri ai lui Dumnezeu"[2].

---

[1] Cuviosul Paisie Aghioritul, *Mâsli o sem'e hristianskoi* (Gânduri despre familia creștină), Moscova, 2001, pp. 37-38.

[2] Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Nastavlenia v duhovnoi jizni* (Povățuiri în viața duhovnicească), Moscova, 1994, pp. 69, 115.

Bineînțeles, nu toți adulții au o credință atât de puternică. Și atunci, să ne rugăm ca Domnul să ne-o înmulțească (Lc. 17, 5). Să strigăm cu lacrimi, ca tatăl tânărului îndrăcit: *Cred, Doamne! Ajută necredinței mele* (Mc. 9, 24).

Biserica îi cheamă pe părinți să ducă, dacă Dumnezeu le-o trimite, nu numai crucea lipsei de copii, ci și pe cea a nașterii și creșterii copilului invalid. În vremea noastră, unii oameni aruncă în voia soartei până și copii sănătoși, văzând în ei o povară și nedorind să se despartă de propriul egoism. A lua asupra ta răspunderea pentru viața unui prunc neajutorat este o nevoință aparte. Ea presupune să te asemeni samarineanului milostiv din parabola evanghelică. O asemenea hotărâre cere o bărbăție uriașă și o credință puternică. Drept mângâiere slujește aici nădejdea în Purtarea de grijă a lui Dumnezeu: „Dumnezeu a dat copii – va da și cele de trebuință pentru copii". Oamenii care privesc în perspectivă contează și pe progresul medicinei. Cine poate băga mâna în foc că în viitor știința nu va găsi o cale de vindecare a bolilor congenitale (inclusiv ereditare)?

Nu trebuie disprețuite nici măsurile de prevedere ce trebuiesc luate pentru a nu provoca maladii intrauterine. Biblia le poruncește părinților să se îngrijească de trupul fiicei lor (Sir. 7, 26). Și femeia trebuie să-și ocrotească sănătatea cu grijă și să respecte regulile sanitar-igienice. La nevoie, se recomandă ca ea să efectueze din vreme vaccinarea împotriva bolilor infecțioase (în particular împotriva rubeolei) și să se afle sub observația specialiștilor. Gravida trebuie să

evite situațiile capabile să dăuneze produsului de concepție. În această categorie intră contactele cu cei afectați de boli contagioase (mai ales de rubeolă), rămânerea într-o zonă cu nivel crescut de radiații, munca excesivă în fața calculatorului, consumul de băuturi spirtoase și alimente de proastă calitate, folosirea necontrolată a medicamentelor, stresurile psihoemoționale, suprasolicitarea fizică ș.a.m.d. Tocmai aceste lucruri evidente vor constitui împlinirea după putere a sfatului evanghelic: *mai înainte de boală te îngrijește și în boala ta nu fi nebăgător de seamă* (Sir. 18, 19; 38, 9).

Să ne amintim că mulți oameni și-au găsit locul în viață în pofida unor defecte fizice sau psihice înnăscute. Adeseori Dumnezeu a rânduit în așa fel ca acele neajunsuri să fie compensate prin dezvoltarea altor puteri și capacități ale omului. Din mila lui Dumnezeu, talentul și efortul de voință i-au îngăduit orbului Homer să cânte campania spartanilor[1] împotriva Troiei. Dacă poetul s-ar fi născut cu câteva sute de ani mai târziu în Sparta, negreșit ar fi fost aruncat într-o prăpastie ca un „gunoi", ca o „drojdie a societății" – însă atunci omenirea ar fi rămas lipsită de „Iliada" și „Odiseea". Defectul înnăscut de mers nu l-a împiedicat pe Hannibal, celebrul general din antichitate, să ajungă ceea ce a ajuns. Narses, marele general bizantin, era handicapat din naștere (pitic). Totuși, mulțumită biruințelor lui credința ortodoxă s-a întărit în vremea sfântului împărat Justinian.

---

[1] Amintim cititorilor că Menelau, a cărui soție fusese răpită de către Paris, era regele Spartei (n. tr.).

Defectele congenitale nu sunt piedici în calea mântuirii sufletului *și* a atingerii sfințeniei. De pildă, în anul 1881, într-o familie de țărani săraci trebuia să se nască al patrulea copil. Mama a văzut un vis proro-cesc: fiica ce avea să vină pe lume i s-a arătat în chip de pasăre albă cu chip omenesc și cu ochii închiși, și i s-a așezat pe mâna dreaptă. Femeia, temătoare de Dumnezeu, a văzut în acest vis un semn și a renunțat la planul de a da copilul la orfelinat. Fetița se născuse nu numai oarbă, ci cu totul lipsită de ochi, cu pleoapele lipite. Mai apoi, Biserica avea s-o proslăvească în ceata sfinților sub numele de Fericita Matrona din Moscova. Ei bine, dacă o asemenea situație s-ar fi întâmplat în zilele noastre, analizele speciale ar fi dat prilej pentru avort.

Întreruperea provocată a sarcinii din pricina refuzului de a avea un copil invalid nu o scutește pe femeie de suferințe. Câteodată, acestea sunt chiar sporite în urma mustrărilor de conștiință, a sentimentului de vinovăție și a simțirii mâniei lui Dumnezeu. Iată istorisirea unei femei pe nume T. (din motive lesne de înțeles, nu dăm numele ei și publicația din care au fost luate informațiile ce urmează – n. a.). Aflând că a rămas însărcinată, a renunțat la băutură, la fumat și la antrenamentele de box. Sarcina a decurs fără toxicoze. Viitoarea mamă avea moralul ridicat și se simțea fericită.

„În săptămâna 31", povestește ea, „știam deja că acolo, înăuntrul meu, se află o fetiță, pe care aveam să o numesc Sașa. Și deodată, într-o clipă, totul s-a prăbușit. Era o zi senină și însorită. Mergeam pe stradă și mă gândeam că în scurtă vreme îmi voi vedea fiica

pe monitorul ecografului. Odată ajunsă în cabinet, m-am întins pe pat. Doctorul a început să plimbe transductorul peste burta mea și, deodată, a zis: „În ciuda faptului că săptămâna 31 de sarcină este deja pe terminate, va trebui să faceți avort!" Cuvintele lui sunau ca o sentință.

– Ce s-a întâmplat, doctore?! – creierul meu refuza să-i ia spusele în serios.

– Așa trebuie. Copilul dumneavoastră are un defect cardiac incompatibil cu viața. Trebuie luate măsuri fără întârziere. Naștere artificială...

Nu voiam să cred – am mers la Bakulevka (Centrul de chirurgie cardiovasculară „A. N. Bakulev" – n. a.), însă am auzit același lucru: „Situația este foarte serioasă. Copilul dumneavoastră nu are șanse de supraviețuire, și e mai bine să faceți imediat ceea ce trebuie. Nu are nici un sens să mai așteptați".

Primul sentiment a fost acela de șoc. Și era a doua lovitură într-un răstimp foarte scurt. Exact cu o săptămână înainte mă despărțisem de soț. Inițiativa fusese a mea, însă el făcuse tot ce îi stătea în putință ca să se ajungă la deznodământul acesta. Ca în toate căsniciile conflictuale, care se află în pragul destrămării, am avut parte de toate: lacrimi, scandaluri, veselă spartă... Probabil, căsnicia noastră se epuizase complet".

După cuvintele lui T., a „născut singură, fără narcoză și fără anestezie. Doctorii au considerat că nu are sens să mă narcotizeze: totul trebuia să decurgă repede, deoarece copilul era destul de mic. Pe scurt, simțeam și înțelegeam cum mă despart treptat de fiica mea".

Lucrul cel mai cumplit însă de-abia acum o aștepta. Diagnosticul medical oficial nu s-a confirmat pe deplin. După nașterea prematură provocată artificial, medicii au descoperit la copilul mort o malformație gravă a inimii. Totuși, s-a pus în evidență nici urmă de defect genetic și de boală infecțioasă, pe care ei le presupuseră a fi cauza malformației cardiace.

Când s-au întâmplat toate acestea, nefericita mamă nu mai putea nici să gândească. A fost lovită de o depresie crâncenă. Starea ei fizică se apropia de comă, fiind caracterizată de febră mare și dureri înfiorătoare. Pe fond psihic și din cauza intervenției operatorii în funcționarea organismului, imunitatea i-a slăbit extrem de mult. A scăzut în greutate până la 43 de kilograme. Suferind cu sufletul și cu trupul, bolnava a zăcut trei săptămâni în maternitate, iar apoi o lună și jumătate acasă și două luni iarăși în spital.

Analizând în mod critic situația, T. recunoaște cinstit: „Eu cred că în cea mai mare parte această nenorocire s-a întâmplat din voia lui Dumnezeu, nu de altceva. Este evident că eu și soțul meu nu am meritat copilul acela. El nu a fost zămislit și purtat în pântece cu dragostea cuvenită... De acum voi aborda această problemă într-un mod foarte responsabil. În orice caz, am să chibzuiesc bine cu cine să rămân gravidă... M-am maturizat. A fost un punct de cotitură în existența mea... Singurul lucru pentru care îmi pare rău este faptul că nu am dat atenție semnelor de Sus. Pur și simplu n-am vrut să le bag în seamă. Mi s-a dat un „bobârnac" ușor, și nu am reacționat. Am plătit prin tot ce s-a întâmplat. Acum mi-am învățat lecția de nota zece!"

Da, aspră lecție i-a dat soarta! Avortul are urmări foarte serioase și complicații ce merg departe. Natura nu rămâne nepăsătoare la această operație. Oricare ar fi motivele avortului, adeseori el devine o cauză de traumă psihologică, de diverse boli ginecologice, de neducere la termen a următoarelor sarcini (avort spontan), de naștere prematură sau chiar la termen a unui copil cu handicap (mergând până la paralizie cerebrală).

„Avortul poate duce la sterilitatea copiilor și chiar nepoților dumneavoastră!" – declară Anthony Kedderman, profesor într-o clinică londoneză de ginecologie și probleme ale reproducerii, în paginile revistei „Pentru mamă". El a emis ipoteza cauzei genetice a sterilității post-avort. Înainte se credea că imposibilitatea de a concepe după avort se explică în primul rând prin lezarea mecanică a uterului și inflamația consecutivă a anexelor acestuia, dezvoltarea de procese sinechiale, dezechilibru hormonal ș.a.m.d. Totuși, noile date științifice indică și cauze mai profunde. În esență, avortul este o intervenție traumatizantă în funcționarea întregului organism. Foarte aproape, la 7-10 cm, sunt dispuse ovarele. În acestea se elaborează și se păstrează ovulele, care poartă informația genetică. Savanții au examinat zeci de mii de femei care au făcut avort. Este un eșantion reprezentativ din punct de vedere statistic. Și bănuielile s-au confirmat pe deplin: **după avort ia naștere și se propagă o „undă de șoc"! Aceasta trece prin ovule și le modifică ADN-ul**[1].

[1] Revista *Znanie – sila* (Cunoașterea este putere), nr. 6, 2001, p. 14.

După părerea lui A. Kedderman, în primul rând sunt afectate genele care răspund de capacitățile reproductive ale viitorului copil. Uneori, ADN-ul suferă modificări ireversibile, și ovulul devine absolut inapt pentru concepție. Totuși, în majoritatea cazurilor el este capabil de a fi fertilizat – și atunci, în urma unuia dintre contactele sexuale este conceput un embrion cu gene reproductive modificate. Cu timpul, când copilul respectiv va crește, nu este exclus ca el să aibă probleme cu conceperea propriilor săi copii. Este posibilă și altă variantă. Genele lezate rămân inactive și nu influențează copiii. În schimb, ele transmit defectul nepoatelor și strănepoatelor[1]. Desigur, nu este obligatoriu ca acestea să fie absolut sterile. La ele poate fi însă prezent un grad înalt de probabilitate a avortului, a metroragiilor, a bolilor infecțios-inflamatorii, oncologice și a altor afecțiuni ce țin de sfera sexuală. În general, dacă bunicile și mamele și-ar da seama de acest lucru, ar proceda cu mai multă prudență și înțelepciune. Ele și-ar aminti că ochii Domnului văd omul în pântecele mamei lui (Ps. 138, 15-16), și El răzbună sângele (Ps. 9, 12). Ce adevărată este zicătoarea: „Dacă tinerețea ar ști, dacă bătrânețea ar putea!".

Din punct de vedere psihologic, avortul este înfricoșător nu numai când a fost săvârșit deja. **Este periculoasă până și intenția de a face întrerupere de sarcină.** Problema este că produsul de concepție e foarte strâns legat de mamă. Delimitându-l subiectiv, mama intră în relații absolut deosebite cu el și îl uneș-

[1] *Ibidem*, p. 14.

te cu lumea înconjurătoare. În luna a doua de viață intrauterină se formează sistemul nervos central. La o lună și jumătate, embrionul reacționează la durere și se ferește atunci când spre abdomenul mamei este îndreptat un fascicul luminos. La cinci luni, embrionul „aude" strigătele puternice, se „sperie", se „supără", „amenință" – percepe stările sufletești ale mamei din intonațiile cuvintelor ei. Cam de la șase luni începe viața intelectuală a copilului. Comportamentul lui se modifică ca răspuns la glasul părinților. El își „leagă" acțiunile de glasul cunoscut, uneori „presimte" care mișcări vor stârni satisfacția părinților și care nu.

Potrivit arhimandritului *Rafail* (Karelin), când mama se gândește la avort, aceasta, cu îngăduința lui Dumnezeu, îl face pe făt să se cutremure și îi formează așa-numitul **„complex al ucigașului"**. Femeia care vrea să avorteze transmite deja odraslei sale, sădește deja în sufletul lui aplecarea către omor. Poate că această înclinație nu va provoca în mod nemijlocit crime, însă ea se va manifesta la copil prin cruzime și sadism față de oameni și față de natura înconjurătoare. Când mama se gândește, când ia în considerare problema întreruperii artificiale de sarcină, copilul pare că „își dă seama" de acest lucru. Frecvența bătăilor inimii crește – el simte amenințarea. Și dacă el vine totuși pe lume, nu este exclus ca dragostea de părinți să se răcească în inima lui[1].

Impulsurile dușmănoase inconștiente (și cu atât mai mult cele conștiente) împotriva copilului zămislit sau deja născut constituie **o deviație psihologică gravă,**

[1] Arhimandrit Rafail (Karelin), *Put' hristianina. Propovedi* (Calea creștinului. Predici), Moscova, 1999, p. 187.

care contravine instinctului matern. Atitudinea negativă față de copil crește probabilitatea nașterii premature și a depresiei postnatale la mamă. Psihanaliștii presupun că „refuzul subconștient" al sarcinii nedorite este o formă nefinalizată de sinucidere. Uneori, aceasta duce la criză de vomă incoercibilă (care nu poate fi stăpânită) și alte simptome de toxicoză[1].

La copilul nevinovat, **trauma psihologică intrauterină** atrage după sine instabilitatea neuropsihică. Observațiile cunoscutului preot ortodox și specialist în neuropatologie pediatrică, profesor doctor Anatolii Berestov, patologia sistemului nervos la făt au în timp efecte îndoit negative asupra dezvoltării psihofizice a copilului. Într-o anumită măsură sunt provocate astfel comportamentul asocial și împătimirea de droguri[2].

Dacă am lua în considerare suferința sufletească prin care trece copilului încă nenăscut sau deja născut în timpul *„scenelor"* și *schimburilor de jigniri*, a conflictelor de la serviciu și de acasă, ne-am strădui să ne purtăm cu mai multă grijă. Purtarea nechibzuită a adulților influențează starea puterilor sufletești și trupești ale copilului și lasă în inimioara lui un strat gros de mizerie morală. Fără ca noi să vedem, în sufletul fraged se varsă otrava mâniei și răutății, în sânge crește drastic nivelul hormonilor de stres. Sufletul primește o încărcătură morală puternic negativă, iar după aceea părinții se mai miră: „Uite pe cine am crescut! Ce nedreptate!

---

[1] N. D. Lakosina, Gh. K. Ușakov, *Mediținskaia psihologhia* (Psihologie medicală), Moscova, 1984, p. 187.

[2] Ieromonah Anatolii (Berestov), *Vozvrașcenie k jizni* (Întoarcerea la viață), Moscova, 2001, p. 14.

Am sacrificat atât pentru copilul nostru, și în loc să fie recunoscător, el este neascultător și egoist!" Da, copilul nedorit simte intuitiv, la nivel subconștient, o anumită nedreptate, un anumit rău din partea mamei sau tatălui. Cu voie sau fără voie, el le plătește cu aceeași monedă: cu vrăjmășie, cu răceală și respingere, se înconjoară cu o barieră lăuntrică nevăzută.

Așadar, multe premise ale dezvoltării personalității se formează intrauterin. **Trăirile, năzuințele, gândurile, cuvintele și faptele părinților se întipăresc în adâncul sufletului copiilor lor. Acesta „copiază", „își amintește" modelele de comportament ce i s-au furnizat**. Această idee își găsește expresia în vechea zicătoare: „Când râșnește, femeia însărcinată îl învață să facă asta și pe copilul din burta ei". Familia constituie un organism duhovnicesc și biosocial unitar. Vătămarea unuia dintre membrii ei se răsfrânge în mod obligatoriu și asupra vieții celorlalți. Copiii sunt pur și simplu mai receptivi, cele mai mici oscilații ale climatului psihologic și duhovnicesc lasă asupra lor o urmă mult mai adâncă decât asupra adulților.

Foarte strâns legată de problema avortului este **fecundarea extracorporeală**. Această metodă presupune stimularea organismului pacientei cu preparate medicamentoase, și câteva ovule ies în cavitatea peritoneală. Ele sunt extrase și fertilizate artificial în afara organismului femeii, într-o eprubetă. Embrionii dezvoltați astfel sunt transferați în uter. În aproximativ 5% din cazuri, fecundarea extracorporeală are drept complicație **sarcina extrauterină** – principalul factor care duce la moartea mamei în primul trimestru de sarcină. Pro-

babilitatea deznodământului letal este de zece ori mai mare decât la naștere și de cincizeci de ori mai mare decât la avortul provocat! Riscul de sarcină extrauterină crește odată cu vârsta și atinge cele mai mari valori la femeia între 35 și 44 de ani. În această afecțiune, este indicată extirparea produsului de concepție[1].

De obicei, fecundarea extracorporeală duce la sarcină multiplă caracterizată prin anemie, toxicoză, slăbire a capacității contractile uterine, naștere prematură și alte efecte colaterale. Pentru a evita apariția simultană a trei până la șase embrioni a fost inventată metoda reducției ovulelor fertilizate care sunt „de prisos". De pe pozițiile învățăturii ortodoxe, pregătirea, conservarea și distrugerea intenționată a embrionilor „prisositori" este o procedură condamnabilă din punct de vedere moral[2].

Nu s-a clarificat încă felul în care reducția embrionilor „prisositori" se răsfrânge asupra embrionului păstrat, dar se poate presupune că ea produce un șoc foarte puternic. În favoarea acestei concluzii vorbesc date serioase ale biologiei. Să începem de departe.

În anul 1968, criminalistul american K. Baxter a demonstrat capacitatea plantelor de a recepta și de a prelucra semnalele de la distanță ale naturii vii. El a plasat

[1] *Akușerstvo. Spravocinik Kaliforniiskogo Universiteta* (Obstetrică. Manualul Universității Californiene), sub red. K. Nisvander și A. Evans, pp. 364-365.

[2] *Osnovi soțialnoi konțepții Russkoi Pravoslavnoi Țerkvi* (Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în *Deianie Iubileinogo Osviașcennogo Arhiereiskogo Sobora Russkoi Pravoslavnoi Țerkvi o Sobornom proslavlenii novomucenikov i ispovednikov rosiiskih XX veka* (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici și mărturisitori ruși ai secolului XX), Moscova, 2000, p. 65.

senzori electronici pe frunzele unei plante de interior și a urmărit felul în care a reacționat aceasta la moartea unei ființe vii. Experimentul a fost organizat în următorul mod: un crevete viu a fost pus pe o plăcuță fixată deasupra unui vas cu apă fierbinte. Plăcuța urma să se răstoarne într-un moment pe care nu-l știa măcar nici experimentatorul, deoarece comanda avea să fie dată de un generator de numere aleatorii. Automatul a funcționat, și crevetele a căzut în apa clocotită. Experimentul a fost repetat de mai multe ori. De fiecare dată, în momentul morții victimei apărea pe panglica aparatului de înregistrare un semnal distinct: frunza plantei înregistra moartea crevetelui. Trebuie spus: condițiile în care se petrecea experimentul excludeau cu strictețe alte influențe (sonore, termice etc.)[1].

În anul 1972, cercetătorii sovietici V.P. Kaznaceev și L.P. Mihailova au stabilit că celulele separate „comunică" prin semnale electromagnetice. În două camere izolate prin geamuri de cuarț experimentatorii au plasat celule din aceeași cultură. Geamurile permiteau trecerea razelor ultraviolete, și celulele se „observau" reciproc fără întrerupere. Într-una din camere a fost introdus un virus. Celulele intrau în luptă cu el și în scurt timp mureau. Însă – o, minune! – pierind, parcă le „telegrafiau" „spectatorilor" prezenți dincolo de geam! Semnalul de alarmă era reprezentat de un peak al emisiei de radiație. Acesta creștea în amplitudine atunci când virusul penetra în celulă și începea să perturbe metabolismul. Tocmai acest „cod luminos" era receptat de către celulele

[1] E.S. Vel'hover, Gh. V. Kușnir, *Eksterorețeptori koji* (Exteroceptorii pielii), Chișinău, 1986 , p. 55.

din camera vecină. Din „spectatori", acestea se transformau în „suferinzi" de la distanță! Se îmbolnăveau de aceeași boală și mureau. Experimentele au fost repetate de multe ori, schimbându-se virușii, celulele etc. Concluzia însă a rămas aceeași: celulele semnalizau că sunt pe cale să moară și „descriau" anumite trăsături distinctive ale „vrăjmașului" care le ataca, străduindu-se să-și „prevină" „confrații" despre pericol[1].

Acum s-a dovedit că celulele biologice „comunică" la distanță grație unui „cod luminos". Pe lângă asta, o „legătură" care asigură coordonarea rațională a sistemelor distincte ale celulei există și intracelular, între nucleu și citoplasmă[2].

Aceste concluzii științifice nu contrazic câtuși de puțin vederile autorilor ortodocși. Încă de la mijlocul secolului al XIX-lea, la întrebarea: „pot plantele să simtă?" Sfântul Ignatie Briancianinov a dat răspunsul: „...Ele nu au mijloacele de a ne aduce la cunoștință în mod limpede acest lucru... Nu avem temeiuri pentru a ne însuși cu hotărâre părerea că plantele sunt înzestrate cu o simțire proprie, dar nu avem nici dreptul de a o respinge fără drept de apel"[3].

Iar acum, să ne gândim: dacă se „contactează" între ele celulele plantelor, care nu au sistem nervos, este cu atât mai *probabil* să existe o astfel de „comunicare" între celulele embrionilor umani, care au o organizare mai înaltă! Iată de ce se poate *presupune* că **distrugerea selectivă a ovulelor fecundate artificial *influențează* negreșit embrionul lăsat în viață și transferat în uter**. Pentru determinarea mecanismelor și rezultatelor concrete ale acestei influențe asupra sănătății copiilor *este nevoie* de cercetări complementare. Legătura cu problemele de duhovnicie și de morală este evidentă.

În mod indirect confirmă cele arătate mai sus dizertația alcătuită de V. O. Bahtiarova. Din 82 de copii „de eprubetă", concepuți cu ajutorul fertilizării extracorporeale (FEC) și al inseminării artificiale (IA), 44 prezentau simptomatologie neurologică. Printre tulburările cel mai des întâlnite este întârzierea dezvoltării intrauterine: 29,3% din numărul total al copiilor studiați care au fost concepuți prin metoda FEC, și 28,3% din numărul total al copiilor studiați care au fost concepuți prin metoda IA. Asfixia la naștere a fost înregistrată la 89,4% (ECO), respectiv 90,5% (IA); modificări neurologice – la 53,6% (ECO), respectiv 38,3% (IA)[1].

În „Bazele concepției sociale...", Biserica Ortodoxă Rusă s-a pronunțat și cu privire la celelalte tehnologii medicale care permit depășirea **sterilității**. Dacă cuplul nu este capabil de zămislirea unui copil, iar tratamentul medical și chirurgical nu dă rezultate, soții trebuie să-și

---

[1] *Ibidem*, p. 55.

[2] V.P. Kaznaceev, L.P. Mihailova, *Sverhslabâie izlucenia v mejkletocinâh vzaimodeistviah* (Emisiile de radiații superslabe în interacțiunile intercelulare), Novosibirsk, 1981.

[3] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Slovo o smerti* (Cuvânt despre moarte), Moscova, 1991, p. 294.

[1] V.O. Bahtiarova, *Sostoianie zdorov'ia detei, rodivșihsia v rezul'tate ekstracorporal'nogo oplodotvorenia i isskustvenogo osemenenia* (Starea de sănătate a copiilor născuți în urma fecundării extracorporeale și a inseminării artificiale), Moscova, 1993, pp. 123-125.

primească infertilitatea cu smerenie, ca pe o chemare creştinească aparte. De comun acord, se poate înfia un copil ori se poate efectua **fertilizare intracorporeală cu spermatozoizi de la soţ**. Această din urmă metodă nu încalcă integritatea legăturii conjugale, nu se deosebeşte fundamental de conceperea pe cale naturală şi are loc în contextul relaţiilor conjugale[1].

Fecundarea intracorporeală constă în introducerea pe cale artificială a spermatozoizilor în cavitatea uterină. Prin trompa uterină, aceştia pătrund în cavitatea abdominală şi fecundează un ovul. Acesta se întoarce prin trompa uterină în cavitatea uterină, se implantează şi îşi continuă dezvoltarea. Spre deosebire de fecundarea extracorporeală, aici nu există embrioni „prisositori" care să fie distruşi.

Donarea de celule sexuale constituie o problemă aparte. În cadrul oricărei forme de fecundare artificială, ea „încalcă integritatea persoanei şi exclusivitatea relaţiilor conjugale, admiţând intruziunea unei terţe persoane în ele". Utilizarea materialului de la donatori (în primul rând anonimi) subminează temeliile familiei şi încurajează paternitatea (sau maternitatea) lipsită de responsabilitate[2].

---

[1] *Osnovî soţialnoi konţepţii Russkoi Pravoslavnoi Ţerkvi* (Bazele concepţiei sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse), în *Deianie Iubileinogo Osviaşcennogo Arhiereiskogo Sobora Russkoi Pravoslavnoi Ţerkvi o Sobornom proslavlenii novomucenikov i ispovednikov rossiiskih XX veka* (Actul Sfântului Sinod Arhieresc Jubiliar cu privire la proslăvirea sobornicească a noilor mucenici şi mărturisitori ruşi ai secolului XX), Moscova, 2000, p. 65.

[2] *Ibidem*, p. 65.

De asemenea, este considerată nefirească şi amorală de către Biserică aşa-numita **maternitate-surogat** – implantarea ovulului fecundat într-o femeie străină, care după naştere returnează copilul „clienţilor". În ţările occidentale, „maternitatea-surogat" este destul de populară; în Rusia, ea este interzisă prin lege. Ea este inadmisibilă chiar şi atunci când nu sunt urmărite scopuri comerciale. Această metodă distruge profunda apropiere emoţională şi duhovnicească ce apare între mamă şi copil încă dinainte de naştere, traumatizează femeia purtătoare a sarcinii, îi încalcă simţămintele materne şi îi perverteşte instinctul naşterii de prunci. Darul lui Dumnezeu – capacitatea de a aduce copii pe lume – se transformă într-o profesie aducătoare de profit[1].

Suferă şi copilul, pe care mai apoi îl poate afecta o criză de identitate şi o **traumă psihologică extrem de puternică**. „Maternitatea-surogat" şi donarea de celule sexuale presupun prezenţa la copil, pe lângă părinţii „sociali", şi a aşa-numiţilor „părinţi genetici" sau „biologici". Din punctul de vedere al psihologiei, întrebarea: „Cine sunt părinţii mei adevăraţi?" este extrem de chinuitoare. Ea e capabilă să deruteze, să „strivească", să demoralizeze. În mod subiectiv, omul se simte „al nimănui", „dezrădăcinat". De aici provin diverse tulburări psihologice şi comportamentale, precum şi acutizarea tulburărilor somatice şi psihice deja existente. Uneori se ajunge până la „pierderea identităţii".

Evident, problemele duhovnicesc-morale ale obstetricii şi ginecologiei au nevoie să fie studiate sub toate

---

[1] *Ibidem*, p. 65.

aspectele. Este absurd să le neglijăm, cu atât *mai mult* cu cât creștinismul a elaborat, *cu multe* veacuri înaintea descoperirilor științelor naturale, prescripții uimitor de sănătoase și de clarvăzătoare, care nu și-au pierdut deloc actualitatea, iar pentru oamenii credincioși reprezintă o autoritate cu nimic mai prejos de părerea medicului. **Specialistul în obstetrică și ginecologie nu are decât de câștigat dacă va aduce în sprijinul propriilor recomandări cuvântul cu greutate al Bisericii.** El are tot dreptul să facă asta, întrucât și **medicina dimpreună cu psihologia consideră dăunător și periculos pentru sănătate ceea Biserica socoate a fi imoral și păcătos.** Aici este un teren deschis pentru cooperarea dintre păstor și medic spre binele oamenilor aflați în suferință.

Pe data de 21 septembrie 1999, în epistola sa praznicală cu prilejul punerii și sfințirii temeliei paraclisului din Centrul științific de obstetrică, ginecologie și perinatologie al Academiei Ruse de Științe Medicale, Sanctitatea Sa Patriarhul Alexie al II-lea al Moscovei și a toată Rusia spunea: „Este un semn al purtării de grijă dumnezeiești faptul că în medicina noastră se manifestă tot mai limpede tendința de a colabora cu Biserica, cu teologii și cu sfințiții slujitori. Îndelungata perioadă în care țara noastră s-a aflat sub domnia indiscutabilă a valorilor materialiste i-a dus pe cei mai mulți dintre ruși la un deplin indiferentism față de problemele credinței și, ca atare, la o stare duhovnicească pe potrivă. Problema sănătății fizice se rezolva la nivel strict fiziologic. În ultima vreme, medicina se lovește tot mai des de boli în fața cărora știința se arată neputincioasă și totodată de cazuri incredibile, inexplicabile rațional, de vindecare

a lor. Căutând cauza, oamenii au început să se întoarcă la Biserică, la Dumnezeu... Bolnavii trebuie tratați prin eforturile comune ale preotului și medicului, *folosindu-se atât experiența Bisericii cât și cea a științei*".

Păzind cu sfințenie viața omului, Biserica năzuiește să apere drepturile și sănătatea copilului ce va să vină pe lume. Ea **încuviințează metodele medicale tradiționale de tratament care nu contrazic planul lui Dumnezeu cu privire la om.** Medicina reprezintă un instrument al Purtării de grijă dumnezeiești. Dumnezeu Însuși a binecuvântat arta obstetrică și ginecologică prin moașele din Egipt. În ciuda poruncii faraonului, acestea nu îi omorau pe noii-născuți evrei de parte bărbătească. Pentru aceasta, Dumnezeu le-a făcut bine și le-a întărit neamul (Fac. 1, 15-21). Și astăzi lucrătorii care își îndeplinesc cu corectitudine îndatoririle profesionale în domeniul obstetricii și ginecologiei fac un lucru folositor nu numai pentru pacientele lor, ci și pentru mântuirea propriului suflet.

Faptul că profesia de obstetrician-ginecolog este plăcută lui Dumnezeu se confirmă și prin aceea că din vechime medicii foloseau fără nici o împotrivire din partea Bisericii medicamente analgetice și alte metode specifice în nașterile dificile, în complicațiile legate de acestea, în tratamentul bolilor femeiești. Deși Domnul Dumnezeu i-a zis Evei: *...înmulțind voi înmulți durerile tale și suspinul tău; întru dureri vei naște prunci...* (Fac. 3, 16), Biserica nu vede aici o interzicere a asistenței obstetrical-ginecologice.

Biserica își mângâie fiicele cu faptul că Domnul *pe cea stearpă o va face a locui în casă*, și ea va deveni

mamă *care se veselește de feciori* (Ps. 112, 9). Să ne *amintim*: mulțumită credinței sale, bătrâna soție a dreptului Avraam *a primit putere să zămislească fiu, deși trecuse de vârsta cuvenită* (Evr. 11, 11). *Voi sunteți fiicele ei dacă faceți ce este bine și nu vă temeți de nimic* (1 Pt. 3, 6).

Grija Bisericii pentru femeile gravide și care alăptează nu se mărginește doar la ajutorul dat prin rugăciune. Cu binecuvântarea duhovnicului, ele pot mânca fără restricții în zilele de post orice mâncare folositoare pentru sănătatea lor. La nevoie, perioada de post dinaintea Sfintei Împărtășanii se poate scurta la câteva ore. Este însă de dorit ca pogorămintele în privința postirii să fie compensate printr-o râvnă sporită față de celelalte fapte bune (rugăciunea, milostenia, citirea literaturii patristice etc.).

Din mila lui Dumnezeu, terapia duhovnicească ortodoxă, combinată cu tratamentul medical rațional, permite evitarea grozăviilor „Golgotei intrauterine".

Așadar, am examinat pe scurt câteva aspecte ale relației dintre suferințele copiilor și păcatele părinților. Argumentele aduse mai sus vor stârni, probabil, împotrivirea și nedumeririle unora, cărora li se vor părea neconvingătoare, prea fragile și prea naive. Nu vrem să-i impunem cititorului cu sila punctul nostru de vedere. Pur și simplu îi împărtășim niște concluzii care pentru noi sunt evidente.

Există întotdeauna o dependență duhovnicească a bolii de păcat, însă nici pe departe nu se poate spune același lucru despre dependența medico-psihologică. Pe de o parte, **cu cât păcătuiesc mai mult și se pocăiesc mai puțin părinții, cu atât este mai mare probabilitatea ca odrasla lor să se îmbolnăvească**. Pe de alta, **cu cât ei păcătuiesc mai puțin și se pocăiesc mai mult, cu atât este mai mare probabilitatea ca odrasla lor să crească sănătoasă**. *Precizăm:* este vorba de starea sufletului – dar întrucât sănătatea trupească depinde în mare măsură de cea sufletească, putem să aplicăm și în privința ei concluzia de mai sus[1].

În orice caz, la fiecare om totul este foarte personal, individual, nuanțat cu particularități proprii. Într-o problemă atât de delicată ca dependența sănătății copiilor de păcatele părinților trebuie evitate generalizările masive și concluziile care decurg din acestea. Trebuie să avem mare grijă când punem problema îndrăcirii și a celorlalte boli duhovnicești. Aici (ca dealtfel peste tot), un rol colosal este jucat de Pronia dumnezeiască, de uneltirile dracilor, de neputințele pur omenești și, desigur, de educația copilului. Mediul în care se maturizează personalitatea își pune amprenta de neșters asupra particularităților înnăscute și dobândite ale organismului, asupra trăsăturilor de caracter și temperament, asupra necesităților și înclinațiilor.

Ce să facă oamenii care și-au dat seama că pricina bolii copilului lor se ascunde chiar înăuntrul lor? La această întrebare nu se poate răspunde în două vorbe. În primul rând, *nu trebuie să deznădăjduiască*. Dimpotrivă, este nevoie de pocăință adâncă și de rugăciune fierbinte

[1] Vezi K. V. Zorin, *De ce suferă copiii*, apărută la Editura Sophia, 2006.

către Dumnezeu. **Păcatul îl mutilează pe om, iar pocăința îl vindecă**. Părinții care și-au educat greșit copiii fac mai mare păcat dacă pierd timpul dat de Dumnezeu pentru pocăință și rugăciune. Astăzi se săvârșește iar și iar minunea despre care vorbea Sfântul Ioan Botezătorul: *Dumnezeu poate și din pietre să ridice fii lui Avraam* (Mt. 3, 9). Și atunci, pentru cucernicia părinților, Domnul Cel Milostiv le va spune copiilor lor uluitoarele cuvinte pe care cândva le-a grăit vameșului Zaheu: *astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam, pentru că Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut* (Lc. 19, 9-10).

CAPITOLUL 2

Calea de la păcat la boală

„Crucea omului (adică suferințele curățitoare ale sufletului și trupului) nu este făcută de Dumnezeu. Și oricât de grea ar fi la unii crucea pe care o duc în viață, pomul din care a fost făcut crește întotdeauna în pământul inimii lor"
Sfântul Ambrozie de la Optina[1]

Când vorbim de relația dintre om și boală, trebuie să ne amintim că este vorba de **omul de după cădere**. Ca atare, între noi și bolile noastre stă într-un fel sau altul **păcatul – însăși pricina acestei legături, factorul duhovnicesc al bolii**. Adeseori „în pământul inimii noastre" cresc și rădăcinile suferințelor copiilor noștri. *Că dinlăuntru, din inima oamenilor, ies gândurile cele rele, preacurviile, curviile, uciderile, furtișagurile, asupririle, vicleșugurile, înșelăciunile, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, nebunia* (Mc. 7, 21-22).

[1] Citat după: Schiarhimandrit Agapit (Belovidov), *Jizneopisanie optinskogo starța ieroshimonaha Amvrosia* (Viața stareţului ieroschimonah Ambrozie de la Optina), Moscova, 1992, p. 104.

Inima devine locuință a patimilor păcătoase pe măsură ce se depărtează de Dumnezeu. Despre aceasta dau mărturie bolile născute de către patimi, adică neputințele firii omenești *înstrăinate* de Dumnezeu. Păcatul îl spurcă duhovnicește pe om, și ca atare alungă de la noi harul lui Dumnezeu, așa cum – după o imagine a Sfinților Părinți – fumul alungă albinele și putoarea – porumbeii. În ultimă instanță, **tocmai ruperea de Dumnezeu, stricarea împărtășirii harice cu El stă la temelia restriștilor noastre fizice, psihice și duhovnicești**.

Repetăm: în multe cazuri pot fi urmărite mecanisme pe deplin pământești, naturale, care ne duc la păcat, iar prin acesta – la boli somatice, psihice sau duhovnicești. Deseori însă aceste căi sunt voalate, trec prin felurite circumstanțe care le ascund de privirile omenești. Cunoașterea felului în care păcatul duce la boală este o informație de neînlocuit pentru părinții care doresc să crească un copil sănătos și pentru specialiștii care lucrează cu copiii.

Așadar, vom menționa câteva mecanisme prin intermediul cărora păcatul dă naștere la diferite boli.

1. Stresurile

Stresul este un răspuns nespecific al organismului la o acțiune nefavorabilă exercitată asupra sa. Uneori, prin stres se înțelege larga sferă de stări care apar la om ca răspuns la diversele interacțiuni extreme cu mediul. Stresul poate avea atât o influență pozitivă, mobilizatoare, cât și una negativă, dezorganizatoare. El acționează la nivel de celulă, țesut, organ ș.a.m.d.

La copii și adulți, stresurile (în primul rând cele cronice) fac să crească tensiunea arterială, măresc frecvența bătăilor inimii, perturbă digestia, scad imunitatea, slăbesc gândirea și capacitatea de muncă – așadar, înrăutățesc sănătatea omului și îi grăbesc îmbătrânirea. A trăi tot timpul în stres este totuna cu a conduce mașina cu mare viteză fără să apeși pe frână și fără să iei în seamă starea drumului: accidentul este inevitabil. Pe bună dreptate, cele mai periculoase sunt socotite a fi nu stresurile fizice, ci cele psihoemoționale. Tăișul lor e îndreptat în mod nemijlocit asupra sistemului nervos și, în mod corespunzător, provoacă afecțiuni „pe teren nervos".

O poveste arabă spune că un călător s-a întâlnit cu Ciuma. A întrebat-o: „Unde te duci?". „Merg la Bagdad", a răspuns ea, „ca să omor cinci mii de oameni". După o vreme, călătorul s-a întâlnit din nou cu Mu-

safira nepoftită şi i-a reproşat: „Ai zis că te duci la Bagdad ca să omori cinci mii de oameni, şi ai omorât cincizeci de mii". „Nu-i adevărat", a întors cuvânt Ciuma. „După cum am făgăduit, am omorât doar cinci mii de oameni. Ceilalţi au murit de frică".

Cauze de stres sunt şocurile nervoase, traumele, operaţiile, discuţiile neplăcute ş.a.m.d. Dacă e să analizăm în lumina credinţei creştine, de pe poziţiile moralei creştine, factorii stresogeni, într-o serie întreagă de cazuri cauza lor primordială va fi descoperită într-un oarecare păcat. Nu este nevoie să dovedim în mod special faptul că, de exemplu, infidelitatea conjugală poate duce la divorţ, divorţul – la stres, iar stresul – la boală. Viaţa ne convinge destul de des că aşa stau lucrurile. Iată şi alte exemple.

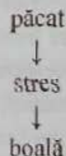
Marina, o tânără cu suflet delicat şi vulnerabil, a reuşit, cu preţul unor eforturi incredibile, să ajungă într-un post de prestigiu şi bine plătit. Nu după mult timp a rămas gravidă. N-ar fi fost rău, însă „momentul era nepotrivit". Prietenele, colegele, părinţii insistau ca ea să facă avort: „mai aşteaptă, o să naşti mai încolo". Femeia şovăia. După discuţii de acest gen o apăsa simţământul neplăcut al unei tulburări şi vinovăţii inexplicabile, senzaţia tulbure a unei primejdii ce o pândea. Au precumpănit însă interesele materiale şi viitorul profesional. Ce credeţi că s-a întâmplat? Operaţia a fost făcută defectuos: în urma ei, pacienta s-a ales cu o infecţie. Marina a căzut victimă propriului avort – propriului păcat de moarte! A fost distrusă psihic şi moral, suferind aşa-numitul stres postabortiv – suferinţe sufleteşti

foarte puternice datorate mustrărilor de conştiinţă. Nu a mai găsit nici o plăcere în munca sa.

Cercetările ştiinţifice arată că oamenii care iubesc puterea sunt supuşi „stresului puterii". Ei sunt excesiv de încrezători în sine şi însetează să domine situaţia reală, însă nu sunt capabili să-i facă faţă. Domeniul de influenţă le este semnificativ mai mic decât domeniul intereselor şi pretenţiilor. De aici – boli vasculare şi de stomac[1].

Dimpotrivă, în condiţiile unui control prea slab asupra situaţiei omul este pasiv, slab din punct de vedere volitiv, laş, deseori se descurajează. Nu este în stare să înrâurească situaţia nici măcar când ea se află în sfera influenţei şi intereselor lui, şi ca atare se simte foarte apăsat. De aici – depresii, senzaţia de neputinţă, frică şi nelinişte, scăderea imunităţii şi, ca urmare, riscul crescut de cancer[2].

În mod evident, nu doar evenimentul ca atare, ci şi atitudinea noastră faţă de el reprezintă o sursă de stres. El ne răneşte în primul rând când **reacţionăm la el incorect, necreştineşte**. Adeseori funcţionează lanţul cauzal următor:

[1] Marx, J., *Coronary artery spasms and heart disease*, în *Science*, nr. 208/1980, pp. 1127-1130.

[2] Levy S. *Behaviour as a biological response modifier: the psychoneuroendocrine network and tumor immunology*, în *Behavioural Medicine Abstracts*, nr. 6/1985, pp. 1-4.

Din viața Apostolului Pavel se știe câte greutăți a avut acesta de înfruntat. *În fiecare zi mor*, spunea el despre sine (1 Cor. 15, 31). Bătăi, naufragii, atacuri ale tâlharilor, clevetiri, invidie, frig, foame, sete – iată o listă departe de a fi completă a necazurilor Apostolului (2 Cor. 11, 23-32). Și totuși, Dumnezeu îl mângâia tot mai mult pe alesul său, pe măsură ce creșteau și suferințele lui (2 Cor. 1, 4-5). Asupra Apostolului Pavel s-au împlinit cuvintele Psalmistului: *după mulțimea durerilor mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu* (Ps. 93, 19).

Pace să aveți între voi... fiți îndelung răbdători către toți... să nu răsplătească cineva rău pentru rău, ci pururea cele bune să urmați unul față de altul și față de toți. Pururea bucurați-vă. Neîncetat rugați-vă. Pentru toate mulțumiți... de tot felul de lucru rău să vă feriți (1 Thes. 5, 13-22). Această povață mântuitoare de suflet este un medicament minunat împotriva stresului.

Iar dacă vom reacționa la amărăciunile vieții pe dos de cum povățuiește Apostolul, fără smerenie și rugăciune, singuri vom crea terenul propice pentru stresuri. Bineînțeles, smerenia nu înseamnă pasivitate, capitulare. Dimpotrivă, ea presupune activitate lăuntrică: pocăință, înțelegere a situației, apreciere a valorilor și întoarcere către Dumnezeu cerând ajutor. Fără aceasta va fi mult mai greu să rezistăm stresului și mult mai ușor să ne pierdem echilibrul sufletesc.

2.
Conflictele intrapersonale

Când se ridică problema alegerii între „îmi place" și „nu e voie", între „trebuie" și „nu vreau", are loc o luptă între pretenții și posibilități, o dispută între argumentele „pentru" și „contra". Tocmai acesta este conflictul intrapersonal. Motivele lui sunt adânc ascunse în interiorul personalității.

Fericitul Bătrân Iosif Athonitul întreabă: „Știi oare cum este când tu nu ispitești, dar ești ispitit; nu furi, dar ți se fură; binecuvântezi, dar ești blestemat; miluiești, dar ți se fac necazuri; lauzi, dar ești osândit; când oamenii vin fără pricină ca să te mustre, să te facă mereu „înșelat", până la sfârșitul vieții? Și tu să știi că nu este cum spun ei, și să vezi ispita care îi mână"[1].

Orice s-ar întâmpla însă, suntem liberi în motivațiile, în *cugetele și gândurile inimii* (Evr. 4, 12). Tocmai de aceea fiecare hotărăște singur cum să trăiască, și singur răspunde pentru alegerea sa. *A iubit blestemul, și va veni asupra lui; nu a voit binecuvântarea, și se va depărta de la dânsul*, afirmă prorocul David (Ps. 108, 16). După părerea Cuviosului Nicodim

---

[1] Cartea respectivă a apărut în românește sub titlul: *Mărturii din viața monahală*, trad. pr. prof. Constantin Coman, Editura Bizantină, 1995 (n. tr.).

Aghioritul, biruiește dorința spre care înclină voința noastră personală. „Tocmai în asta stă tot războiul nostru duhovnicesc cel nevăzut" (citat din cartea cu același nume: *Războiul nevăzut*).

De va precumpăni glasul conștiinței, vom face ceea ce place *lui Dumnezeu*. Potrivit Cuviosului Antonie cel Mare, începătorul monahismului, sufletul temător de Dumnezeu stă neclintit în buna sa hotărâre. El înfrânează mânia și pofta – patimile sale dobitocești (animalice) – ca pe un cal. Și, pentru că se luptă cu ele și le îmblânzește, se învrednicește de petrecerea cea cerească[1].

În schimb, omul mânat de pofta nesățioasă și de mânia neînfrânată ajunge cu ușurință drept la starea de fiară. El însetează să dobândească plăcerile vremelnice și mincinoase cu orice preț, prin răutăți, răzbunare, beție etc. Potrivit expresiei Apostolului Petru, el urmează nu voii lui Dumnezeu, ci *voii păgânești* (1 Pt. 4, 2-3). *Omul, întru cinste fiind, nu a priceput*, subliniază Psalmistul, *alăturatu-s-a cu dobitoacele cele fără de minte, asemănatu-s-a lor* (Ps. 48, 21).

Apostolul Pavel diagnostichează fără greș orientarea vectorului duhovnicesc-moral al personalității, punând față în față *faptele trupului* și *roadele duhului*: *...că trupul poftește împotriva duhului, iar duhul – împotriva trupului, și aceștia se împotrivesc unul altuia* (Gal. 5, 16-24). *Cugetările la cele de sus* și *gândurile la cele pământești* se deosebesc radical (Filip. 3, 19-20; Col. 5, 16-24). În numele păcătoșilor care se pocăiesc, Apostolul strigă: *nu fac binele, pe care îl voiesc, ci răul,*

[1] Vezi *Filocalia* românească, vol. 1, la Antonie cel Mare (n. tr.).

pe care nu-l voiesc... împreună mă veselesc cu legea lui Dumnezeu după omul cel dinlăuntru, dar văd altă lege întru mădularele mele, oștindu-se împotriva legii minții mele și dându-mă pe mine rob legii păcatului, care este întru mădularele mele (Rom. 7, 19-23).

Un diagnostic amar al stării acesteia nenorocite este pus de Fericitul Augustin: „...A pofti și a nu pofti în același timp nu este un fenomen monstruos[1], ci o boală a sufletului" (*Confessiones*). Păcatul a înlănțuit sufletul de sine, și sufletului îi vine greu să se ridice. Îl ridică adevărul, dar îndată îl trage în jos deprinderea. Și ca atare există în noi două pofte, și totuși nici una din ele nu este întreagă: „într-una se află ceea ce îi lipsește celeilalte". Neorânduiala stării noastre lăuntrice se află exprimată limpede în învățătura Sfântului Ierarh Grigorie Teologul despre „cele două minți" din om. Prima este „mintea" cea bună „a duhului". Aceasta urmează tuturor frumuseților morale, merge către Lumină, e gata să se supună lui Hristos, își pune nădejdea în Dumnezeu și iubește fără fățărnicie virtutea. A doua este „mintea" cea rea „a trupului și a sângelui". Ea îl trage pe om în bezna păcatului, se învoiește să îl dea în robia diavolului, se veselește de plăcerile pământești grosolane, este samavolnică și capricioasă.

În mod analog judecă cu privire la „cele două voi" din om Cuviosul Ioan Cassian Romanul. Una dintre aceste voi se îngrijește de mântuirea sufletului, cea de-a doua năzuiește către păcat și află plăcere numai în el.

[1] Traducerea rusă nu este foarte limpede, și din păcate nu este dată trimiterea exactă la originalul latin (n. tr.).

„Două minți" („două voi") lucrează în noi, ca două legi. Prima este *legea duhului vieții*, cea de-a doua – *legea păcatului și a morții* (Rom. 8, 2). Amândouă se luptă pentru stăpânirea omului, aducând dezbinare în lumea lui lăuntrică și neorânduială (mai exact vrăjmășie) între cerințele duhovnicești, cele sufletești și cele trupești. Ierarhia acestora se „dă peste cap". Relicfând simptomele dedublării voinței, Sfinții Părinți arată cu obiectivitate că omul este ostatec al necontenitei sale lupte *lăuntrice*.

Astfel, **personalitatea noastră este literalmente sfâșiată de necurmata tulburare și suprasolicitare. Rolul de frunte în menținerea tensiunii conflictelor intrapersonale este jucat de puterea irațională (inconștientă) a sufletului.** Pe lângă pretențiile ei lipsite de măsură, experiem încă două feluri de ispite – de la *smintelile mediului în care trăim și de la uneltirile* dracilor. *...Ca un om, purtând trup și viețuind în lume, a fost înșelat de diavolul...*, auzim într-o rugăciune preoțească dinaintea Tainei Spovedaniei.

Sprijinindu-se pe tradiția Părinților, Cuviosul Iustin Popovici conchide: „Conștientul este numai o insuliță în oceanul *ființei omenești. Furtuna* oricărei patimi îl inundă într-o clipită cu valurile sale pustiitoare. Și doar atunci simte omul cât de puțin a întărit, a adâncit, a împăcat, a înrădăcinat conștientul său în Domnul Hristos"[1].

Netulburata pace lăuntrică, ce potolește văpaia patimilor, este un dar al lui Dumnezeu. *Pace las vouă, pacea Mea dau vouă... Să nu se tulbure inima voastră,*

[1] Cuviosul Iustin Popovici, *Na Bogoceloveceskom puti* (Pe calea Dumnezeu-omenească), p. 132.

nici să se spăimânteze (In. 14, 27). După povața Cuviosului Serafim din Sarov, „agonisește duh de pace, și în jurul tău se vor mântui mii".

Starea de vrajbă dintre sensurile și valorile personalității se răsfrânge nu numai în literatura teologică, ci și în cea artistică. Cât de des putem repeta cu amărăciune următoarele versuri ale lui Goethe:

„*Ah! Două suflete*, două vieți, două iubiri
Trăiesc în mine învrăjbindu-se întruna!
Una-i legată necurmat de rău,
Și grosolanele plăceri ea îndrăgește;
Cealaltă e străină de bucurii urâte
Și de înalte năzuințe e preaplină".

În drama „Faust" există versuri care ilustrează strălucit sus-pomenitele scrieri ale autorilor creștini:

„Dar două suflete trăiesc în mine
Și a se împăca nu pot nicicum.
Unu-i aprins ca patima iubirii
Și năzuiește însetat spre lume,
Al doilea însă ar ieși din trup cu *totul*
Ca dincolo de nori să se avânte".

Să încheiem cu versurile celebrului poet rus F. I. Tiutcev. În poezia „O, suflet prorocesc al *meu!*", el zugrăvește sufletul ca pe un „locuitor a două lumi", care pulsează „în pragul unei îndoite ființări".

„Dar patimile crunte n-au decât
Să-nvolbureze pieptul plin de chinuri;
Sufletu-i gata, ca Maria,

Să-I cadă la picioare lui Hristos
Şi să rămână acolo pe vecie".

Un punct de vedere aparte asupra conflictelor intrapersonale ne este oferit de psihanaliza clasică. În ansamblul lor, construcţiile lui Sigmund Freud sunt departe de antropologia creştină. Gânditorul rus Simeon Frank le califică pe bună dreptate ca „materialism sexual" palid şi primitiv din punct de vedere filosofic[1]. Filosoful rus B. P. Vâşeslavţev vede principala greşeală a lui Freud în faptul că el a dat instinctului sexual un rol excepţional şi o semnificaţie *absolut prioritară*, reducând la el tot ce este omenesc la toţi oamenii şi în toate timpurile[2].

Respingând concepţiile pseudoştiinţifice, atee şi mitologizante ale lui Freud, vom încerca să examinăm *în mod critic ideile lui despre personalitatea umană şi* să le confruntăm cu spusele Sfinţilor Părinţi.

Din punctul de vedere al lui Freud, omul reprezintă *sediul a trei principii (straturi)*. Pe primul nu-l conştientizăm absolut deloc. În el se întipăresc experienţa trecutului, dorinţele biologice şi trăirile inconştiente. Acesta constituie o parte uriaşă a personalităţii, un aşa-zis *id* („aceea" în lb. latină – neutru singular), necunoscut de noi *şi care* posedă o colosală influenţă asupra noastră. *Id*-ul include trei pulsiuni-instincte principale: libido *(atracţia* sexuală), eros (instinctul *vieţii) şi* thanatos (instinctul morţii). „Pulsiuni" sunt *numite* formaţiunile de graniţă dintre sufletesc şi

[1] Citat după: B. P. Vâşeslavţev, *Etika preobrajennogo erosa* (Etica transfigurării erosului), Moscova, *1994, p. 109.*

[2] *Ibidem*, pp. 109-114.

trupesc, ce „reprezintă" în psihic impulsurile care apar în adâncurile organismului. Aceste trei instincte formează necesităţi, care împing la căutarea plăcerilor (în primul rând de natură sexuală şi agresivă).

În oceanul inconştientului (*id*-ului), ca scoarţa pământească deasupra oceanului de magmă din interiorul Pământului, există un al doilea strat, relativ subţire. Acesta este „eul" („ego"-ul) inconştient. Freud compara „eul" cu un călăreţ care încearcă în zadar să-şi ţină calul *(id-ul) în frâu.* Aflat pe spinarea calului turbat, călăreţul se străduie să-şi păstreze poziţia dominantă, dar este obligat să se adapteze la dispoziţia şi mersul calului.

Al treilea strat este „super-eul" („super-ego"-ul). Acesta este reprezentat *de normele impuse de cultură* şi societate. Mulţumită lor, omul se împotriveşte cerinţelor instinctuale, le înăbuşă şi le reglează. Conştiinţa, autoobservarea şi formarea idealurilor – iată cele trei funcţii ale „super-eului".

Satisfacerii pretenţiilor *id*-ului i se împotriveşte controlul moral al „super-eului", iar de împăcarea lor, atingerea unui compromis se ocupă mecanismul adaptării la realitate din structura „eului". Freud privea „eul" ca pe o „fiinţă nefericită", care slujeşte la trei domni şi ca atare este supusă unei întreite ameninţări: din partea lumii exterioare, din partea pretenţiilor *id*-ului şi din partea severităţii „super-eului". Pretenţiile sexuale şi agresive ale *id*-ului fac din conştient sclavul lor. Nefiind înfrânate de raţiune, poftele senzuale dau faptelor omului un caracter de „animalitate" mergând până la îndobitocire.

Aşadar, după Freud, **personalitatea umană unică este scindată în două părţi învrăjbite, aflate în**

permanent conflict. Analogia cu învățătura patristică este evidentă. Desigur, analogia nu înseamnă identitate. Dar în esență ateul Sigmund Freud a recunoscut tacit că **scrierile asceților creștini au, la urma urmei, justificare științifică**. El a adus la cunoștința lumii științifice ceea ce nu alcătuia nici o taină pentru lumea creștină, a ridicat vălul de pe ulcerația ascunsă ce roade din străvechime personalitatea omenească.

Conflictele intrapersonale sunt, din păcate, o realitate cotidiană. Este greu să nu răspunzi răului cu răul, să „întorci celălalt obraz". Și acum există unii ca Dmitrii Karamazov, care din pricina geloziei nebunești sunt gata să-și omoare tații, dar în ultima clipă își opresc mâna de la vărsarea de sânge. Și acum există tați neînfrânați, care își cheltuie viața în dezmăț și își urăsc cumplit copiii. Însă și acum, ca și atunci, după cum spune Dostoievskii, „Dumnezeu Se luptă cu diavolul, și câmpul de bătaie este inima omenească".

Ciocnirea dintre dorință și realitate nu trece fără să lase urme. Ea e în stare să-l „scufunde" pe om cum scufundă aisbergul o navă: cu cât este mai puternică „lovitura", cu atât începe și decurge mai acut boala. **Conflictele emoționale se răsfrâng în mod negativ asupra funcțiilor diverselor organe și a sistemelor din care acestea fac parte**. De exemplu, irascibilitatea, mânia, perturbă cu precădere activitatea sistemului vascular; ipohondria, întristarea, simțământul singurătății – pe cea a tractului gastrointestinal[1]. După părerea psihiatrilor ortodocși D. A. Avdeev și V. K. Neviarovici, la

[1] N. D. Semionova, *Psihosomaticeskie zabolevania* (Bolile psihosomatice), în *Psihologhiceskie osnovî deiatel'nosti vracea*

baza nevrozelor se află adeseori lipsa de smerenie a personalității aflate în conflict cu sine sau cu societatea[1].

Psihoterapeutul rus M. E. Litvak scrie: „După conflict, unul plânge în hohote, își smulge părul din cap (isterie), altul e abătut (depresie), altul rumegă situația pe tăcute, visând în mod steril să se răzbune (obsesie), neputând deloc să scape de gânduri și să adoarmă (insomnie), după care simte oboseală, se epuizează rapid (astenie), devine irascibil (forma hiperstenică a sindromului astenic)"[2].

Conflictele lăuntrice absorb atât de mult atenția că deseori omul se poartă împrăștiat, își pierde direcția. De pildă, ieșind din cabinetul șefului și continuând să se „războiască" în gând cu el, riscă să se trezească pe carosabil și să pățească un accident de mașină. Conflictele merg mână în mână cu nevrozele, cu traumele, ca și cu alcoolismul și cu narcomania. Nu este un secret faptul că pentru a scăpa de încordarea sufletească mulți recurg la alcool, la droguri sau fumează de nervi. Cu timpul, le este tot mai greu să renunțe la aceste împătimiri. În mod remarcabil, în secolul XX nivelul alcoolismului a crescut de 40,4 ori, iar cel al nevrozelor – de 40,6 ori. Proporțiile sunt șocante![3]

(Fundamentele psihologice ale activității medicului), Moscova, 1999, p. 37-50.

[1] D. A. Avdeev, V. K. Neviarovici, *Nervnost', eio duhovnîie pricinî și proiavleniia* (Nervozitatea: cauzele și manifestările ei duhovnicești), Moscova, 1999, p. 14-15.

[2] M. E. Litvak, *Esli hoceș bît' sceastlivâm* (Dacă vrei să fii fericit), Rostov-pe-Don, 1995, p. 481.

[3] *Ibidem*, p. 482.

Să ne imaginăm următoarea situaţie: un om care suferă de alcoolism cronic a făcut tratament şi a reuşit să se lase de băut. Totuşi, jindul după alcool rămâne. Omul şi-l înfrânează prin eforturi de voinţă, îşi spune că trebuie să respecte recomandările medicilor, să-şi păzească sănătatea, să se îngrijească de cei apropiaţi – dar dacă „lasă garda jos" o singură dată, „aţa se rupe" şi urmează o nouă beţie.

Şi la narcomani se observă o stare de dedublare lăuntrică. Ei înţeleg că nu este bine să furi, însă dorinţa de a ajunge la euforie şi de a scăpa de sindromul de abstinenţă îi împinge la alte şi alte nelegiuiri.

Conflictele lăuntrice slăbesc imunitatea şi, prin urmare, rezistenţa organismului faţă de bolile infecţioase şi oncologice.

Un exemplu grăitor al felului în care păcatele părinţilor provoacă la copii tulburări psihosomatice este patogeneza astmului bronşic. La astm duc factori alergici, infecţioşi şi psihosomatici. Rădăcinile astmului bronşic se pot afla şi în năzuinţele nerealizate de a primi recunoaşterea şi atenţia celor din jur, în atracţia sexuală prost refulată, în contradicţia dintre dorinţa de a câştiga încrederea celorlalţi şi frica în faţa acestui lucru.

În copilărie, unui asemenea bolnav deseori i-au fost refuzate grija şi afecţiunea maternă (privarea prea timpurie de „mediul matern"). Copilul, care are atâta nevoie de grija părintească, reacţionează la lipsa de atenţie a părinţilor printr-un acutizat simţământ de neajutorare. Iar mama, străduindu-se să-l facă independent pe copil, obţine rezultatul contrariu: îi acutizează simţământul de neajutorare şi dependenţa de ea. Conflictul legat de astm este numit „plânsul înăbuşit (mut) al copilului". Plânsul obişnuit o înstrăinează şi mai mult pe mamă, care şi aşa îl respinge pe copil. Şi atunci, copilul „dezmoştenit de soartă", ca să nu izbucnească în plâns şi ca să stârnească măcar mila mamei reci şi lipsite de inimă, îşi încordează muşchii abdomenului, gâtului şi diafragmei. El îşi înăbuşă suspinele, şi ca atare începe să se înăbuşe[1].

Lipsa lacrimilor nu-l lasă pe copil să-şi verse durerea, să scape de încordarea sufletească, să se descarce emoţional. Savanţii consideră că între plâns şi ieşirea din situaţiile extreme există o legătură profundă. Alături de transpiraţie şi de aerul expirat, lacrimile eliberează organismul de toxine. Analiza lacrimilor permite punerea unor diagnostice şi ajustării dozelor medicamentoase. Studiile efectuate asupra compoziţiei chimice a lacrimilor provocate de o zguduire emoţională puternică arată că în acestea se află compuşi biochimic activi, pe când în lacrimile provocate de alte cauze (de exemplu, la tăierea cepei) substanţele cu pricina nu se găsesc. Plânsul este o reacţie normală, şi a-l înăbuşi este un lucru dăunător pentru sănătate. Totuşi, asta nu înseamnă că cel ce plânge, mai ales dacă suferă de astm, nu trebuie liniştit şi consolat[2].

Oricât ar fi de întristător, însă **tocmai păcatul mamei (educaţia defectuoasă din punct de vedere pedagogic şi psihologic) este vinovat în cazul dat**

---

[1] French T. M., Alexander F., *Psychogenetic factors in bronchial asthma*, în *Psychosom. Med. Monograph. IV*, National Research Council, Washington, 1941.

[2] M. V. Beniaminova, *Vospitanie detei: Ucebnik* (Educarea copiilor: manual), Moscova, 1991, p. 255.

pentru boala copilului. Boala n-ar fi avut pe unde să intre dacă s-ar fi respectat povaţa Apostolului Pavel: *...părinţilor, nu întărâtaţi pe copii voştri, ca să nu se deznădăjduiască* (Col. 3, 21), *ci creşteţi-i întru învăţătura şi certarea Domnului* (Efes. 6, 4).

La bolnavii de astm se instalează cu timpul modificări marcate ale sferei emoţionale (dispoziţie anxios-depresivă, epuizare, panică înainte de crize ş.a.m.d.). La rândul lor, emoţiile negative acutizează crizele. Pe lângă asta, simptomele astmatice sunt declanşate de factori neastmatici (coşmaruri, anxietate, întristare adâncă, frică etc.). Ele nu sunt cauze ale astmului, însă îl declanşează. Treptat, crizele se acutizează, ceea ce joacă un rol esenţial în cazurile de moarte subită datorată astmului (sufocare prin spasm bronşic).

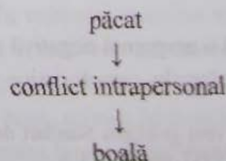
Să luăm încă un exemplu caracteristic din viaţa de zi cu zi. O femeie cu un fizic puternic, optimistă, în vârstă de treizeci şi trei de ani, s-a tratat vreme îndelungată pentru diverse tulburări somatice (dificultăţi la respiraţie, senzaţie de greutate în abdomen, creşterea frecvenţei cardiace ş.a.m.d.). La o examinare suplimentară s-a lămurit că toate acuzele ei ţineau de situaţia familială nefericită. La vârsta de optsprezece ani, pacienta a rămas gravidă şi a vrut să se mărite cu iubitul său. Totuşi, cedând presiunilor exercitate de autoritarii săi părinţi, a făcut avort şi a devenit soţia altui om – slab şi plicticos, după părerea ei.

Nu demult, în sufletul acelei femei s-a reaprins un conflict acut între dorinţe şi conştiinţă. Amărăciunea pentru propria soartă, amintirile triste şi simţământul vinovăţiei i-au străpuns sufletul rănit. Suprasolicitarea

emoţională i-a înrăutăţit dramatic starea de sănătate. Pe fondul conflictului lăuntric, dificultăţile de respiraţie s-au intensificat mergând până la crize de sufocare, iar accelerarea ritmului cardiac – până la aritmie însoţită de cardiofobie (frica de a muri prin stop cardiac).

Amarnica moştenire a lui Adam, contradicţiile lăuntrice sunt sporite de propriile noastre greşeli. Deci, să privim în propriul suflet şi să recunoaştem că Fericitul Augustin a spus adevărul. În „Mărturisirile" sale, el se înfierează fără cruţare şi se pocăieşte înaintea lui Dumnezeu: „Pricina stricăciunii mele a fost doar stricăciunea mea. Ea era scârbavnică, şi eu am iubit-o; am iubit pierzarea; am iubit căderea mea; nu ceea ce mă îmboldea spre cădere, ci însăşi căderea am iubit, suflete ticăloase... nu căutând ceea ce doream pe calea păcatului, ci căutând însuşi păcatul... Viaţa pe care o trăim aici are farmecul ei: în ea se află o frumuseţe anume, potrivită întregii frumuseţi pământeşti... Pentru aceasta îşi şi îngăduie omul să păcătuiască, şi prin înclinarea lipsită de măsură către aceste bunătăţi de jos părăseşte ceea ce este mai bun şi mai înalt: pe Tine, Doamne Dumnezeul nostru, dreptatea Ta şi legea Ta".

Vom rezuma toate cele spuse mai sus sub forma simplei scheme:

3.
Particularitățile personalității

Unii reprezentanți occidentali ai medicinei psihosomatice (Büchner, Weizsäcker ș.a.) militează pentru o reprezentare holistică a omului ca ființă sufletesc-trupească. Ei privesc bolile trupului ca pe niște manifestări simbolice ale bolilor sufletești, iar manifestările trupești ale bolilor (de exemplu, simptomele clinice) – ca pe o expresie a tulburărilor psihice sau spirituale (mai bine zis duhovnicești) care se ascund în spatele lor. În studiile lor, ponderea se mută de la problema **cauzei** bolii asupra problemei **sensului** ei[1].

În proveniența unei serii întregi de afecțiuni somatice locul de frunte aparține, într-adevăr, factorilor psihoemoționali, în particular celor negativi din punct de vedere moral (iar din punct de vedere teologic, păcătoși). În numărul așa-numitelor afecțiuni psihosomatice autentice intră boala ischemică a inimii, hipertensiunea arterială și ulcerul gastroduodenal, colita ulceroasă, astmul bronșic, psoriazisul, neurodermita, îngrășarea, artrita reumatoidă, poliartrita cronică nespecifică etc.

Boala își lasă o amprentă negativă asupra victimei sale, însă și trăsăturile caracteristice ale bolnavului

[1] Büchner Fr., Vom geistigen Standart der modernen Medizin, Freiburg-Br., 1957, pp. 81-115.

(profilul personalității lui) predispun la apariția unor anumite reacții patologice. **Există o legătură între particularitățile personalității și probabilitatea dezvoltării bolilor psihosomatice.** Sunt descrise amănunțit următoarele tipuri de personalitate: „coronariană", „hipertensivă", „ulceroasă", „artritică", „alergică" și „cu tendință la accidente" (*accident-prone* în lb. engleză; termen „forjat" de Helen Flanders Dunbar, fondatoarea medicinei psihosomatice – n. tr.)". De tipul personalității depinde în mare măsură dacă se va instala boala, când și cum se va încheia ea.

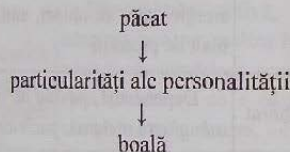
Și cum să nu ne amintim aici observația nu lipsită de sarcasm care a fost făcută încă din secolul trecut: dacă medicul care a venit la Ilia Ilici Oblomov pe strada Vâborgskaia nu i-ar fi cunoscut anamneza de pe poziția psihologului, nu i-ar fi pus diagnosticul de „neurastenie cu nuanță ipohondriacă", ci ar fi pus boala lui pe seama îngrășării și a proastei circulații a sângelui, urmate de tulburări trofice ale creierului – „și ar fi avut dreptate pe jumătate". Oblomov este tipul de om care suferă de lene, de hipodinamie (stă tot timpul întins pe divan). El nu își poate găsi locul în viață. Pe de o parte, era om bun, sufletist, înțelegător, însă, educat fiind într-un mediu de „nu-fă-nimic", mai târziu nu a vrut să facă nici el nimic în societatea în care trăia. Nu vom mai examina acum motivele de profunzime ale acestui comportament. Oblomov este exemplul clasic al felului în care, prin patologia psihică și somatică, boala morală își duce nefericita victimă la un deznodământ letal înainte de bătrânețe.

Mai jos, în tabelul nr. 3, sunt arătate trăsăturile de personalitate care predispun la apariția sau la acutizarea anumitor maladii. Aceste date încă nu au fost confirmate experimental. Ele sunt, mai degrabă, nişte scheme explicative. Totuşi, să medităm la ele: oare nu creem pentru noi înşine şi pentru copiii noştri prilejuri de boală? Iar boala poate să apară, mai ales în condițiile unei eredități încărcate (prezența „țintei" care va fi lovite, în care boala va „trage" mai devreme sau mai târziu).

Boala	Caracteristicile personalității
Boala ischemică a inimii (angină pectorală, infarct miocardic)	Personalitate activă, impulsivă, năzuință de a se „realiza în viață", tenacitate în urmărirea scopurilor, dorința stăruitoare de a câştiga autoritate şi de a avea succes, iubirea de *slavă deşartă* şi de cinstiri (vanitate şi *ambiție*)
Hipertensiune arterială	Caracter reținut şi ordonat în combinație cu un nivel conflictual ridical, pedanterie, înclinare către irascibilitate şi crize de mânie care sunt înăbuşite în mod constant şi nu se manifestă în exterior prin nimic
Astmul bronşic (de proveniență psihosomatică)	Caracter moale, nevoie de grija şi mângâierea maternă, dependență de lider
Ulcerul gastroduodenal	Refularea sentimentelor agresive, încordare lăuntrică, tristețe şi iritare datorate faptului că situația reală nu corespunde cu propriile dorințe şi idealuri
Colita ulceroasă	Mania curățeniei, tendință spre ordine, punctualitate, timiditate, înclinare către activitatea pur intelectuală, dificultăți în transferarea atenției spre alt obiect, *tristețe ascunsă din pricina* pierderii a ceva însemnat
Migrena	Pedanterie, nivel înalt de refulare a emoțiilor, dificultăți în transferarea atenției spre alt obiect, ambiție, nivel înalt de pretenții
Diabetul zaharat	Dependență, nevoie de confort, de *mângâiere* maternă, pasivitate
Cancer de plămâni şi alte câteva *forme* de tumori (miom uterin?)	Înclinare spre a ține în sine emoțiile neplăcute, incapacitatea sau lipsa dorinței de a reacționa emoțional imediat la evenimentele neplăcute, sentiment de dezamăgire şi pustietate lăuntrică, utilizarea mecanismelor de apărare ale negației şi excluderii
Boli de piele (urticarie, eczemă, neurodermită)	Nevoie de grijă şi mângâierea, sentiment de singurătate, înclinare spre masochism

Informaţiile folosite au fost luate dintr-un document oficial al Ministerului Sănătăţii al Federaţiei Ruse (manualul pentru pregătirea medicilor în vederea examenului de specialitate)[1], precum şi dintr-un manual de medicină psihosomatică[2].

Trăsăturile de personalitate menţionate sunt numai factori de risc. Gradul în care sunt dezvoltate ele e diferit. **Indiscutabil, nu se pot trasa nici un fel de paralele stricte între caracter şi boală.** Unele dintre respectivele particularităţi fie sunt păcătoase, fie devin astfel în anumite condiţii (de pildă, la cei care au primit o educaţie incorectă), fie sunt născute de păcate. În acest plan, este corect să afirmăm următoarele:

[1] *Ţertifikat speţialista. Rukovodstvo dlia vracei s testami po fundamental'nâm i mediko-soţial'nâm disţiplinam* (Examenul de specialitate. Vademecum pentru medici însoţit de teste pentru disciplinele fundamentale şi medico-sociale), Moscova, 1997, p. 232.

[2] V. Bräutigam, P. Christian, M. Raad, *Psihosomaticeskaia mediţina: kratkii ucebnik* (Medicina psihosomatică: compendiu), Moscova, 1999, p. 376.

4.
Traumele psihice

Ştiinţa contemporană a stabilit că emoţiile pozitive şi cele negative, „refractându-se" prin prisma *particularităţilor personalităţii*, a sistemului relaţiilor ei cu ceilalţi oameni ş.a.m.d., duce la modificări fiziologice şi biochimice în organism. Aceasta joacă un rol hotărâtor în apariţia **tulburărilor psihogene** (aşa-numitelor psihogenii), care, spre deosebire de cele somatogene, sunt provocate nu de factori somatici, ci de factori psihici şi duhovniceşti. Semnul comun al tuturor tulburărilor psihogene este că ele sunt condiţionate de **trăiri psihotraumatizante** (groază, deznădejde, orgoliu jignit ş.a.m.d.).

Psihogeniile se manifestă sub forma patologiei psihice şi somatice. „Plânge creierul, iar lacrimile picură în inimă, în ficat, în stomac..." – spunea metaforic cunoscutul psiholog rus R. A. Luria.

Nimeni nu poate tăgădui puternica înrâurire a sufletului asupra bolii. Starea sufletească, încrederea sau neîncrederea faţă de doctor, profunzimea credinţei şi nădejdii în vindecare determină în mod esenţial evoluţia şi deznodământul bolii. Nu degeaba marele chirurg şi Ierarh Luca (Voino-Iaseneţkii) sublinia: „Psihoterapia, care constă în acţiunea verbală – mai bine zis duhovnicească – a medicului asupra bolnavului este

o metodă general recunoscută, care dă adesea rezultate minunate, de tratare a multor boli"[1]. *Cuvintele frumoase sunt ca un fagure de miere, dulceață pentru suflet și tămăduire pentru oase* (Pilde 16, 24).

Faptul acesta este confirmat în mod indirect de **bolile iatrogene**. Ele apar la pacienți ca răspuns la cuvinte și acțiuni imprudente sau neetice ale lucrătorilor medicali. „Cu cuvântul poți să omori, cu cuvântul poți să izbăvești". Limbajul mușcător, cinic, osândirea, vorbirea de rău sau pur și simplu flecăreala necontrolată sunt în stare să producă nenorociri ireparabile. Iată doar trei episoade foarte grăitoare din practica medicală.

a) Intrând în cabinetul oncologului pentru un control de rutină, pacientul E. a auzit încă din prag: „Câți ani aveți?". „Cincizeci", a răspuns el. „Aveți tumori?", a întrebat iarăși medicul. „Păi, parcă n-aș avea", s-a tulburat pacientul. „Ciudat! La vârsta dumneavoastră ar trebui să aveți ceva", a remarcat medicul. Fără să-l examineze pe pacient, a scris în registru: „sănătos". Bolnavul a ieșit din cabinet în stare de șoc. Nu este greu de ghicit prin ce a trecut atunci.

b) Bolnavului P. i se recoltase cu trei săptămâni în urmă o biopsie dintr-o tumoră gingivală. El s-a adresat chirurgului-stomatolog care îl operase, cu rugămintea de a-i comunica diagnosticul exact. Medicul n-a găsit nimic mai bun de făcut decât să-i răspundă: „Mergeți

[1] Sfântul Ierarh Luca (Voino-Iasenețkii), *Duh, dușa, telo* (Duh, suflet, trup), Moscova, 1999, pp. 111-112.

la morgă, o să vă spună acolo tot". Pacientul nu știa că chirurgii trimit de obicei biopsiile la secția de anatomie patologică (care se ocupă și de autopsiile din spitale – n. tr.). Omul a înțeles literal spusele medicului, și ca atare a făcut o criză de inimă.

c) Bolnava K. a mers pentru consultație la un profesor cardiolog pe motiv de cardiofobie. Profesorul era în ședință de catedră, așa încât bolnava a fost primită de medicul de gardă. Pentru început, respectivul a pierdut o mulțime de timp clarificând de ce trebuie să se ocupe el de K., care fusese trimisă pentru consultație la profesor. Apoi, luând cunoștință de rezultatele examinărilor anterioare și negăsind nici un motiv de temere din punct de vedere cardiologic, a aruncat cu nemulțumire: „Cardiofobie înseamnă frica de moarte din cauza unor probleme cardiace. În ce ne privește, la dumneavoastră totul este „curat". Nu vă temeți, de inimă n-o să muriți. Mergeți la psihiatru!"

De atunci, bolnava a devenit absolut convinsă că nu este sănătoasă psihic. Fiind o persoană suspicioasă, a început să înregistreze cu scrupulozitate toate semnele „gravei sale boli". Simptomele se înmulțeau ca ciupercile după ploaie: bolnava descoperea în sine tot ce dorea. Și a sfârșit prin a avea într-adevăr nevoie de asistență psihiatrică.

Unde se află rădăcina bolilor iatrogene? Evident, în încălcarea principiilor de etică și deontologie medicală. Cele mai cunoscute dintre acestea sunt „nu vătăma", „respectă personalitatea pacientului", „urmea-

ză îndemnurile conştiinţei", „poartă-te cu bolnavul cum ai vrea să se poarte medicul cu tine într-o situaţie asemănătoare". Principiile de mai sus sunt „regulile de aur" ale eticii creştine aplicate la practica medicală: *toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, asemenea şi voi faceţi lor, că aceasta este Legea şi Prorocii; iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuţi; nu fă rău* (Mt. 7, 12 şi 19, 19; Mc. 10, 19).

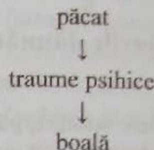
Medicii sunt datori să împlinească cu deosebită râvnă porunca Apostolului Pavel: *din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuinţă, ca să dea har celor care ascultă... orice amărăciune şi supărare şi mânie şi izbucnire şi defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate; ci fiţi buni între voi şi milostivi, iertând unul altuia precum şi Dumnezeu v-a iertat vouă în Hristos* (Efes. 4, 29-32). Apostolul ne cheamă pe toţi să ne păzim limba, să nu osândim şi să nu dăm prilej de poticnire sau de sminteală (Rom. 14, 13).

Cu adevărat, *cele ce ies din gură pornesc din inimă, şi acelea spurcă pe om* (Mt. 15, 18). Şi nu numai că spurcă, ci şi schilodeşte, iar câteodată chiar omoară. *Cine îşi păzeşte gura îşi păzeşte sufletul său*, învaţă preaînţeleptul împărat Solomon, *iar cel ce deschide prea tare buzele o face spre pieirea sa* (Pilde 13, 3).

Vede Dumnezeu că dacă am respecta în relaţiile cu oamenii aceste reguli elementare s-ar împuţina simţitor cazurile de boală ulceroasă, de angină pectorală, de infarcte cardiace şi cerebrale, de crize hipertensive, de reacţii isterice, de depresii, de tulburări ale ciclu-

lui menstrual şi de pierdere a laptelui la femeile care alăptează.

În concluzie, vom trasa încă o schemă:

5.
Obiceiurile dăunătoare

Din punct de vedere ortodox, **păcatul ne otrăveşte prin intermediul obiceiurilor dăunătoare pervertind necesităţile noastre normale, fireşti**. Să cercetăm mai amănunţit această relaţie.

După criteriul celor trei niveluri ale existenţei omeneşti (trup, suflet, duh), necesităţile pot fi împărţite în trei mari grupe:

a) biologice (nevoia de hrană, de locuinţă, de haine, de somn ş.a.m.d.);

b) sociale (nevoia de comunicare cu oamenii, de a crea ş.a.m.d.);

c) duhovniceşti (nevoia de religie, de libertate, de sens al vieţii ş.a.m.d.).

În sine, necesităţile enumerate mai sus sunt neutre (nepăcătoase) din punct de vedere etic şi exprimă dependenţa noastră de anumiţi factori sau de anumite condiţii. Să ne amintim spusele Evangheliei: *nu duceţi grijă, spunând: „ce vom mânca?", sau „ce vom bea?", sau „cu ce ne vom îmbrăca?", pentru că după toate acestea se străduiesc neamurile* (păgânii)*; ştie, doar, Tatăl vostru Cel ceresc că aveţi*

nevoie de ele (Mt. 6, 31-32). Aici este vorba de necesităţile biologice elementare. A le satisface nu e un lucru condamnabil. Foamea i-a silit pe Apostoli să rupă şi să mănânce spice de grâu în ziua sâmbetei, ceea ce a stârnit o furtună de nemulţumire din partea fariseilor. Aceştia L-au mustrat pe Hristos pentru că le-a îngăduit, chipurile, ucenicilor Săi să calce legea lui Moise, care nu îngăduia să se lucreze în ziua sâmbetei. Domnul le-a răspuns însă: *dacă ştiaţi ce înseamnă: „milă voiesc, iar nu jertfă", n-aţi fi osândit pe cei nevinovaţi* (Mt. 12, 7).

Procesul formării cerinţelor are o serie de etape. Potrivit Sfântului Ierarh Teofan Zăvorâtul, la început apare **atracţia inconştientă**, nevoia nedefinită de ceva, şi nu ştim încă ce ne-ar putea satisface. Pe măsura conştientizării obiectului cerinţei, către care tindem, atracţia se amplifică, transformându-se în **dorinţă conştientizată, orientată către un scop bine determinat**. Începem să năzuim în mod conştient către obiectul căutat, şi căutarea lui dă mărturie despre **înclinarea voinţei**[1].

Este interesant de remarcat că renumitul psiholog rus A. N. Leontiev descrie mecanismul zămislirii cerinţelor în mod esenţialmente identic cu spusele Sfântului Ierarh Teofan: „Până la prima ei satisfacere, cerinţa „nu îşi cunoaşte" obiectul, el încă trebuie descoperit". După aceea, omul înţelege ce vrea şi

[1] Teofan Zăvorâtul, *Što est' duhovnaia jizn' i kak na neio nastroit'sia* (Ce este viaţa duhovnicească şi cum să dobândim dispoziţia potrivită pentru ea), Leningrad, 1991, p. 23.

doreşte în mod conştient să ajungă *la scop*. *Obiectul cerinţei* devine motiv, care stimulează şi justifică activitatea[1].

Totuşi, cerinţele *se transformă* adescori în patimi. Când înclinarea voinţei către ceva este prea puternică, ea iese de sub controlul conştientului, ne cotropeşte şi literalmente ne ţine în gheare. Atunci cerinţa, deja pervertită de *păcat*, trăieşte înăuntrul nostru o viaţă parcă independentă, de sine stătătoare, autonomă. Probabil că tocmai acesta este unul dintre semnele „sufletului" aparte al păcatului, despre care vorbeşte Cuviosul Macarie cel Mare şi pe care, după tâlcuirea lui, Domnul ne porunceşte să îl urâm (Lc. 14, 2; In. 12, 25).

„...Dacă înclinarea siluieşte cerinţa, ferecând-o într-o formă determinată, şi o perverteşte sau îi dă o orientare incorectă, nefirească", scrie Sfântul Ierarh Teofan Zăvorâtul, „atunci... cerinţele şi natura se află într-o stare de înrobire nefirească"[2].

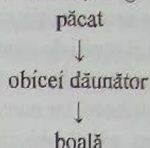
Stimulând sistemul nervos, păcatul cere, adeseori ne împinge cu sila către o anumită activitate sau către un anumit comportament, care nu corespund nevoilor reale ale organismului – de pildă, de la o alimentaţie echilibrată la îmbuibare. Astfel, necesitatea fiziologică a omului de a se alimenta se transformă într-una din varietăţile lăcomiei pântecelui, şi

[1] A. N. Leontiev, *Izbrannâie psihologhiceskie proizvedenia* (Opere psihologice alese), vol. 2, Moscova, 1983, pp. 205-212.

[2] Teofan *Zăvorâtul*, *Nacertanie hristianskogo veroucenia* (Schiţă a învăţăturii de credinţă creştine), Moscova, 1994, p. 305.

din „stăpâni" devenim „robi", nefiind pe dinăuntru oameni liberi şi sănătoşi.

Se trasează astfel un lanţ *sui generis*:

Tocmai din pricina păcatului cerinţele omeneşti normale se transformă în patimă şi se condamnă personalitatea la o rămânere constantă în starea de *dobitocie (animalitate)* duhovnicească. Degradarea năzuinţelor supreme, duhovniceşti-morale, ale personalităţii este întrupată în „blidul de linte". Pentru acesta, Esau şi-a vândut lui Iacov, fratele său mai tânăr, dreptul de întâi-născut (Fac. 25, 30-34). Dimpotrivă, harul dumnezeiesc, tămăduind dispoziţia voinţei şi motivele inimii, face ca cerinţele biologice şi sociale să se *supună* celor duhovniceşti. În caz contrar, pervertirea sufletului naşte o anumită patimă şi, în mod corespunzător, lipsa de măsură într-o anumită privinţă. Tocmai pe acest teren cresc de obicei obiceiurile *dăunătoare* (*împătimirile*), care împing la abuzarea de obiectul necesităţii.

Iată unde se află **rădăcina bolilor provocate de modul incorect (după terminologia teologică – *păcătos*) de viaţă**. Iată de unde provine **dependenţa de obiceiuri**. Multe dintre ele sunt anevoie de biruit. Ne vine mult mai la îndemână să luăm doctorii pentru a „înăbuşi" manifestările clinice ale bolii decât să ne

luptăm cu sursa ei, care este *păcatul*. În planul dat, împătimirea este unul dintre factorii de risc, care încalcă echilibrul mediului intern al organismului și prin aceasta provoacă apariția sau acutizarea unei anumite boli. Până și copiii de școală știu că fumatul duce adeseori la cancer pulmonar, alcoolismul – la ciroză hepatică și psihoze, iar narcomania – la SIDA și hepatită C. Totuși, există obiceiuri-împătimiri ale căror urmări vătămătoare nu sunt atât de evidente. Obiectele lor nu sunt în sine păcătoase – însă abuzul de ele este din punct de vedere teologic păcătos, iar din punct de vedere medical – periculos pentru viață și sănătate.

Un exemplu grăitor este atitudinea față de computere. Dacă le folosim în mod rațional, ele sunt foarte folositoare, iar în anumite domenii de activitate sunt chiar indispensabile. La excese duc cele mai des atracția jocurilor pe calculator, surfingul haotic, munca în spațiul Internetului peste intervalele de timp rezonabile, vizionarea prelungită a imaginilor de contrast înalt alcătuite dintr-o mulțime de detalii mărunte de diverse culori. În acest plan, **abuzul de calculator este un fel narcotic *sui generis***, care acționează negativ asupra trupului, sufletului și duhului atât ale copilului, cât și ale adultului.

Tulburările somatice se manifestă prin probleme de vedere, stare generală de rău, scăderea imunității și boli condiționate de viața sedentară (hemoroizi, constipație etc.). Nivelul excedentar de câmpuri și radiații electromagnetice provoacă apariția sau acutizarea bolilor oncologice (leucemii?).

Urmări importante se manifestă și în ce privește aparatul locomotor. Pe lângă osteocondroza coloanei vertebrale, apar așa-numitele boli profesionale ale celor ce lucrează la calculator. Este vorba cu precădere de boli ale mâinilor, datorate poziției lor nefiziologice prelungite din timpul lucrului la o tastatură poziționată incorect/incomod.

– tendovaginită (inflamația tendoanelor mâinii, încheieturii mâinii și umărului);

– boala de Quervain (inflamația tendoanelor antebrațului și încheieturii cotului);

– sindromul de tunel carpal (lezarea nervului median al mâinii)[1].

Și sistemul nervos central are de suferit. Se observă reacții asteno-nevrotice, scăderea capacității de concentrare, tulburări de memorie și de somn, creșterea excitabilității și irascibilității, dureri de cap. La femeia gravidă crește riscul de avort și de apariție a patologiei intrauterine la produsul de concepție.

Extrem de periculoase sunt și **tulburările duhovnicești persistente** datorate acțiunii energo-informaționale a computerului asupra personalității. În primul rând, este vorba de imersiunea într-o lume a iluziilor și a patimilor păcătoase, iar în al doilea rând – de dependența psihologică de realitatea virtuală („părută", creată în mod artificial).

Ieromonahul Anatolie (Berestov), profesor neuropatolog cu mare experiență, afirmă că omului care

[1] G. G. Demircioglan, *Komputer i zdorov'e* (Computerul și sănătatea), Moscova, 1995, p. 26.

şade în faţa calculatorului lumea virtuală i se pare uneori mult mai reală decât cea înconjurătoare. Omul intră în realitatea edificată de el prin mijloace tehnice, iar aceasta, la rândul său, penetrează în conştiinţa lui, devine o parte a „eului" său. Cu timpul, graniţa dintre lumea inventată şi cea reală se şterge, şi oamenii „trăiesc" în două planuri simultan. De aici – dedublarea duhovnicească a conştientului între real şi virtual[1].

Părintele Anatolie îşi ilustrează reflecţiile prin exemplul programului special pentru computer „Cybersex". Acesta permite substituirea relaţiei naturale, fiziologice, dintre bărbat şi femeie printr-un „onanism computerizat şi perversiuni sexuale". Cu ajutorul lui pot fi experiate satisfacţii sexuale în orice moment, cu oricine şi în felul dorit. Într-adevăr, computerul reacţionează ca un partener sexual viu şi deja nu mai este receptat ca un aparat neînsufleţit[2].

Această pseudorealitate atrage prin senzaţia autenticităţii evenimentelor şi trăirilor. Cu cât este mai mare *iluzia parteneriatului*, cu atât este mai ispititor contactul. Ca atare, comunicarea cu „cutia" electronică este comparabilă cu **efectul drogării.** „Dizolvându-ne"

[1] Ieromonah Anatolie (Berestov), *Cislo zveria. Na poroghe tret'ego tâsiaceletiia. Zapiski sovremennogo vracea-sviaşcennika ob ekstrasensah, koldunah, vliianii televideniia i okkultnâh nauk na naşe zdorov'e* (Numărul fiarei. În pragul mileniului III. Însemnările unui medic-preot contemporan despre bioenergoterapeuţi, despre vrăjitori, despre înrâurirea televiziunii şi a ştiinţelor oculte asupra sănătăţii noastre), Moscova, 1996, pp. 104-111.

[2] *Ibidem*, pp. 108-109.

în torentul informaţional, cădem în deplină dependenţă de el şi ne pierdem pe noi înşine. Se schimbă în mod cardinal mediul în care sălăşluim, potrivit binecunoscutei glume: „Gicu nu-i acasă, este pe Internet". Computerul poate deveni ca o mlaştină; acţiunea lui de fascinaţie seamănă cu felul hipnotizant în care priveşte pitonul la prada sa. Dacă utilizatorul înveterat al computerului este rupt de îndeletnicirea sa favorită, el seamănă cu un narcoman în sindrom de *abstinenţă, echivalenţa mergând până la* o anumită similitudine a simptomelor. Neliniştea, agitaţia, împrăştierea, excitabilitatea, irascibilitatea crescută – iată o listă departe de a fi completă a acestor simptome. Îndeosebi de apăsătoare este senzaţia de „invaliditate" intelectuală...[1]

Ca să zicem aşa, printr-o monstruoasă mutaţie duhovnicească (nebiologică) omul raţional (*homo sapiens*) se transformă în om informaţional (*homo informaticus*). Dând naştere unei înşelătoare senzaţii de libertate, lumea virtuală distruge personalitatea sau nu o lasă să se dezvolte. De multe ori nu bănuim nimic. Şi totul începe câteodată de la jocurile pe calculator, ce par inofensive şi de care este cumplit de uşor să devii dependent!

Aşadar, am examinat pe scurt câteva căi de apariţie şi dezvoltare a bolii la omul adult şi la copil. Cum pot fi acestea interpretate de pe poziţiile psihologiei şi medicinei orientate ortodox?

[1] M. G. Abramov, *Celovek i komputer: ot* homo faber *k* homo informaticus, în *Celovek* (Omul), nr. 4/2000, p. 133.

A tăgădui prezența factorilor și proceselor duhovnicești care duc la boală și moarte este absurd. Cu toate că ele se află în afara domeniului științei tradiționale, este neapărată nevoie ca ele să fie luate în calcul alături de ceilalți factori și de celelalte procese patogene, pe care savanții deja le studiază de multă vreme. Viziunea creștină apare aici ca fiind de mare actualitate. Cu mii de ani înaintea progreselor științei contemporane, Biblia a arătat simplu și limpede legătura dintre păcat și boală, dintre starea emoțională și sănătatea psihică: *bărbatul limbut nu se va îndrepta pe pământ; pe bărbatul nedrept, relele îl vor vâna spre stricăciune* (Ps. 139, 11). *O inimă fără patimă este viața trupului, pe când pornirea pătimașă este ca un cariu în oase* (Pilde 14, 30). *O inimă veselă este un leac minunat, pe când un duh fără curaj usucă oasele* (Pilde 17, 22). *Cununa înțelepciunii este temerea de Domnul, care odrăslește pace și sănătate nevătămată – dar și una, și alta sunt daruri de la Dumnezeu* (Sir. 1, 18).

După spusele Sfântului Ierarh Ioan Gură de Aur, stricăciunea sufletului este una dintre pricinile bolilor. **Din perspectiva acestei relații, păcatul poate fi privit ca terenul și factorul duhovnicesc al stresurilor, al conflictelor intrapersonale, al trăsăturilor negative de caracter și de personalitate, al traumelor psihice și al obiceiurilor dăunătoare – și, prin urmare, al bolilor ce sunt legate de acestea.**

Sfântul Ierarh Teofan Zăvorâtul scria: „Păcatul nu lovește doar sufletul, ci și trupul. În unele cazuri, lucrul acesta este foarte învederat; alteori – deși nu este atât de învederat, însă adevărul rămâne adevăr... Păcatul se săvârșește în suflet și îl face bolnav de-a dreptul – însă întrucât viața trupului vine de la suflet, bineînțeles că de la un suflet bolnav vine o viață nesănătoasă. Faptul în sine că păcatul aduce întuneric și chin nu are cum să nu acționeze nefavorabil și asupra sângelui... Dar când îți amintești că el desparte de Dumnezeu – Izvorul vieții – și îl pune pe om în contradicție cu toate legile care lucrează și în el *însuși*, și *în* natură, este chiar de mirare cum mai rămâne în viață păcătosul după păcat. La mijloc este *mila lui* Dumnezeu, care așteaptă pocăința și întoarcerea lui. Prin urmare, bolnavul trebuie mai întâi de toate să se grăbească a se curăți de păcate și a se împăca cu Dumnezeu în conștiința sa. Prin aceasta va croi drum lucrării binefăcătoare a medicamentelor"[1].

Informațiile despre factorii duhovnicești ai bolilor nu fac decât să îmbogățească concepțiile medicale, să ridice gradul de eficacitate al măsurilor medicale și să ajute la vindecarea nu a bolii, ci a bolnavului. Mulțumită acestor informații este mai ușor de înțeles pentru ce sunt trebuincioase metodele duhovnicești de tratament, care sunt particularitățile istoriei bolii și istoriei vieții pacientului. Nu este un secret faptul că una și aceeași boală urmează adeseori evoluții diferite. Forme identice de nevroză există, însă nevrotici identici nu există. După cât se vede, această logică este corectă în privința oricăror boli.

---

[1] Teofan Zăvorâtul, *Mâsli na kajdâi den' goda po țerkovnâm citeniam iz Slova Bojiia* (Gânduri pentru fiecare zi a anului, după pericopele bisericești), Moscova, 1881, p. 57.

Boala este semnalul de avarie pe care sufletul îl trimite prin intermediul trupului. Iar fiecare om are un suflet diferit de al celorlalţi. Să ascultăm ce ne spune Purtarea de grijă dumnezeiască prin mijlocirea bolii copilului, însă, fireşte, să nu fim susceptibili şi preocupaţi peste măsură de noi înşine. Şi atunci depresia, de exemplu, va „spune": „Potoleşte-te! Eşti prea irascibil şi pretenţios!", iar criza de astm bronşic va „declara": „Nu-ţi înţelegi copilul aşa cum trebuie şi îi dai prea puţină atenţie". Un asemenea dialog lăuntric va ajuta la interpretarea corectă a bolii, la vindecarea ei mai grabnică şi la prevenirea ei pe viitor. El va face un excelent serviciu, devenind un pas înainte spre vindecare. Dar dacă ne vom grăbi să „scăpăm" de semnalele organismului, dacă le vom „înăbuşi" prin medicamente, negreşit vom cădea spre medicina primitivă, mecanicistă, de tipul: „pentru dureri de cap – antinevralgic; pentru dureri de burtă – no-spa".

Recunoaşterea componentei duhovniceşti a bolii ne obligă pe toţi să fim cu atât mai responsabili în ce priveşte comportamentul nostru şi educarea copiilor. Într-adevăr, are dreptate Apostolul Pavel: *toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi folosesc; toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate zidesc* (1 Cor. 10, 23). Nu degeaba şi o înţeleaptă maximă glăsuieşte: „Semeni faptă – culegi obicei, semeni obicei – culegi caracter, semeni caracter – culegi destin".

ANEXE

Despre relaţiile intime ale soţilor

Pentru creştinii care se pregătesc pentru viaţa de familie sau care sunt deja căsătoriţi va fi interesant să facă cunoştinţă cu vederile unui cunoscut nevoitor contemporan – Bătrânul Paisie Aghioritul – asupra problemelor vieţii de familie. Tema relaţiilor intime dintre soţi este foarte cuprinzătoare şi a fost mult studiată de diverşi autori. De aici nu rezultă însă că toate problemele ei au fost deja rezolvate. Redăm mai jos o scrisoare pe care Bătrânul a adresat-o unui fiu duhovnicesc, şi anume preotului Dionisie Tatsis, după care urmează o scrisoare ce aparţine lui Tatsis însuşi. Ea a fost publicată în numărul 45 al revistei „Synaxis" pe ianuarie-martie 1993.

1.
Scrisoarea Părintelui Paisie Aghioritul

„*Cinstita Cruce*, 1 ianuarie 1974.

Iubite frate Dionisie, fii sănătos! Binecuvântarea Preasfântului Prunc din Vitleem să fie asupra anului care vine.

Am primit scrisoarea ta cu privire la relațiile conjugale ale preoților căsătoriți și, în general, ale mirenilor căsătoriți, despre care mă întrebi. De ce Sfinții Părinți nu dau hotărâri absolut exacte? Păi, asta înseamnă că există o anumită incertitudine, pentru că nu toți oamenii pot trăi după același șablon. Părinții lasă mult în seama discernământului nostru, în seama râvnei, simțului duhovnicesc și posibilităților fiecăruia.

Ca să fiu înțeles mai bine, voi da exemple din viața unor preoților și mireni căsătoriți care sunt și acum în viață și pe care eu îi cunosc. Printre ei sunt unii care după ce au încheiat unirea căsătoriei au dat naștere la doi-trei copii, ca pe urmă să trăiască în curăție. Alții se apropie trupește numai în vremea nașterii de prunci, iar restul timpului trăiesc ca frate și soră. Alții se înfrânează numai în vremea posturilor, iar după aceea au relații intime. Unii nici asta nu reușesc să facă. Sunt unii care se împreunează la mijlocul săptămânii, ca să petreacă în curăție trei zile înainte de Dumnezeiasca Împărtășanie și trei zile după Dumnezeiasca Împărtășanie. Unii și aici se poticnesc, din pricină că Hristos, arătându-Se după înviere Apostolilor, a zis îndată: *precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa și Eu vă trimit pe voi... luați Duh Sfânt: cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate, și cărora le veți ține, vor fi ținute* (In. 20, 21-23).

Iar scopul este ca fiecare să se nevoiască cu dreaptă socotință și cu osârdie, după puterile duhovnicești pe care le au.

La început, bineînțeles că tinerețea pune piedici – însă cu trecerea timpului trupul slăbește, duhul se întărește, încât până și cei căsătoriți încep să guste puțin din desfătarea dumnezeiască. Atunci oamenii se îndepărtează, deja în chip firesc, de plăcerile trupești, care devin nimicnice în ochii lor. Iată, așa se nevoiesc cei căsătoriți și ajung la rai pe calea cea lină și ocolită, în vreme ce monahii suie acolo cățărându-se pe stânci și urcându-se pe piscuri.

Tu trebuie să ai în vedere că problema relațiilor intime nu este numai problema ta și că nu ai dreptul să rezolvi totul singur, ci numai prin bună înțelegere, cum poruncește Apostolul Pavel. Apoi, și când lucrurile se fac prin bună înțelegere, tot este nevoie de rugăciune. Și cel puternic trebuie să se pună în situația celui neputincios. Adeseori se întâmplă așa: o jumătate se învoiește să se înfrâneze ca să n-o amărască pe cealaltă, însă lăuntric suferă. Asta se întâmplă cel mai des cu femeile care au puțină frică de Dumnezeu și trup mișcător. Adesecori, unii bărbați evlavioși, auzindu-și femeile că sunt de acord să se înfrâneze, din lipsă de discernământ prelungesc perioada înfrâ-

nării, şi atunci femeile suferă: devin nervoase şi aşa mai departe. Bărbaţii presupun că femeile lor s-au întărit în virtute şi vor să trăiască mai curat, intrând în relaţii intime la intervale şi mai mari, şi din această pricină femeile intră în ispită şi vor să se împreuneze cu prietenii. Şi când se întâmplă căderea (adulterul – K. Z.), le chinuie mustrările de conştiinţă. Bărbaţii se străduie să trăiască mai curat, deşi văd că femeile lor nu sunt dispuse către aceasta. Astfel, bărbaţii presupun că femeile au ajuns la o anumită sporire duhovnicească şi nu doresc plăcere trupească. Aici însă există o pricină fiziologică, şi egoismul femeiesc are îndreptăţire, ca şi gelozia pe care o încearcă jumătăţile mai slabe. Văzând că bărbatul trăieşte viaţă duhovnicească, femeia se sileşte, dorind să i-o ia înainte.

Iartă-mă că am intrat în grădină străină, fiindcă treaba monahului sunt mătăniile, nu temele de acest fel. Dar ca să nu te amărăsc, îţi scriu câte ceva din cele pe care le cunosc aşa, de departe, despre lucrurile care fac să sufere mulţi fraţi ai noştri din lume şi care îi dau vrăjmaşului (diavolului – K. Z.) putinţa să lucreze.

O mare însemnătate o are cât sunt de asemănători soţii ca alcătuire trupească (constituţie, temperament – K. Z.). Când unul este slab şi blând, iar celălalt foarte vioi, trebuie ca cel mai puternic să se aducă jertfă celui mai bolnăvicios. Şi treptat, cu ajutorul lui, cel bolnăvicios se va face sănătos, iar când amândoi vor fi sănătoşi, vor putea să înainteze.

Precum am zis la început, şi pentru sfinţirea celui căsătorit trebuie nevoinţă, osârdie şi discernământ.

Ca atare, dacă abordăm problema aceasta într-un mod prea puţin duhovnicesc, putem crede că cei căsătoriţi au trebuinţă să se nevoiască numai puţin. Cred că nu este corect să te căsătoreşti doar pentru a mânca, a dormi şi a avea plăceri trupeşti, fiindcă acestea toate sunt trupeşti, iar omul nu este numai trup, ci şi duh. Trupul trebuie să ajute la sfinţirea sufletului, nu să strice sufletul.

Dumnezeu ştie nevoinţa fiecăruia şi puterea pe care El i-a dat-o, şi îl va trage la răspundere pe potrivă. Eu îi iubesc pe toţi la fel şi mă bucur de cei ce se nevoiesc cu râvnă. Numai să nu se facă criminalele avorturi şi celelalte...

Hristos şi Preacurata să fie cu tine.

Cu dragostea lui Hristos,
Paisie monahul".

2.

Scrisoare către un frate căsătorit

„Dragul meu frate! Aş vrea să îţi expun propriile mele vederi asupra temei care te preocupă, adică asupra feluritelor probleme ale vieţii de familie. Amândoi avem experienţa respectivă, fiindcă şi eu am fericirea de a avea familie, şi încă una mare. Ca atare, cred că vei primi cuvintele mele nu ca pe o predică lipsită de temei şi seacă, ci ca pe nişte cuvinte de dragoste şi înţelegere, al căror scop este să arate căile de rezolvare a problemelor create de căsnicie.

Se ştie că şi oamenii credincioşi au parte uneori de *căsnicii nefericite. Începând căsnicia*, cei tineri, care au frecventat din copilărie şcolile de catehizare şi au avut duhovnici, care nu s-au depărtat niciodând de Biserică, se ciocnesc cu greutăţi, mai ales după doi-trei ani de viaţă în comun. Importantă este şi problema relaţiilor intime şi a naşterii de prunci. Aceasta este o problemă foarte arzătoare atât din *pricina mulţimii părerilor* legate de ea, ce uneori sunt diametral opuse, cât şi din pricina ciocnirii dintre cele două categorii de judecăţi pe care le emit teologii în această privinţă. Există printre ei unii aspri şi neînduplecaţi, care subliniază că scopul căsătoriei este exclusiv naşterea de prunci şi interzic apropierea intimă. Există şi unii mai cu pogorământ, care au

experienţă familială personală sau care au ajuns la o anumită maturitate duhovnicească în urma vieţii *de nevoinţă din mănăstire, şi care îi primesc pe cei* căsătoriţi cu dragoste şi cu înţelegere.

Crede-mă, frate, că în zilele noastre avem teorii îndeajuns. S-a scris mult, prea mult. Tema aceasta a fost analizată de scriitori, de teologi talentaţi (clerici şi mireni), şi totuşi nu există acord în privinţa practicii legate de problemele acestea. Această mulţime de păreri nu numai că nu oferă un ajutor real, ci, dimpotrivă, încurcă mult lucrurile şi otrăveşte viaţa celor căsătoriţi. Ca atare, trebuie să luăm aminte cu osebire la glasul mângâietor al Bisericii, care vorbeşte în primul rând prin duhovnici, şi totodată să citim articolele şi cărţile care dau soluţia corespunzătoare pentru fiecare caz în parte. Trebuie remarcat că *una şi aceeaşi problemă nu* admite una şi aceeaşi soluţie pentru toate perechile *de soţi sau, mai bine zis, există multe metode de* rezolvare a ei.

Reflecţiile care urmează, frate, nu dezleagă cele ce sunt de nedezlegat, dar nici nu toarnă gaz pe foc. Ele nu fac decât să atingă anumite probleme pe care poate că ţi le-ai ridicat din pricina altor păreri nechibzuite şi imprudente. Îţi amintesc că ideile acestea sunt pur personale, şi tu poţi să le respingi liniştit dacă le vei găsi lipsite de fundament sau potrivnice rânduielii tale duhovniceşti. Mai întâi de toate, nu vreau să ridic înaintea ta noi probleme. Iartă-mă că scriu la repezeală. *Nu uita că în* casa unui tată cu mulţi copii nu există linişte niciodată din pricina mulţimii treburilor. şi că vremea care îmi stă la dispoziţie este foarte limitată.

Îţi scriu cu dragoste şi nădăjduiesc că dragostea ta are să mă ierte.

1. Cei ce au ales viaţa de familie au luat asupră-şi o mulţime de îndatoriri. Ei îşi îngreunează calea către rai printr-o mulţime de cotituri, iar cei necăsătoriţi, dimpotrivă, se caţără pe cărări de munte. Soţii sunt legaţi prin dragoste. Aici ar trebui spus, probabil, că de obicei creştinii se cunosc prin mijlocirea cuiva. Ca atare, până la cununie simţămintele pe care le nutresc unul faţă de celălalt nu apucă să se dezvolte. Asta înseamnă că însăşi căsătoria trebuie să cultive dragostea, nu să o răcească.

2. În căsătorie se cere de la amândoi soţii discernământ. Din păcate, foarte des căsnicia face viaţa soţilor întunecată, pentru că amândoi au primit o educaţie care le-a pervertit percepţia şi conştiinţa. Aceste perechi divorţează repede.

3. Mulţi îşi fac impresia că legătura căsniciei înseamnă numai plăceri trupeşti şi nimic mai mult. Oamenii de acest fel nutresc un anumit dispreţ faţă de cei căsătoriţi. Purtarea lor stârneşte tulburări cumplite în sufletul familistului, care trebuie să mai ducă şi această cruce a muceniciei duhovniceşti. În căsătorie este de neîngăduit să vorbeşti cu uşurinţă despre plăcerile trupeşti interzise. Nu vreau să spun prin asta că cei căsătoriţi sunt neînfrânaţi sau nesăţioşi. Şi ei au frână duhovnicească, şi se înfrânează. Totuşi, nu le vine uşor să vorbească de o înfrânare suplimentară care poate să se prelungească ani de zile. În atare

caz, începem să căutăm ceva în afara căsătoriei. Lucrul acesta îl înţeleg şi la afirmaţia aceasta ar putea subscrie majoritatea oamenilor căsătoriţi, care adesea au de înfruntat ispite mai puternice decât monahii. Eu presupun că un creştin înţelept va pune început bun dacă va petrece în înfrânare vremea posturilor. Aceasta îl va ajuta mult în viaţa duhovnicească.

4. Răsplata căsătoriei e naşterea de prunci. Există însă perechi cărora lucrul acesta nu le stă în putinţă. Cine poate rezolva chinuitoarea problemă ce se ridică înaintea acestor oameni: le este îngăduit sau nu să aibă relaţii intime? Nu cumva ar trebui să-şi trăiască viaţa conjugală în abstinenţă? Mie îmi vine foarte greu să accept asemenea idei extremiste. Eu văd că aşa ceva este cu neputinţă, cel puţin pentru majoritatea covârşitoare a celor căsătoriţi.

5. Nu este cu putinţă ca aspectele delicate ale vieţii de familie să fie rezolvate de o terţă persoană. Un sfat bun din partea prietenilor poate duce la evitarea unor situaţii tragice şi penibile. Totuşi, tendinţa unora de a da sfaturi fără să li se ceară este cu totul inacceptabilă şi trebuie să i se pună frâu. Aici se întâmplă de obicei următoarea greşeală: tuturor li se dă unul şi acelaşi sfat, uitându-se că în lume nu există doi oameni identici, cu caractere identice şi cu nevoi identice.

6. Căsnicia creştină trebuie să fie solidă. Mă tem că unii oameni lumeşti ne întrec în dragoste, adică legătura dintre ei este mai strânsă decât la noi, creştinii, care adeseori suntem nepăsători şi indiferenţi.

7. *Nu are* nici o însemnătate considerentul că trebuie să avem copii pentru a rezolva problema demografică a țării. *Nici un* părinte nu gândește în perspectiva aceasta, adică nu face copii pentru a înmulți populația țării sau ca ei să servească în armată și să asigure apărarea *Patriei*. Așa ceva pot spune numai burlacii, nu familiștii, care cred că viața în căsnicie are ca scop nașterea de prunci *pentru că* aceasta este voia lui Dumnezeu și totodată propria lor voie... Și alte pricini pentru nașterea de prunci nu sunt.

8. Multe lucruri care s-au scris despre căsătorie sunt nereușite, fiindcă argumentația lor este șubredă și lesne *de răsturnat* prin critică. Autorii lor folosesc pasaje din Sfânta Scriptură și din Părinți care nu se potrivesc temei *acesteia*. Experiența lor este numai intelectuală, ei pur și simplu se străduie să-și găsească o bază în textele sfinte. Iată un exemplu: un oarecare autor ajunge la concluzia că fiecare creștin care din vina sa nu are mulți copii este supus pedepsei veșnice, fiindcă în iad ajung nedrepții și păcătoșii. Bineînțeles, potrivit Scripturii, acolo vor merge cei nedrepți, și autorul dă numeroase trimiteri la texte cunoscute. Problema este numai în a găsi pasaje *care* să-i osândească pe cei ce nu au mulți copii sau care să interzică relațiile conjugale în căsătoria fără copii. *Noi* știm că acestei teme nu i-au fost consacrate prea multe pasaje (scripturistice sau patristice – n.tr.).

9. Interesul Bisericii ca soții să aibă *mulți* copii este pur teoretic, și ca atare ea nu obligă perechile cununate să aibă neapărat mulți copii. Cred că *nici* circularele nu rezolvă problema. Ele creează la cei care le

concep impresia că au foarte *multă empatie față de cei căsătoriți*, în timp ce rezultatul este nul. Avem nevoie de fapte, nu de teorii.

10. Când clericul este invitat într-o familie pentru a discuta problemele nașterii de prunci, el trebuie să fie foarte chibzuit. Nu poate cere de la soți ca ei să aibă un copil sau doi, iar după aceea să se oprească. Pe de altă parte, este aberant ca el să-i sfătuiască să facă zece copii, *afirmând că aceasta este voia lui Dumnezeu*. Părerea pe care mi-am format-o eu este că în primul rând soții sunt datori să rezolve împreună problema nașterii de prunci. Astfel, ei vor întâmpina împreună atât bucuriile, cât și necazurile ce vor veni. Când un soț îl silește pe celălalt, atunci nu mai este dragoste, chiar dacă în familie sunt mulți copii. Și, dimpotrivă, când copiii sunt aduși pe lume ca urmare a rugăciunilor fierbinți și a dorinței părinților, totul se schimbă. Acesta este cazul ideal.

11. În ce privește cazurile când cupluri credincioase se tem să aibă mulți copii din pricina dificultăților economice, eu cred că aceste dificultăți se rezolvă pe măsura creșterii duhovnicești a soților, și încrederea lor în Dumnezeu se înmulțește odată cu al doilea copil, cu al treilea și așa mai departe.

12. Există multe perechi credincioase care ajung în situații nedescris de cumplite numai și numai fiindcă n-au găsit încă omul care să le înțeleagă și să le scoată din încurcătură. Acestea literalmente se istovesc și deseori ajung la deznădejde deplină.

Încheind această scrisoare, în care sunt expuse doar câteva păreri asupra căsniciei și nașterii de prun-

ci, m-am gândit că unii le-ar putea interpreta greşit. Cei ce examinează problemele vieţii conjugale din punct de vedere pastoral vor fi, cred, de acord cu mine. Ne e uşor să rezolvăm diversele probleme ale căsniciei după una şi aceeaşi reţetă. În realitate, astfel nu facem decât să-i încurcăm pe oameni. După cum nu pot fi vindecate toate bolile trupeşti cu aspirină, nici în problemele căsniciei nu se pot rezolva toate după aceeaşi reţetă.

Acum, când închei scrisoarea, din camera vecină se aude cum unul dintre fiii mei cântă, altul strănută, zăcând la pat cu gripă, trei fiice cântă în cor într-o altă cameră, iar maşina de cusut ţăcăne în cabinet. Poate că imaginea aceasta îţi va plăcea, poate că va băga în tine fiori. Toate acestea sunt peripeţii ale vieţii de familie. Fii sănătos!

Cu dragostea lui Hristos
Preot Dionisie Tatsis.
Koniţa, octombrie 1992".

Viaţa pe scurt a Fericitei Matrona din Anemniasevo

Din mila lui Dumnezeu, viaţa Sfintei Matrona din Anemniasevo, care a strălucit în ţinutul Riazanului, devine din ce în ce mai cunoscută unor cercuri largi de oameni. Calea vieţii Matronei din Riazan (Beliakova) – ca şi cea a celeilalte mari Sfinte cu acelaşi nume, Fericita Matrona din Moscova (Nikonova) s-a dovedit a fi din cale-afară de grea. Cele două bineplăcute ale lui Dumnezeu sunt apropiate prin curăţia inimii, prin belşugul darurilor harice pe care le-au primit şi prin greutatea pătimirilor lor. Matrona din Moscova s-a născut pe 9/22 noiembrie 1881 în gubernia Tula. Nou-născuta s-a arătat a fi oarbă. Din al şaptesprezecelea an de viaţă nu a mai putut merge – a început să-i primească pe oameni şezând. Iar Matrona din Riazan s-a născut mai devreme, pe 6/19 noiembrie 1864, în satul Anemniasevo, judeţul Kasimov, gubernia Riazan.

Până la şapte ani, Matrioşa (aşa o numea, a alintare, poporul) a fost un copil obişnuit. După aceea s-a îmbolnăvit însă de vărsat. Mama ei nu şi-a tratat fii-

ca, nici nu s-a rugat pentru ea. Copilul a fost întins pe sobă, unde se adunase o mulțime de gunoi și de murdărie. După aceea, mama a spălat-o pe bolnavă și i-a rupt cojile. Tot trupul Matrionei s-a umflat, și ea a orbit cu desăvârșire. Copilul invalid a fost încredințat spre îngrijire surorilor lui.

„Deosebit de greu era să am grijă de surioara care avea deja un an și jumătate", povestea Matrioșa. „O tot scăpam, iar pentru asta mama mă bătea rău, iar eu tot o scăpam... Odată, când aveam deja zece ani, aveam grijă de surioară, ca de obicei, iar mama s-a dus la gârlă. Nu știu cum, pe neașteptate, am scăpat-o pe surioară de pe cerdac pe pământ, m-am speriat cumplit, am început să plâng și am sărit după ea. Chiar în clipa aceea a venit mama. M-a înhățat și a început să mă bată. Așa mă bătea, așa mă bătea", își amintea Matrioșa, „că mi-a venit tare greu și tare anevoie, și în clipa aceea am avut o vedenie: am văzut-o pe Împărăteasa Cerurilor. I-am povestit mamei, iar ea a început să mă bată iarăși. Vedenia s-a repetat de trei ori, și de fiecare dată i-am povestit mamei, iar ea tot mai rău mă bătea. În timpul ultimei vedenii, Împărăteasa Cerurilor mi-a dat o scrisorică de mângâiere", spunea Matrioșa, fără ca totuși să spună mai exact ce era scris în ea.

Câte necazuri și amărăciuni n-a răbdat Matrioșa din partea rudelor! Cei apropiați îi făceau reproșuri și o numeau prefăcută. De fapt, după bătaia aceea Matrioșa a încetat să mai crească. Haina ei cea mai lungă, primită în dar de la o pelerină, avea cu totul 91 de centimetri! Fata oarbă, schilodită, a încetat pentru totdeauna să meargă și să facă ceva în chip de sine stătător. Cu totul neajutorată, nu făcea altceva decât să zacă și să ducă nevoința „muceniciei fără sânge". Singurul lucru care îi rămăsese a fost putința de a se întoarce de pe o parte pe alta, de a mișca din mânuțe și de a lua lucruri mici.

Fericita și-a purtat însă cu răbdare crucea dăruită de Dumnezeu. Ea se ruga fără încetare, cânta cântări bisericești și spunea acatiste învățate pe dinafară din ascultarea vizitatorilor. Sufletul ei era liber de înrăire și ură, iar inima îi era plină de nădejde și pace. Anume atunci s-a împlinit asupra Fericitei cuvântului rostit de Hristos către ucenici: *iată, vine ceasul, și a și venit, ca să vă risipiți fiecare la ale sale și pe Mine să mă lăsați singur – dar nu sunt singur, pentru că Tatăl este cu Mine* (In. 16, 32).

Spre vârsta de șaptesprezece ani, nevoitoarea a dobândit un har deosebit. Dumnezeu i-a dat puterea nu numai să ajungă la desăvârșirea duhovnicească personală, ci și să devină un centru de viață duhovnicească pentru mulți credincioși. Aceștia veneau la ea de peste tot cu grijile, cu necazurile și suferințele lor. Pe cei nedumeriți Matrioșa îi povățuia, pe cei aflați în nevoie îi ajuta cu sfatul, pe cei bolnavi îi tămăduia, pe cei îndrăciți îi izbăvea de silnicia dracilor.

S-au păstrat multe mărturii despre uimitoarea ei strävedere. Odată, pe Fericita a vizitat-o țăranul Klim Malahov. Acesta aduna în vederea construirii unei biserici în ținutul său natal. Matrioșa i-a cerut ucenicei să aducă un ștergar foarte frumos (pesemne, dar de la un pelerin recunoscător). Malahov s-a ispitit lăuntric:

a hotărât să-şi însuşească lucrul de preţ şi să nu-l dea spre împodobirea bisericii. Atunci Matrioşa a rugat-o pe ajutoarea sa să aducă încă un ştergar, „ca să nu fie păcat". „Dă-i-l şi pe celălalt, că primul la biserică n-o să ajungă", a lămurit ea. Lui Klim i s-a făcut părul măciucă. A părăsit cu frică locuinţa Fericitei şi s-a căit în faţa oamenilor de gândurile sale rele.

Altă întâmplare caracteristică a avut loc cu Serghei Alekseevici Nikitin, absolvent al Facultăţii de medicină a Universităţii de Stat din Moscova. În 1930, acesta a căzut victimă represiilor, fără să fie vinovat de ceva. Lucra în lazaretul lagărului, era foarte descurajat şi deja îşi pierduse orice nădejde de a mai gusta libertatea. Sora medicală (deţinută şi ea), care se cunoştea cu Fericita Matrona, l-a sfătuit să ceară ajutor de la aceasta. Doctorul n-a crezut că o invalidă, şi încă de la o depărtare atât de mare, prin văzduh, fără staţie de radioemisie-recepţie şi fără fir de telegraf, îl va putea asculta. Deznădejdea l-a făcut însă să se agaţe, cum se spune, şi de un pai, aşa încât în vremea următoarei plimbări şi-a tot repetat rugămintea în şoaptă, chemând-o în gând pe Matrona.

După trei zile, doctorul a fost pus în libertate. Stând şi cumpănind bine toate, şi-a dat seama că fără un ajutor minunat asta nu s-ar fi putut întâmpla, drept care a mers s-o caute pe binefăcătoarea sa. Ajungând la Anemniasevo şi intrând în izba Fericitei, se temea să înceapă discuţia. „Să trăieşti, Seriojenka", l-a salutat străvăzătoarea, spunându-i pe nume deşi nu-i spusese nimeni cine a venit la ea. „Tu m-ai chemat atunci? Ia

povesteşte, cum o duci?". Şi Serghei Alekseevici a început să povestească despre sine.

Din păcate, amănuntele discuţiei lor nu ni s-au păstrat. Avem însă temeiuri să credem că Matrioşa şi-a luat rămas bun de la Nikitin cam în următorul fel: „Binecuvântează, stăpâne!". Acela s-a tulburat şi a răspuns: „Eu nu sunt episcop!". „Vei fi!", l-a încredinţat Fericita. Şi... în anul 1960 a fost hirotonit ca episcop de Mojaisk, vicar al eparhiei Moscovei. Vlădica Ştefan (Nikitin) a plecat la Domnul în 1963, chiar în altar, după săvârşirea liturghiei din ziua sfintelor femei-mironosiţe.

De obicei, Dumnezeu îi descoperea Bătrânei boli duhovniceşti de a căror existenţă omul care venea la ea nu bănuia nimic. La început, Matrioşa arăta o singură boală, şi omul îşi concentra atenţia asupra acesteia. Aceasta uşura atât cunoaşterea de sine, cât şi munca de „autoşlefuire" duhovnicească. Dacă vizitatorul suferea de mai multe boli duhovniceşti deodată, Matrioşa nu le numea deodată, ci treptat. Ea se ferea să arunce oamenii în deznădejde şi îi purta pe căile îndreptării duhovniceşti şi tămăduirii trupeşti cu multă băgare de seamă.

Pe vizitatorii suferinzi, Matrioşa se străduia să-i mângâie în tot chipul. Ea le dădea aghiasmă ca să bea şi să-şi stropească locuinţa cu ea. Din candela care ardea totdeauna în faţa icoanelor, oamenii luau ulei sfinţit, şi păstrau cu mare evlavie lucrurile primite în dar de la Fericită, având credinţa că ele pot vindeca bolile. Matrioşa iubea foarte mult tămâia, căci, după cum spunea ea, „alungă duhurile necurate (dracii)".

Ea obişnuia să dea sfatul ca de sărbători să se cădească în cruce prin casă.

După credința pe care o aveau oamenii în puterea harică a rugăciunilor Matrioșei, aveau loc o mulțime de vindecări. Iată doar trei exemple.

În anul 1930, unei fete de 14 ani, Maşa Berliaeva, i s-a umflat un genunchi şi a început s-o doară puternic. Fata nu mai putea să meargă. Medicii au pus diagnosticul de tuberculoză osoasă şi insistau să o opereze cât mai degrabă. Atunci, din compătimire, o femeie din oraşul Kasimov, M. I. Putilina, a cerut ajutorul Matrioşei. Aceasta i-a dat binecuvântare bolnavei să bea aghiasmă şi să-şi ungă piciorul cu untdelemn sfințit. Maşa a simțit uşurare îndată, a căzut într-un somn adânc, iar dimineața următoare starea ei era deja mult mai bună. După o săptămână, putea să calce fără griji pe piciorul cu pricina, iar după trei săptămâni s-a însănătoşit cu desăvârşire.

În luna mai 1931, unui băiat de 13 ani din satul vecin i-a apărut între omoplați o tumoră mare, care creştea şi se făcea tot mai tare. Trei ani de tratament medical nu au adus nici un rezultat. În cele din urmă, din pricina durerii insuportabile băiatul nu mai putea nici să stea culcat. Rudele lui s-au rugat lui Dumnezeu cu osârdie. Au uns tumora cu untdelemn din candela Fericitei Matrona. Cam după trei luni, tumora s-a micşorat, şi băiatul a început să nu mai simtă dureri la respirație. După aceea, l-au uns iarăşi cu untedelemnul Matronuşkăi. A mai trecut o jumătate de an şi, cu rugăciunile Sfintei, copilului i-a dispărut orice semn de boală.

O femeie din Kasimov, V. M. Postnikova, a fost operată pentru hernie de disc. Bolnava, cardiacă, era atât de slăbită că medicii îi prevedeau cu îngrijorare un sfârşit grabnic. Muribunda a rugat să i se aducă un lucru, oricare, de la Matrioşa. I-au fost transmise mătăniile şi, îndată ce bolnava şi le-a lipit de piept, ritmul cardiac i s-a normalizat. Doctorii s-au mirat multă vreme cum a putut atingerea mătăniilor să îmbunătățească starea bolnavei atât de brusc. În curând, ea s-a însănătoşit cu desăvârşire.

Despre ultimele zile ale vieții pământeşti a Fericitei s-au păstrat informații foarte sărăcăcioase. În vara anului 1935, secția locală NKVD a deschis dosarul „popilor Pravdoliubov şi monstruozității bolnave Matrona Beliakova"[1]. Potrivit listei, trebuia arestată şi Fericita. Ei bine, toți ceilalți fuseseră trimişi deja la Moscova sub arest, dar de Matrona se temeau să se atingă.

În cele din urmă, consiliul de colhoz a hotărât să fie „îndepărtată" Matrona Grigorievna Beliakova ca „element dăunător". Din 300 de locuitori câți avea satul, au semnat 24 de activişti. Petecul de hârtie cu semnăturile în creion s-a păstrat în dosarul oficial. Sovietul sătesc a făcut o caracterizare a „Matronei G. Beliakova", în care ea este numită direct şi fățiş, fără paranteze şi ironii, Sfântă: „Cetățeana respectivă reprezintă un element dăunător în sat. Prin sfințenia sa, ea are o puternică influență asupra masei ignorante... Ca atare... este frânat progresul colectivizării".

[1] Limbajul este grăitor pentru nivelul de cultură al NKVD-iştilor cu pricina... (n. tr.).

De casă organele de represie se apropiau ziua, fără să se ascundă, dar se temeau să intre: cum-necum, oamenii o cinsteau foarte mult pe Sfântă. Din obligație de serviciu, primul a venit președintele sovietului sătesc și, biruindu-și frica, a ridicat-o pe Bătrână pe brațe din patul ei de scânduri. Matrona a început să țipe cu glas subțire. Poporul a înlemnit. Președintele a dus-o la ieșire și a zis din ușă: „Vai, ce ușoară ești!". Drept răspuns, prevăzând pedeapsa pe care Dumnezeu avea să o trimită asupra lui, Matrona a prezis cu amărăciune: „Și copiii tăi vor fi la fel de ușori"[1].

Bineplăcuta lui Dumnezeu a fost închisă la Butârka, unde a petrecut aproape un an. Toți deținuții o cinsteau mult. Urmându-i pilda, au început să se roage și să cânte acatiste. Administrația a hotărât să scape de Matrona. Totuși, se temeau să o omoare, iar s-o trimită în lagăr sau în altă închisoare nu le îngăduia dispoziția deținuților (se temeau de o revoltă).

---

[1] La câțiva ani după aceea, părintele Serafim, protoiereul bisericii cu hramul Sfintei Treimi din cătunul Gus'-Jeleznâi l-a înmormântat pe unul dintre fiii adulți ai președintelui de atunci. Răposatul era uimitor de scund. Dealtfel, după arestarea Matronei toți copiii președintelui au încetat deodată să mai crească.

Însuși președintele, care a evacuat-o pe Matrona, n-a mai trăit mult timp. La scurtă vreme s-a îmbolnăvit grav, și țipa de durere atât de tare încât îl auzea jumătate de sat. În popor se spunea: „Na, dacă ți-a trebuit s-o scoți pe Matrioșenka!" Împlinind porunca evanghelică a iubirii de vrăjmași, Bătrâna se ruga cu osârdie pentru cei ce o prigoneau și o necăjeau. Domnul i-a ascultat cererea. El l-a adus la pocăință pe președintele care trăgea să moară, și acela s-a săvârșit din această viață împăcat cu Biserica. Ce s-a mai întâmplat cu copiii lui, Viața Fericitei nu ne istorisește.

Fericita a vindecat-o pe mama suferindă de o boală incurabilă a unuia dintre anchetatorii săi – și cekistul a reușit s-o elibereze pe Bătrână sub motiv că este pe moarte. El a plasat-o într-un azil pentru bătrâni și invalizi. Pe temeiul documentelor s-a stabilit că Matrona a murit de insuficiență cardiacă pe data de 16/29 iulie, anul 1936. Ea s-a săvârșit din această viață în Casa pentru bolnavi cronici „Radișcev" din Moscova, care nu este departe de biserica cu hramul Nașterii Maicii Domnului din Vladâkino. Probabil că Sfânta a fost îngropată în apropiere, în marele cimitir de la Vladâkino. Mormântul ei nu a fost găsit până în ziua de astăzi.

Fericita Matrona din Anemniasevo a fost proslăvită în ceata Sfinților cu cinstire locală din Riazan, pe data de 9/22 aprilie 1999. În august 2000, Sinodul Jubiliar Arhieresc al Bisericii Ortodoxe Ruse a numărat-o în soborul sfinților cu cinstire națională, ca pe o Mărturisitoare a secolului XX. Pomenirea ei se săvârșește în ziua în care s-a dus la Domnul (16/29 iulie) și în ziua Soborului tuturor Sfinților din Riazan (10/23 iunie)[1].

Autorii Vieții bineplăcutei lui Dumnezeu sunt Sfântul Sfințit Mucenic Nikolai Pravdoliubov și fratele lui, Sfântul Mucenic Vladimir, au fost de asemenea canonizați la Sinodul Arhieresc Jubiliar. Ca atare, Viața Sfintei, de unde am luat faptele istorisite mai sus, are, ca mărturie a unor Mucenici, o deosebită însemnătate și credibilitate.

---

[1] Icoana Bătrânei se află în biserica cu hramul de viață Începătoarei Treimi din Troițe-Goleniscevo (orașul Moscova, str. Mosfil'mosvskaia, nr. 18).

Cinstirea Fericitei Matrona nu se stinge. Și asta nu numai pentru că suntem datori să îi cinstim pe nevoitori. Credința vie ne îndeamnă să mulțumim rugătorilor noștri și să-i chemăm în ajutor. O rugătoare pentru întreaga lume a fost și Mărturisitoarea Matrona. Până și în dosarul NKVD se menționează că încă din timpul vieții ei pământești Fericita vindeca bolile și scotea dracii. Prin minunile sale de după moarte ea luminează inimile credincioșilor cu lumina cerească, aducând bucurie și mângâiere duhovnicească. Mijlocirea ei face suflete să renască, izbăvește de moarte în catastrofele rutiere, salvează din situațiile cele mai deznădăjduite, le ajută viitorilor soți să se găsească unul pe celălalt și să clădească o familie trainică. Au fost cazuri când unor perechi lipsite de copii li s-au dăruit odrasle prin rugăciunile ei.

Oricine s-ar ruga Fericitei Matrona, prin orice greutăți ar trece, ea va ajuta negreșit dacă va fi rugată cu credință și cu dragoste. Drept chezășie stă nemincinoasa făgăduință a Mântuitorului: *adevărat, adevărat zic vouă: cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu, și mai mari decât acestea va face, pentru că Eu mă duc la Tatăl și orice veți cere în numele Meu, aceea voi face, ca să fie slăvit Tatăl întru Fiul* (In. 14, 12-13).

Istorisiri despre vindecări făcute prin rugăciunile Fericitei Matrona din Anemniasevo

„În anul 1991 m-am cununat. Aici s-a și terminat legătura noastră cu Biserica. Numai după trei ani, în 1994, Domnul ne-a adus iarăși la El, însă de data asta printr-un necaz. Am pățit un avort spontan. Simțeam că Domnul ne-a întors viața la o sută optzeci de grade, că ne-a arătat calea pe care trebuie să mergem. Când am ieșit din spital, am mers la biserică fără întârziere împreună cu soțul meu. Preotul care ne cununase ne-a devenit părinte duhovnicesc. M-am rugat mereu ca Dumnezeu să ne dea copii, neuitând să adaug: „Fie voia Ta, Doamne". Am mers pe la doctori, am dat analize. Nimeni n-a descoperit vreun motiv pentru care să nu putem face copii, însă gravidă tot nu rămâneam.

Au trecut trei ani, și am aflat de la parohul bisericii noastre despre nou-proslăvita rugătoare a ținutului Riazanului – Fericita Matrona din Anemniasevo. Am început împreună cu soțul s-o rog să ne ajute în necazul nostru, iar după aceea a apărut în mine dorința

de a-i scrie un acatist Fericitei Matrona, deși înainte vreme nu scrisesem nimic asemănător. Cu ajutorul lui Dumnezeu și având binecuvântarea preotului, am scris acatistul. A mai trecut un an. Părintele mi-a dat binecuvântare să scriu o rugăciune către Fericita Matrona pentru dăruirea de prunci. În concediu am plecat împreună cu soțul la mănăstirea Pskovo-Pecerskaia, și acolo am scris rugăciunea cu pricina. După câteva luni, aproape chiar înainte de proslăvirea Bătrânei, am rămas gravidă.

Pe la mijlocul sarcinii mă păștea primejdia avortului. Am fost pusă „la păstrare" – iar întrucât în salon nu se găsea loc, am fost plasată temporar în sala de terapie, mi s-a pus o perfuzie și pe urmă am rămas singură. Asta s-a întâmplat vara, fereastra era deschisă. Am plâns puțin, pe urmă am început să mă rog Fericitei Matrona și să spun din memorie acatistul. Deodată, pe fereastră a intrat un fluture, a dat de câteva ori ocol în jurul perfuzorului și pe urmă a ieșit în stradă. Doar mai apoi mi-am adus aminte că atunci când Fericita era copil mic îi plăcea să prindă fluturi și să-i pună la fereastră (despre aceasta stă scris în Viața ei). Nu știu dacă a fost numai o întâmplare sau dacă în felul acesta matușka Matrona mi-a dat semn că este alături și se roagă pentru mine, însă atunci am știut sigur că totul va fi bine. Această încredințare lăuntrică nu m-a părăsit, și în anul 1999 în familia noastră s-a născut fiica multașteptată

Roaba lui Dumnezeu Ioana, Moscova".

***

„Când am fost în Moscova, am vrut foarte mult să merg la icoana făcătoare de minuni a Mucenicilor din familia imperială, să o sărut și să-l rog pe Sfântul Țar Nicolae pentru rezolvarea câtorva dintre problemele mele de familie. Eu și cunoscutul la care trăsesem în Moscova am aflat că icoana cu pricina se afla în acel moment la metocul moscovit al mănăstirii Valaam. Am mers acolo, ne-am dus la icoană, ne-am rugat înaintea ei, am sărutat-o. După aceea, deja în mare grabă (în Moscova nu ai niciodată destulă vreme!) am dat fuga la magazinul „Pravoslavnoe slovo (Cuvântul ortodox)", unde am văzut în vânzare acatistul Fericitei Matrona. De multă vreme voiam să capăt acatistul Matronei din Moscova, așa că l-am cumpărat îndată și l-am băgat în geantă.

Acasă la cunoscutul meu am ajuns târziu, foarte obosiți. M-am tulburat întrucâtva, văzând că nu era acatistul pe care îl voiam eu – al Matronei din Moscova – ci al unei Matrone de care nu știam nimic, de pe lângă Riazan. Nu puteam să dorm, așa că am hotărât să citesc acatistul Țarului Nicolae, să-l rog pentru rezolvarea problemelor mele de familie și a treburilor pe care le aveam... Am citit acatistul, l-am rugat cu lacrimi pe Sfântul Țar să mă ajute în nevoile mele, și îndată după aceea am adormit. Am văzut în vis o mulțime mare de popor, iar de-a lungul unui gard, la oarecare depărtare de el, mergea matușka, așa, micuță, și toți strigau: „Matușka, binecuvântează!". Ea nu-i binecuvânta pe toți, dar pe mine m-a binecuvântat și a răspuns la întrebările pe care eu le

pusesem Țarului Nicolae. Pe urmă s-a apropiat de mine și, după ce s-a clătinat puțin, a început să cadă. Eu am sprijinit-o și am zis: „Ce ușoară ești!" Însă ea s-a depărtat de mine și a căzut. Și am plâns în vis când ea a plecat...

Dimineața, foarte impresionat de visul acesta, i l-am povestit prietenului. Am vrut să-l aștern în scris, dar nu m-am mai apucat, fiindcă am înțeles că n-o să-l uit niciodată...

A venit și ziua plecării din Moscova, dar tot nu m-am lăsat până n-am găsit biserica a cărei adresă era dată în acatist – biserica cu icoana Matronei necunoscute de către mine. Acolo am sărutat icoana Sfintei; după liturghie am cumpărat o copie a ei și m-am rugat pentru dobândirea de prunci (asta era o mare problemă pentru mine și soția mea). În acea biserică mi s-a povestit că acatistul a fost alcătuit cu binecuvântarea parohului de către o femeie care după mulți ani de sterilitate a rămas însărcinat cu rugăciunile Matronușkăi. Am cumpărat la pangar și Viața ei. Am deschis-o ca să mă uit prin ea, și prima frază care mi-a picat sub ochi a fost: „Ce ușoară ești!".

Atunci am înțeles pe loc totul! Tocmai acea Matronușka era Matronușka din visul meu, pe care Sfântul Țar mi-a trimis-o în ajutor ca răspuns la rugăciunile mele – căci ea mi-a dat răspuns la întrebările pe care i le pusesem lui! După un an, soția mea a născut un fiu, deși după aprecierile medicilor (din pricina factorului Rh, a câtorva operații suferite ș.a.m.d.) nu putea nicidecum să aibă copii!

Acum, Viața și acatistul Matronei din Anemniasevo sunt un odor de preț al familiei noastre. Mare har a aflat Matronușka înaintea lui Dumnezeu!"[1]

[1] După: *Jitie sviatoi blajennoi Matroni Anemniasevskoi* (Viața Fericitei Matrona din Anemniasevo), alcătuită de Sfântul Sfințit Mucenic Nikolai Pravdoliubov, Sfântul Mucenic Vladimir Pravdoliubov; *Akafist blajennoi Matrone Anemniasevskoi* (Acatistul Fericitei Matrona din Anemniasevo), alcătuit de Ioanna Selivanova, Moscova, 2001.

Acatistul Fericitei Matrona din Anemniasevo

Condac 1

Pe aleasa bineplăcută a lui Hristos, care în ținutul Riazanului a strălucit, pe rugătoarea cea preaaleasă cu cântări s-o proslăvim în sufletele noastre, pe Matrona cea fericită, că întru răbdare multă a străbătut alergarea acestei vieți și cu pătimirea împodobindu-se bineplăcută lui Dumnezeu s-a arătat. Pentru aceasta dobândind îndrăznire către Domnul, pe acela roagă-l, Fericită Matrona, să ne izbăvească de tot răul pe cei ce cu dragoste cinstim pomenirea ta și cântăm ție: bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Icos 1

Îngerește vicțuind, Fericită Matrono, cu pătimirea trupească sufletul tău ai albit și părtașă bucuriei cerești a fi te-ai învrednicit. Și acum, întru Împărăția Cerurilor petrecând, împreună cu cetele îngerilor și ale tuturor Sfinților, neîncetat te rogi pentru noi, cei ce cu umilință strigăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, lauda ținutului Riazanului;
Bucură-te, nouă rugătoare a pământului rusesc;
Bucură-te, că bine ai plăcut lui Dumnezeu cu viața ta;
Bucură-te, că prin răbdare multă sufletul tău ai albit;
Bucură-te, ceea ce ești împodobită cu pătimirea;
Bucură-te, ceea ce cu cununa slavei ești încununată de Dumnezeu;
Bucură-te, că te rogi către Domnul cu îndrăznire;
Bucură-te, că pe pământ te-ai proslăvit;
Bucură-te, că acum înaintea Împăratului Ceresc stai; Bucură-te, că pe cei ce te cinstesc îi pomenești înaintea lui Dumnezeu;
Bucură-te, că împreună cu toți Sfinții în cer petreci;
Bucură-te, că te rogi lui Dumnezeu pentru cei ce te proslăvesc;
Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 2

Văzând că prin boală din pruncie te-a ales Domnul, a Căruia putere întru neputință se desăvârșește, ne bucurăm acestei purtări de grijă a lui Dumnezeu pentru tine, strigând Lui: Aliluia!

Icos 2

Pricepând voia dumnezeiască, din tinerețe te-ai încredințat Domnului și, luând crucea ta alcătuită din bolile trupești ca din mâna lui Hristos Însuși, fără să privești înapoi ai urmat Lui toată viața ta. Iar noi,

proslăvind pe Domnul, Cela ce *te-a* ales, cu bucurie strigăm *ţie*:

Bucură-te, ceea ce eşti de Dumnezeu aleasă;

Bucură-te, ceea ce te-ai făcut mireasă a lui Hristos;

Bucură-te, că inima ta *Domnului* o ai dat;

Bucură-te, că fără de cârtire crucea ta ai purtat;

Bucură-te, *că din pruncie* în Domnul ai nădăjduit;

Bucură-te, căci cu buze curate lui Dumnezeu te-ai *rugat*;

Bucură-te, că ai fost copilă de *Dumnezeu ascultată*;

Bucură-te, că întru a ta răbdare de Sus ai fost întărită;

Bucură-te, vas curăţit al Duhului Celui Sfânt;

Bucură-te, că întru tine se arată puterea lui Dumnezeu;

Bucură-te, că întru neputinţă zăcând, celor neputincioşi ajutătoare ai fost;

Bucură-te, al harului dumnezeiesc izvor purtător de tămăduiri;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuţi în nevoi şi în necazuri!

Condac 3

Vifor de dojeni şi de ocări necontenind suferind încă *din pruncie* de la ceea ce te-a născut, numai în Dumnezeu ai nădăjduit, crezând cuvintelor Lui: *de va şi uita maica pe pruncul său, Eu nu te voi uita pre tine*, şi cu nădejde ai strigat Lui: Aliluia!

Icos 3

Fără lumina ochilor *rămânând* de la vârsta de şapte ani, lacrimi multe ai vărsat, de la maica ta suferind

bătăi – şi *iată* că s-a arătat ţie Însăşi Preacurata. Iar când ai istorisit maicii tale minunea, aceea iarăşi în deşert te-a bătut pe *tine cu răutate* – însă de trei ori arătându-se Născătoarea de Dumnezeu, ţi-a lăsat ţie zapis de mângâiere aducător. Ţie, celei ce de *atunci întru* slăbănogire ai zăcut şi nicidecum nu te-ai înrăit, cu lacrimi aducem unele ca acestea:

Bucură-te, ceea ce ai răbdat necazuri de la rudenii;

Bucură-te, ceea ce în tăcere ai purtat greutăţile;

Bucură-te, că din pruncie L-ai iubit pe Dumnezeu ca pe un Părinte;

Bucură-te, că necăjită fiind, doar în El ai nădăjduit;

Bucură-te, că ai vărsat către Dumnezeu rugăciuni însoţite de multe lacrimi;

Bucură-te, că multe necazuri ai răbdat de la maica ta;

Bucură-te, că din pruncie ai fost iubită de Maica Domnului;

Bucură-te, că sub acoperământul milostivirii Ei ai fost mângâiată;

Bucură-te, că pildă de blândeţe şi de nerăutate ai arătat;

Bucură-te, că ai râvnit smereniei lui Hristos;

Bucură-te, că întru tine credinţa şi dragostea se arată;

Bucură-te, că s-a proslăvit vieţuirea ta cea după dreptarul lui Dumnezeu;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuţi în nevoi şi în necazuri!

Condac 4

Puterea lui Dumnezeu te întărea când tu, pătimind de boală, ai curăţit sufletul tău cum se curăţă aurul în

flăcările cuptorului și spre Ierusalimul cel de Sus ai năzuit, mintea și inima ta rupând de toate cele pământești și vremelnice și în tot locul unde petreceai cântai lui Dumnezeu cântarea: Aliluia!

Icos 4

Văzându-te oarecine țintuită de patul bolii și întru simplitatea inimii sale înțelegând că ești bineplăcută lui Dumnezeu, întru neputința sa a venit la tine ca din mâinile tale să primească tămăduire. Iar noi, împlinirea cererii lui văzând, proslăvim pe Dumnezeu și aducem ție laude ca acestea:

Bucură-te, că voia ta o ai supus voii lui Dumnezeu;

Bucură-te, că, precum Iov, toate le-ai primit de la Dumnezeu cu recunoștință;

Bucură-te, că bube și răni pe trupul tău ai purtat;

Bucură-te, că toată te-ai adus jertfă lui Dumnezeu;

Bucură-te, că de puterea lui Dumnezeu în boală ai fost întărită;

Bucură-te, că la suflet ca în cuptor ai fost curățită;

Bucură-te, că de toate cele pământești ți-ai desfăcut mintea și inima;

Bucură-te, că ai cugetat doar la cele cerești;

Bucură-te, că spre Ierusalimul cel de Sus ai năzuit;

Bucură-te, că te-ai învrednicit de dulceața raiului;

Bucură-te, că de la Domnul darul tămăduirilor ai primit;

Bucură-te, că atingerea mâinii tale era aducătoare de vindecare;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 5

Stea prealuminoasă te-ai arătat, cu totul minunată maică Matrono, ca un luminător nestins călăuzind oamenii pe marea acestei vieți; patimile lumești cu duhul blândeții dându-le în vileag, tuturor le-ai dat tămăduire nu doar trupească, ci și sufletească, învățându-i să iubească Sfânta Biserică și pentru toate să dea slavă lui Dumnezeu, cu dragoste cântând Lui: Aliluia!

Icos 5

Auzind oamenii de aproape și de departe despre minunile pe care le săvârșeai, în boli și în necazuri, în năpaste și în nevoi alergau la tine ca la scăldătoarea Siloamului, și nimeni nu pleca de la tine nemângâiat. Iar tu, maică Matrono, tuturor dându-le ajutor, mai vârtos îi hrăneai cu învățătura cea ziditoare – să dea mulțumită lui Dumnezeu. Și noi, smerenia ta proslăvind, cântăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, al Dumnezeiescului Duh locaș fără de prihană;

Bucură-te, că mare îndrăznire ai dobândit către Dumnezeu;

Bucură-te, că celor ce se înviforează pe marea acestei vieți le dai îndrumare;

Bucură-te, că bolile trupești și sufletești le tămăduiești;

Bucură-te, pe cei ce sunt în patimi cu blândețe îi dai în vileag;

Bucură-te, că ne arăți nouă calea smereniei, cea aducătoare de mântuire;

Bucură-te, a celor părăsiţi de doctori vindecare preaminunată;

Bucură-te, a celor ce pier din pricina beţiei grabnică îndreptare;

Bucură-te, că pe cei obijduiţi de oameni răi îi ocroteşti;

Bucură-te, că pe cei ce pier în nenorociri îi mântuieşti;

Bucură-te, bună împăcare a rudeniilor învrăjbite;

Bucură-te, a celor ce cu credinţă aleargă la tine mângâiere necontenită;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuţi în nevoi şi în necazuri!

Condac 6

Minunat şi străin lucru este a auzi, maică Matrono, cum, neavând învăţătura cea din cărţi, oamenilor care veneau la tine le grăiai învăţături din Sfânta Scriptură. Povăţuindu-i să rămână întru poruncile Domnului, le dădeai drept pildă Vieţile Sfinţilor, mişcându-i pe toţi să strige lui Dumnezeu: Aliluia!

Icos 6

Îndrăgind mănăstirea Diveevo, multă cinstire aveai pentru Fericita Maria, care petrecea acolo, şi având cu ea împărtăşire duhovnicească, împreună-rugătoare a ei te făceai. Astfel tămăduind cu rugăciunile voastre pe mulţi care erau bolnavi şi care pătimeau de la duhurile spurcate, în calea pocăinţei îi îndrumaţi. Iar noi, lăudând pe Dumnezeu, Cel minunat întru Sfinţii Săi, graiuri ca acestea aducem ţie:

Bucură-te, că din pruncie te-ai umplut de harul lui Dumnezeu;

Bucură-te, căci cu darurile Duhului Sfânt te-ai îmbogăţit;

Bucură-te, că înţelepciune şi pricepere de la Dumnezeu ai primit;

Bucură-te, că zideşti cu învăţăturile tale spre mântuire;

Bucură-te, că de la Dumnezeu, de Sus, ai fost învăţată;

Bucură-te, că mai vârtos decât cei cărturari ai fost luminată;

Bucură-te, că ai dat sfaturi bune spre îndreptare;

Bucură-te, că ai îndreptat din veşnica pierzare la mântuire;

Bucură-te, căci cu Fericita Maria ai rămas în împărtăşire duhovnicească;

Bucură-te, mulţi îndrăciţi ai trimis la ea spre tămăduire;

Bucură-te, că pe pământ te-ai învrednicit să asculţi viersuirea cerească;

Bucură-te, că acum cânţi Domnului în ceruri, împreună cu îngerii;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuţi în nevoi şi în necazuri!

Condac 7

Mai mult decât orice lucru de pe pământ cinstind adevărata călugărie, te întristai în inima ta neavând putinţă să vieţuieşti într-o mănăstire. Iar noi cu recunoştinţă aducem Domnului, Care ţi-a dat a săvârşi altă

nevoință, adică a sluji în cinul cel mirenesc, cântarea: Aliluia!

Icos 7

Focul iubirii de Dumnezeu având în inima ta, nevoinței Cuvioșilor Părinți ai râvnit, Fericito, fără contenire omorând pe omul tău cel vechi cu frigul, cu privegherea și cu postirea. Iar noi, cei neputincioși, fericindu-te strigăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, că din tinerețe ai iubit sărăcia duhovnicească;

Bucură-te, că ai întraripat duhul tău cu rugăciunea de taină;

Bucură-te, că jugul lui Hristos ai luat cu bucurie asupra ta;

Bucură-te, că sarcina Lui ai purtat-o cu bucurie;

Bucură-te, făclie aprinsă de iubirea dumnezeiască;

Bucură-te, următoare a Părinților Cuvioși;

Bucură-te, că ai răbdat cu seninătate putorile cele grele;

Bucură-te, că prin postirea ta ai întărit duhul celor neputincioși;

Bucură-te, că de razele Sfântului Duh ai fost luminată;

Bucură-te, cea preaplină de milostivire și împreună-pătimire către aproapele;

Bucură-te, că spre ajutorarea celor necăjiți sârguiești;

Bucură-te, că întristarea celor amărâți o prefaci întru bucurie;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 8

Nouă și cumplită prigoană ridicând cârmuitorii asupra Bisericii lui Dumnezeu, suflau amenințare și ucidere. Iar tu, Matrono, pe toți întărindu-i în dreapta credință, îi îndemnai să rabde toate și să păstreze credința, cu nădejde strigând către Dumnezeu: Aliluia!

Icos 8

Vrând a însemna în scris viața ta, Fericită Matrono, venit-au la tine doi bărbați credincioși, însă tu nimic nu le-ai grăit despre sine, ci, văzând cu ochii duhovnicești că Domnul le-a gătit amândorura cununa mucceniciei, te-ai rugat, cerându-le de la Dânsul răbdare și ajutor ca să își ducă crucea până la capăt. Pentru aceasta, de tainica ta vedere mirându-ne, aducem ție prinos de laude ca acestea:

Bucură-te, că pe Dumnezeu L-ai iubit mai presus de toate;

Bucură-te, că pe tine însuți întru nimic te-ai socotit;

Bucură-te, că mai mult decât viața aceasta ai iubit Împărăția lui Dumnezeu;

Bucură-te, că întăreai pe cei credincioși spre mucenicie;

Bucură-te, rugătoare pentru cei ce sunt în prigoane;

Bucură-te, că înveți oamenii să rabde pentru Hristos;

Bucură-te, că ai văzut cu ochii duhovnicești cununile gătite credincioșilor;

Bucură-te, că despre sfințenia ta au mărturisit Mucenici;

Bucură-te, că ne povățuiești să purtăm cu recunoștință crucea dată nouă de Dumnezeu;

Bucură-te, că pururea îndemnai oamenii să alerge la Dumnezeu;

Bucură-te, că ai arătat cum se poate păstra credința în pătimiri;

Bucură-te, că pe neputincioși în necazuri îi întărești;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 9

Sminteli multe înviforau oarecând Biserica Rusească; ci tu, Matrono, credinței ortodoxe fiind râvnitoare, pe fiii lui Dumnezeu cei atinși de tulburare și șovăială îi îndemnai să se ferească de schismele cele pierzătoare de suflete, ca totdeauna să poată striga cu inimă curată lui Dumnezeu cântarea de biruință: Aliluia!

Icos 9

Toată viața ta, vrednică de fericire maică Matrono, preaplină a fost de propovăduirea credinței, nădejdii și dragostei către Dumnezeu și către aproapele – pentru că tu, pătimind din voia lui Dumnezeu, din credință față de Ziditorul ai dat sufletul tău spre facerile de bine. Pentru aceasta, primește de la noi cântarea pe care ți-o aducem prinos acum:

Bucură-te, credincioasă fiică a Bisericii Ortodoxe;

Bucură-te, căci cu platoșa credinței și dragostei te-ai întrarmat;

Bucură-te, că în chip nemincinos Domnului ai urmat;

Bucură-te, că ai păzit curăția credinței;

Bucură-te, că pe cei tulburați i-ai povățuit întru Ortodoxie;

Bucură-te, că i-ai dat în vileag pe cei înstrăinați de Biserică;

Bucură-te, că ai păzit pe fiii lui Dumnezeu de schismele pierzătoare;

Bucură-te, că te-ai întristat pentru cei abătuți de la dreapta credință;

Bucură-te, nesecat izvor al credinței, nădejdii și dragostei;

Bucură-te, netăcută propovăduire a adevărului;

Bucură-te, că pe cei slabi în credință îi ocrotești;

Bucură-te, că pe cei puțini la suflet cu dragoste îi întărești;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 10

Nu se poate ascunde o cetate stând pe munte: așa și tu, de Dumnezeu înțeleptită Matrono, ca o făclie în sfeșnic ai luminat toate cu lumina iubirii tale, ca cei ce văd faptele tale bune să proslăvească pe Dumnezeu Tatăl, Carele e în ceruri, înălțându-I cântarea: Aliluia!

Icos 10

Oamenii nepricepuți, răniți de păcat și care nu voiau să se întoarcă la Dumnezeu ca să-i vindece, scrâșneau asupra ta, Fericită Matrono, și, sfat viclean făcând, te-au izgonit din satul tău – însă omul greu la inimă care te-a scos din casă rău a pătimit drept plată pentru fărădelege, dar prin mijlocirea ta a ieșit din

această viață cu pocăință. Iar noi, văzând toate cele întâmplate, cu frică de Dumnezeu strigăm ție:

Bucură-te, ceea ce milostivirii lui Hristos ai urmat;

Bucură-te, că fără plată ai dat oamenilor tămăduire;

Bucură-te, cetate ce stai pe munte;

Bucură-te, lumină a iubirii dumnezeiești, care luminezi tuturor;

Bucură-te, că ai fost hulită pentru numele lui Hristos;

Bucură-te, că pentru credința în Dumnezeu ai fost prigonită;

Bucură-te, că celor aflați în nevoi le-ai făcut mult bine;

Bucură-te, că ai primit rele pentru bune;

Bucură-te, că ai fost prigonită pentru dreptate;

Bucură-te, că pentru prigonitorii tăi te-ai rugat;

Bucură-te, că la nevoință ai fost binecuvântată de Dumnezeu;

Bucură-te, că plata ta multă este în ceruri;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 11

Nu te-ai temut, bineplăcută a lui Dumnezeu, de legăturile temniței, căci bucurie ai socotit a primi pătimire pentru Hristos. Astfel, petrecând în boli grele, cu neputința ta pe puternicii lumii i-ai rușinat: pentru aceasta, cu mare glas lui Dumnezeu, Care a *biruit* lumea, strigăm: Aliluia!

Icos 11

Deși n-ai pătimit până la moarte, Fericită Matrono, cu mărturisirea credinței te-ai împodobit și cununa slavei de la Dumnezeu ai primit. Iar acum, cu ceata noilor mucenici și mărturisitori ruși petreci împreună-încununată și pentru fiii lui Dumnezeu mijlocești fierbinte. Iar noi, de vârtutea duhului tău *fiind* întăriți, cântăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, că nu te-ai înfricoșat de legăturile temniței;

Bucură-te, că pătimirilor lui Hristos te-ai făcut părtașă; [redacted]

Bucură-te, că bucurie ai socotit prigoana pentru credință;

Bucură-te, că ai rușinat cu neputința ta pe puternicii lumii;

Bucură-te, că pentru Împărăția lui Dumnezeu temniță ai primit;

Bucură-te, că acolo n-ai încetat a propovădui cuvântul lui Dumnezeu;

Bucură-te, că în necazurile cumplite nădejdea nu ți-ai pierdut;

Bucură-te, că bărbătește ispitele ai răbdat;

Bucură-te, că te-ai împodobit cu mărturisirea credinței;

Bucură-te, că te-ai încununat împreună cu mucenicii;

Bucură-te, că nu te-ai temut de cei ce omoară trupul;

Bucură-te, că acum de necazuri foarte te-ai mângâiat;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuți în nevoi și în necazuri!

Condac 12

Pregătindu-te a pleca în lumea cealaltă, i-ai zis cunoscutei tale că de acum te numeşti Mardaria, şi mai mult n-ai grăit nimic, ci toată ai năzuit spre cele de Sus, înstrăinându-te de toate cele lumeşti şi doar spre Dumnezeu înălţând mintea ta, că nădăjduind în mila Lui ai strigat: Aliluia!

Icos 12

Cântând după Dumnezeu viaţa ta cea de nevoinţe, maică vrednică de laudă, nu ştim unde ai fost îngropată, însă ştim cu adevărat că de odihna cea fericită întru Dumnezeu te-ai învrednicit, în Împărăţia Lui petreci şi tuturor celor care te cheamă le dăruieşti ajutorul tău. Iar noi, dând mulţumită lui Dumnezeu, Care te-a proslăvit pe tine, cântare aducem ţie din inimă:

Bucură-te, că te-ai suit cu mintea ta către Dumnezeu;

Bucură-te, că întru neputinţă ai câştigat înălţimea duhovnicească;

Bucură-te, că pentru lumea întreagă te-ai rugat cu osârdie;

Bucură-te, rândunică bine-glăsuitoare;

Bucură-te, că n-ai ascuns talantul dăruit ţie de Dumnezeu;

Bucură-te, că ai aflat mărgăritarul cel de mult preţ;

Bucură-te, că ai făcut să crească în tine grăuntele de muştar al credinţei;

Bucură-te, grâu care ai adus multă roadă;

Bucură-te, fecioară înţeleaptă, a cărei candelă nu se stinge;

Bucură-te, că numele tău s-a scris în cartea vieţii;

Bucură-te, că zi de zi ai fost îmbrăcată în haina de nuntă;

Bucură-te, că pentru ospăţul Mirelui Ceresc ai fost aleasă;

Bucură-te, Matrono, ceea ce ne ajuţi în nevoi şi în necazuri!

Condac 13

O, fericită maică Matrono! Văzând viaţa ta cea necăjită, întru umilinţa inimii te rugăm: primeşte acum de la noi, cei neputincioşi, această mică rugăciune, pe care o aducem ţie cu dragoste; apără-ne cu rugăciunile tale de tot necazul, nevoia şi năpasta, ca prin mijlocirea ta să ne izbăvim de muncile cele veşnice, ca să ne învrednicească şi pe noi Domnul a cânta Lui în veci întru cei de Sus, împreună cu tine şi cu toţi Sfinţii, cântarea întreită: Aliluia! Aliluia! Aliluia!

Acest condac se citeşte de trei ori, după care urmează icosul 1: „Îngereşte vieţuind..." şi condacul 1: „Pe aleasa bineplăcută...".

Rugăciune către Fericita Matrona

O, preaslăvită și vrednică de fericire maică Matrona! Viața ta a fost plină de necazuri, dar, spre smerenia ta căutând, rugămu-ne ție, bineplăcută a lui Dumnezeu: roagă-te Atotmilostivului Dumnezeu să ne trimită nouă, nevrednicilor, mila Sa, iar mai vârtos să ne întărească întru purtarea crucii noastre, ca să ne lepădăm de noi înșine și să mergem pe calea mântuirii după Hristos, smerind grumajii noștri sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, primind toate cele ce vin din mâna Lui: știm că Domnul singur poate și pe cei căzuți să îi ridice, și pe cei rătăciți să îi întoarcă la calea adevărului, și pe cei ce s-au smintit să îi îndrepteze, și pe păcătoși să îi facă Sfinți. Apără-ne cu rugăciunile tale, maică Matrono, de cursele celui viclean, ca nu cumva, înșelați fiind de el, să ne întoarcem la viața cea păgânească. Încă te rugăm, ca pe ceea ce ai mare îndrăznire către Domnul: varsă rugăciune fierbinte pentru noi, cei neputincioși și trândavi, și cere de la Domnul cele de bună trebuință fiecăruia, ca să ne dea Domnul, precum ți-a dat și ție, răbdare și seninătate în necazuri și în nevoi, ca să trăim după voia Lui în toate zilele vieții noastre, fiindcă încredințați suntem că știe Tatăl nostru Cel Ceresc cele ce ne fac trebuință dinainte de a-I cere noi. O, fericită maică Matrono! Alături de soborul cel preavestit al noilor mucenici ruși fiind socotită, dimpreună cu dânșii roagă-L

pe Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos să păzească Biserica Ortodoxă de sminteli, de eresuri și de schisme, să ocrotească țara noastră de toate uneltirile vrăjmașilor văzuți și nevăzuți, și s-o scoată pe ea din adâncul ateismului: știm că trăim acum doar datorită sângelui vărsat de Sfinții Tăi Mucenici; deci, să ne dăruiască și nouă Domnul a nu ne teme de nimic, ci a fi credincioși Lui până la moarte și ca niște iubitori de Mucenici să ne bucurăm împreună cu Mucenicii în Împărăția lui Dumnezeu. Așa, maică Matrono! Cere pentru noi de la Domnul Cel iubitor de oameni vreme de pocăință, *să nu ne smulgă ca pe niște neghine înainte de seceriș*, ca să nu pierim în rele, ci să ne curețe de toată întinăciunea trupului și a duhului, încât nespurcați și neprihăniți să ne arătăm înaintea feței Lui în Ziua cea înfricoșată a Judecății și cu inimă curată, ca niște fii adevărați ai lui Dumnezeu, să strigăm către Dânsul cu bucurie: *nu ne lepăda pe noi, Doamne, ci ne primește* întru Împărăția Ta, unde împărățești cu Tatăl și cu Sfântul Duh în vecii vecilor. Amin.

Altă rugăciune

O, fericită nevoitoare a lui Hristos, maica noastră, Matrono! Cădem acum și alergăm la a ta mijlocire, și cu smerenie te rugăm: multe necazuri și dureri ai suferit în viața ta; deci, caută spre necazurile și durerile noastre, că tăria noastră s-a împuținat întru noi și nu ne putem nevoi, nici nu ne putem ruga cu osârdie. Suspină pentru noi către Domnul și roagă-L să ne mi-

luiască și să tămăduiască bolile noastre nevindecate, viața noastră să o păzească întru pace și liniște, și pentru rugăciunile tale și pentru fierbintea ta mijlocire să ne adune întru Împărăția Sa ca să-L slăvim pe Dumnezeu dimpreună cu toți Sfinții în vecii vecilor. Amin.

Rugăciune către *Fericita Matrona din Anemniasevo* pentru dăruirea de prunci

O, fericită maică Matrono! La mijlocirea ta alergăm și ție cu lacrimi ne rugăm, ca celei ce ai către Dumnezeu mare îndrăznire: varsă rugăciune fierbinte pentru robii tăi, care în necaz sufletesc petrec și ajutor de la tine cer, că adevărat e cuvântul Domnului: *cereți și se va da vouă*, și: *dacă doi dintre voi se vor uni pre pământ, tot lucrul ce vor cere va fi lor de la Tatăl Meu, Care este în ceruri*. Auzi, dar, suspinările noastre și du-le pe ele la Scaunul Stăpânesc, alături de care stai, că mult poate înaintea lui Dumnezeu rugăciunea dreptului, ca nu cumva să ne uite până în sfârșit Domnul, ci caută din înălțimea cerului spre necazul robilor tăi și dăruiește-le spre folos rod al pântecelui. Cu adevărat, unde voiește Dumnezeu, se biruiește rânduiala firii, că El face toate câte voiește: că a făcut Domnul lui Avraam și Sarrei, Zahariei și Elisavetei, lui Ioachim și Anei, dimpreună cu care roagă-te să ne facă așa Domnul Dumnezeu și nouă, după mila Sa și după iubirea Sa de oameni cea

negrăită. Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac. Amin.

Tropar, glas 8

Ca un luceafăr al focului ceresc a strălucit în ținutul Riazanului fericita Bătrână, Sfânta Matrona, a cărei pomenire săvârșind-o astăzi, lăudăm pe Hristos *Dumnezeu*, Acestuia rugându-ne să ne dăruiască pentru solirile ei răbdare în boli, în necazuri și în nevoi, și sufletelor noastre mare milă.

Condac, glas 8

În neputințe putere, în orbire ochi nestricăcioși ai agonisit; pe patul bolii petrecând, pretutindeni cu duhul te-ai purtat ca o pasăre; pruncă fiind cu trupul, maică te-ai făcut celor necăjiți și înviforați. Pentru aceasta, pe cei care cinstesc pomenirea ta nu-i părăsi în rugăciuni și ajută-ne nouă să ne izbăvim de păcate prin pocăință și dimpreună cu tine Împărăția Cerească să moștenim.

Mărimuri

Mărimu-te pe tine, fericită maică Matrono, și cinstim sfântă pomenirea ta, că tu te rogi pentru noi lui Hristos, Dumnezeul nostru.

Cuprins

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Str. Bucium nr. 34 Iaşi
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
PRINT multicolor
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

COLECȚIA PSIHOTERAPIA ORTODOXĂ

Lucrarea de față este orientată în primul rând către cititorii care vin la Dumnezeu nu cu inima, ci cu rațiunea. Aceștia se străduie să analizeze în mod critic propria persoană și viața pe care au dus-o, să înțeleagă sursele duhovnicești ale propriilor maladii și ale bolilor celor care le sunt apropiați. Foarte mulți dintre noi se întorc pentru prima dată spre Dumnezeu atunci când li se agravează starea de sănătate sau sănătatea rudelor. Boala îl împinge pe om să își revizuiască sistemul de valori și cunoștințele despre sine. Această afirmație este valabilă mai ales în privința bolii și a morții unui copil.

K.V. Zorin scrie despre legătura dintre comportamentul părinților și starea sănătății copiilor, despre suferințele lor care urmează păcatelor părintești, analizează în lumina credinței ortodoxe diferite situații de viață, se străduie să prevină asupra greșelilor care pot surveni în practică. Astfel cititorul va afla un bun prilej de meditații cu privire la multe dintre problemele sale.

editura Σοφία

978-973-136-013-3
9 789731 360133

K.V. ZORIN Păcatele părinților și bolile copiilor

Σοφία